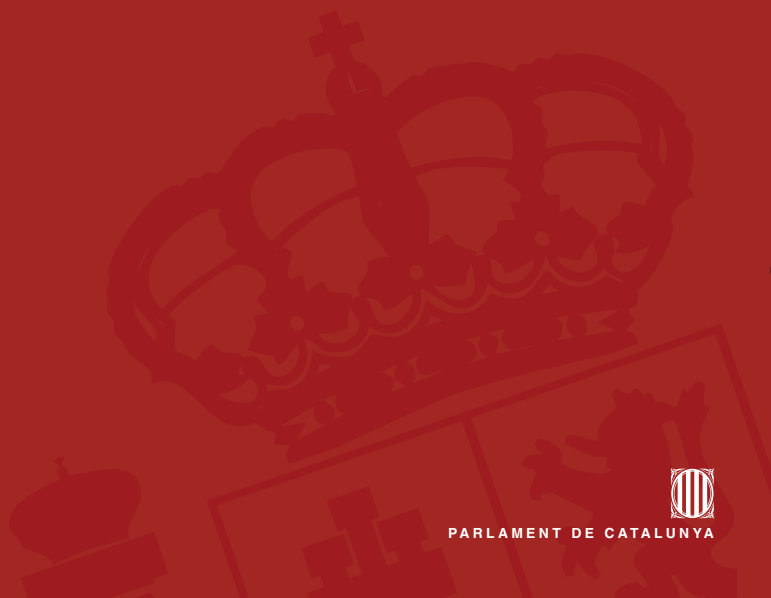

Constitució espanyola

Constitució espanyola

PARLAMENT DE CATALUNYA

Barcelona, 2007

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Espanya

[Constitución (1978). Català]

Constitució espanyola

Índex

ISBN 978-84-393-7399-5

I. Catalunya. Parlament II. Títol

1. Espanya. Constitución (1978)

342.4(460)“1978”(094)

Primera edició, febrer del 2007 (edició núm. 278)

© Parlament de Catalunya

Parc de la Ciutadella, s/n · 08003 Barcelona

Tel. 933 046 635 · Fax 933 046 636

www.parlament.cat

A/e: edicions@parlament.cat

Assessorament lingüístic: Serveis d'Assessorament Lingüístic

Imprès a: Forma Color, SA, Barcelona

Tiratge: 1.000 exemplars

ISBN: 978-84-393-7399-5

Dipòsit legal: B-11501/2007

ÍNDIX SISTEMÀTIC

Preàmbul	9
Títol preliminar (art. 1 a 9)	10
Títol I. Dels drets i dels deures fonamentals (art. 10).	12
Capítol primer. Dels espanyols i dels estrangers (art. 11 a 13).	12
Capítol segon. Drets i llibertats (art. 14).	13
<i>Secció 1a. Dels drets fonamentals i de les llibertats públiques</i> (art. 15 a 29)	13
<i>Secció 2a. Dels drets i dels deures dels ciutadans</i> (art. 30 a 38)	18
Capítol tercer. Dels principis rectors de la política social i econòmica (art. 39 a 52)	20
Capítol quart. De les garanties de les llibertats i drets fonamentals (art. 53 a 54)	24
Capítol cinquè. De la suspensió dels drets i de les llibertats (art. 55)	24
Títol II. De la Corona (art. 56 a 65)	25
Títol III. De les Corts Generals	28
Capítol primer. De les cambres (art. 66 a 80)	28
Capítol segon. De l'elaboració de les lleis (art. 81 a 92)	33
Capítol tercer. Dels tractats internacionals (art. 93 a 96)	37

Títol IV. Del Govern i de l'Administració (art. 97 a 107)	38
Títol V. De les relacions entre el Govern i les Corts Generals (art. 108 a 116)	41
Títol VI. Del poder judicial (art. 117 a 127)	44
Títol VII. Economia i Finances (art. 128 a 136)	46
Títol VIII. De l'organització territorial de l'Estat	49
Capítol primer. Principis generals (art. 137 a 139)	49
Capítol segon. De l'Administració local (art. 140 a 142)	50
Capítol tercer. De les comunitats autònomes (art. 143 a 158).	51
Títol IX. Del Tribunal Constitucional (art. 159 a 165)	61
Títol X. De la reforma constitucional (art. 166 a 169).	64
Disposicions addicionals	65
Disposicions transitòries	65
Disposició derogatòria	68
Disposició final.	68
Índex analític	69

Constitució espanyola

Aprovada per les Corts Generals el dia 31 d'octubre de 1978.

Ratificada per referèndum popular el dia 6 de desembre de 1978.

Sancionada per Sa Majestat el Rei Joan Carles I davant les Corts Generals el dia 27 de desembre de 1978.

Publicada en català en el *Boletín Oficial del Estado* (BOE núm. 311-3, del 29.12.1978).

El text publicat en la present edició correspon a l'esmentada versió oficial catalana, respecte a la qual, tanmateix, han estat corregits errors o omissions de caràcter tècnic.

La Modificació de l'apartat 2 de l'article 13 de la Constitució espanyola fou aprovada per les Corts Generals en sessió plenària del Congrés dels Diputats tinguda el dia 22 de juliol de 1992 i en sessió plenària del Senat tinguda el dia 30 de juliol de 1992 (BOE núm. 207, del 28.08.1992), i fou sancionada per Sa Majestat el Rei Joan Carles I el dia 27 d'agost de 1992.

El text català de la Modificació de l'apartat 2 de l'article 13 fou publicat en el *Boletín Oficial del Estado* (BOE núm. 207-3, del 28.08.1992).

PREÀMBUL

La Nació espanyola, amb el desig d'establir la justícia, la llibertat i la seguretat i de promoure el bé de tots els qui la integren, en ús de la seva sobirania, proclama la voluntat de:

Garantir la convivència democràtica dins la Constitució i les lleis de conformitat amb un ordre econòmic i social just.

Consolidar un Estat de Dret que assegurí l'imperi de la llei com a expressió de la voluntat popular.

Protegir tots els espanyols i els pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions.

Promoure el progrés de la cultura i de l'economia per tal d'assegurar a tothom una qualitat de vida digna.

Establir una societat democràtica avançada, i

Col·laborar a l'enfortiment d'unes relacions pacífiques i de cooperació eficaç entre tots els pobles de la Terra.

En conseqüència, les Corts aproven i el poble espanyol ratifica la següent

CONSTITUCIÓ

TÍTOL PRELIMINAR

Article 1

1. Espanya es constitueix en un Estat social i democràtic de Dret, que propugna com a valors superiors del seu ordenament jurídic la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític.

2. La sobirania nacional resideix en el poble espanyol, del qual emanen els poders de l'Estat.

3. La forma política de l'Estat espanyol és la Monarquia parlamentària.

Article 2

La Constitució es fonamenta en la indissoluble unitat de la Nació espanyola, pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols, i reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i de les regions que la integren i la solidaritat entre totes elles.

Article 3

1. El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la.

2. Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus estatuts.

3. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

Article 4

1. La bandera d'Espanya és formada per tres franges horitzontals, vermella, groga i vermella; la groga és de doble amplada que la de cadascuna de les vermelles.

2. Els estatuts podran reconèixer banderes i ensenyes pròpies de les comunitats autònomes. Aquestes s'utilitzaran juntament amb la bandera d'Espanya en els seus edificis públics i en els seus actes oficials.

Article 5

La capital de l'Estat és la vila de Madrid.

Article 6

Els partits polítics expressen el pluralisme polític, concorren a la formació i a la manifestació de la voluntat popular i són instrument fonamental per a la participació política. Podran ser creats i exerciran la seva activitat lliurement dins el respecte a la Constitució i a la Llei. L'estructura interna i el funcionament hauran de ser democràtics.

Article 7

Els sindicats de treballadors i les associacions empresarials contribueixen a la defensa i a la promoció dels interessos econòmics i socials que els són propis. Podran ser creats i exerciran la seva activitat lliurement dins el respecte a la Constitució i a la Llei. L'estructura interna i el funcionament hauran de ser democràtics.

Article 8

1. Les Forces Armades, constituïdes per l'Exèrcit de Terra, l'Armada i l'Exèrcit de l'Aire, tenen com a missió garantir la sobirania i la independència d'Espanya, defensar-ne la integritat territorial i l'ordenament constitucional.

2. Una llei orgànica regularà les bases de l'organització militar de conformitat amb els principis de la present Constitució.

Article 9

1. Els ciutadans i els poders públics resten subjectes a la Constitució i a la resta de l'ordenament jurídic.

2. Correspon als poders públics de promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que n'impedeixin o en dificultin la plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.

3. La Constitució garanteix el principi de legalitat, la jerarquia normativa, la publicitat de les normes, la irretroactivitat de les disposicions sancionadores no favorables o restrictives de drets individuals, la seguretat jurídica, la responsabilitat i la interdicció de l'arbitrarietat dels poders públics.

TÍTOL I

Dels drets i dels deures fonamentals

Article 10

1. La dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat, el respecte a la llei i als drets dels altres són fonament de l'ordre polític i de la pau social.

2. Les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la Constitució reconeix s'interpretaran de conformitat amb la Declaració universal de drets humans i els tractats i els acords internacionals sobre aquestes matèries ratificats per Espanya.

CAPÍTOL PRIMER

Dels espanyols i dels estrangers

Article 11

1. La nacionalitat espanyola s'adquireix, es conserva i es perd d'acord amb el que la Llei estableix.

2. Cap espanyol d'origen no podrà ser privat de la seva nacionalitat.

3. L'Estat podrà concertar tractats de doble nacionalitat amb els països iberoamericans o amb aquells que hagin tingut o tinguin una vinculació particular amb Espanya. En aquests països, encara que no reconeguin als seus ciutadans un dret recíproc, els espanyols podran naturalitzar-s'hi sense perdre la nacionalitat d'origen.

Article 12

Els espanyols són majors d'edat als 18 anys.

Article 13

1. Els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques que garanteix el títol present en els termes que estableixin els tractats i la llei.

2. Només els espanyols seran titulars dels drets reconeguts en l'article 23, llevat d'allò que, amb criteris de reciprocitat, fos establert per tractat o per llei per al dret de sufragi actiu i passiu en les eleccions municipals.

3. L'extradició només es concedirà en compliment d'un tractat o de la llei, d'acord amb el principi de reciprocitat. Resten exclosos de l'extradició els delictes polítics i no seran considerats com a tals els actes de terrorisme.

4. La llei establirà la forma en què els ciutadans d'altres països i els apàtrides podran gaudir del dret d'asil a Espanya.

CAPÍTOL SEGON

Drets i llibertats

Article 14

Els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

SECCIÓ 1a

Dels drets fonamentals i de les llibertats públiques

Article 15

Tothom té dret a la vida i a la integritat física i moral, sense que, en cap cas, ningú no pugui ser sotmès a tortura ni a penes o tractes inhumans o degradants. Resta abolida la pena de mort, llevat d'allò que puguin disposar les lleis penals militars per a temps de guerra.

Article 16

1. Es garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte dels individus i de les comunitats sense cap més limitació, quan siguin manifestats, que la necessària per al manteniment de l'ordre públic protegit per la llei.

2. Ningú podrà ser obligat a declarar quant a la seva ideologia, religió o creences.

3. Cap confessió tindrà caràcter estatal. Els poders públics tindran en compte les creences religioses de la societat espanyola i mantindran les conseqüents relacions de cooperació amb l'Església catòlica i les altres confessions.

Article 17

1. Tota persona té dret a la llibertat i a la seguretat. Ningú podrà ser privat de la seva llibertat, sinó amb l'observança del que estableix aquest article i en els casos i en la forma previstos en la llei.

2. La detenció preventiva no podrà durar més temps del que sigui estrictament necessari per a fer les indagacions per tal d'aclarir els fets i, en qualsevol cas, dins el termini màxim de setanta-dues hores, el detingut haurà de ser posat en llibertat o a disposició de l'autoritat judicial.

3. Tota persona detinguda ha de ser informada immediatament, i de manera que li sigui comprensible, dels seus drets i de les raons de la detenció, i no podrà ser obligada a declarar. Es garanteix l'assistència d'advocat al detingut en les diligències policials i judicials, en la forma que la llei estableixi.

4. La llei regularà un procediment d'*habeas corpus* per tal de posar immediatament a disposició judicial tota persona detinguda il·legalment. També es determinarà per llei el termini màxim de durada de la presó provisional.

Article 18

1. Es garanteix el dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge.

2. El domicili és inviolable. No s'hi podrà entrar ni fer-hi cap escorcoll sense el consentiment del titular o sense resolució judicial, llevat del cas de delictes flagrant.

3. Es garanteix el secret de les comunicacions i, especialment, de les postals, telegràfiques i telefòniques, excepte en cas de resolució judicial.

4. La llei limitarà l'ús de la informàtica per tal de garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans i el ple exercici dels seus drets.

Article 19

Els espanyols tenen dret a elegir lliurement la residència i a circular pel territori nacional.

Tenen també dret a entrar i sortir lliurement d'Espanya en la forma que la llei estableixi. Aquest dret no podrà ser limitat per motius polítics o ideològics.

Article 20

1. Es reconeixen i es protegeixen els drets:

a) A expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció.

b) A la producció i a la creació literària, artística, científica i tècnica.

c) A la llibertat de càtedra.

d) A comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. La llei regularà el dret a la clàusula de consciència i al secret professional en l'exercici d'aquestes llibertats.

2. L'exercici d'aquests drets no pot ser restringit per mitjà de cap tipus de censura prèvia.

3. La llei regularà l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social que depenguin de l'Estat o de qualsevol entitat pública i garantirà l'accés a aquests mitjans dels grups socials i polítics significatius, respectant el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya.

4. Aquestes llibertats tenen el límit en el respecte als drets reconeguts en aquest títol, en els preceptes de les lleis que el desenvolupin i, especialment, en el dret a l'honor, a la intimitat, a la imatge pròpia i a la protecció de la joventut i de la infància.

5. Només podrà acordar-se el segrest de publicacions, gravacions i altres mitjans d'informació en virtut de resolució judicial.

Article 21

1. Es reconeix el dret de reunió pacífica i sense armes. Per a l'exercici d'aquest dret no caldrà autorització prèvia.

2. En els casos de reunions en llocs de trànsit públic i de manifestacions caldrà comunicar-ho prèviament a l'autoritat, la qual només podrà prohibir-les quan hi hagi motius fonamentats d'alteració de l'ordre públic, amb perill per a persones o béns.

Article 22

1. Es reconeix el dret d'associació.
2. Les associacions que cerquin finalitats o facin servir mitjans tipificats com a delictes són il·legals.
3. Les associacions emparades per aquest article hauran d'inscriure's en un registre únicament a efectes de publicitat.
4. Les activitats de les associacions només podran ser dissoltes o suspeses en virtut d'una resolució judicial motivada.
5. Es prohibeixen les associacions secretes i les de caràcter paramilitar.

Article 23

1. Els ciutadans tenen el dret a participar en els afers públics, directament o per mitjà de representants lliurement elegits en eleccions periòdiques per sufragi universal.
2. Tenen també el dret d'accedir en condicions d'igualtat a les funcions i als càrrecs públics, amb els requisits que les lleis assenyalin.

Article 24

1. Tothom té dret a obtenir la tutela efectiva dels jutges i dels tribunals en l'exercici dels seus drets i interessos legítims, sense que, en cap cas, pugui haver-hi indefensió.
2. Tothom té dret al jutge ordinari predeterminat per la llei, a ser defensat i assistit per un lletrat, a ser informat de l'acusació formulada contra ell, a un procés públic sense dilacions indegudes i amb totes les garanties, a utilitzar els mitjans probatoris pertinents per a la defensa pròpia, a no declarar contra si mateix, a no confessar-se culpable i a la presumpció d'innocència. La llei regularà els casos en els quals, per raó de parentiu o de secret professional, no s'estarà obligat a declarar respecte de fets presumptament delictius.

Article 25

1. Ningú pot ser condemnat o sancionat per accions o omissions que en el moment de produir-se no constitueixin delictes, falta o infracció administrativa, segons la legislació vigent en aquell moment.

2. Les penes privatives de llibertat i les mesures de seguretat restaran orientades vers la reeducació i la reinserció social i no podran consistir en treballs forçats. El condemnat que estigués complint pena de presó gaudirà dels drets fonamentals d'aquest capítol, llevat d'aquells que es trobin limitats expressament pel contingut del veredict de condemnat, pel sentit de la pena i per la llei penitenciària. En qualsevol cas, tindrà dret a un treball remunerat, als beneficis corresponents de la Seguretat Social, i a l'accés a la cultura i al desenvolupament integral de la personalitat.

3. L'Administració civil no podrà imposar sancions que directament o subsidiàriament impliquin privació de llibertat.

Article 26

Es prohibeixen els tribunals d'honor en l'àmbit de l'Administració civil i de les organitzacions professionals.

Article 27

1. Tothom té dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament.

2. L'educació tindrà com a objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i a les llibertats fonamentals.

3. Els poders públics garanteixen el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions.

4. L'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït.

5. Els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament, amb la participació efectiva de tots els sectors afectats i la creació de centres docents.

6. Es reconeix a les persones físiques i jurídiques la llibertat de creació de centres docents, dins el respecte als principis constitucionals.

7. Els professors, els pares i, en el seu cas, els alumnes intervindran en el control i en la gestió de tots els centres sostinguts per l'Administració amb fons públics, en la forma que la llei estableixi.

8. Els poders públics inspeccionaran i homologaran el sistema educatiu per tal de garantir el compliment de les lleis.

9. Els poders públics ajudaran aquells centres docents que reuneixin els requisits que la llei estableixi.

10. Es reconeix l'autonomia de les universitats, en la forma que la llei estableixi.

Article 28

1. Tothom té dret a syndicar-se lliurement. La llei podrà limitar o exceptuar l'exercici d'aquest dret a les forces o als instituts armats o als altres cossos sotmesos a disciplina militar i regularà les peculiaritats que l'exercici d'aquests presenti als funcionaris públics. La llibertat sindical comprèn el dret a fundar sindicats i a afiliar-s'hi a elecció, i el dret dels sindicats a formar confederacions i a fundar organitzacions sindicals internacionals o a afiliar-s'hi. Ningú podrà ser obligat a afiliar-se a un sindicat.

2. Es reconeix als treballadors el dret a la vaga per a la defensa dels seus interessos. La llei que reguli l'exercici d'aquest dret establirà les garanties que calguin per tal d'assegurar el manteniment dels serveis essencials de la comunitat.

Article 29

1. Tots els espanyols tindran el dret de petició individual i col·lectiva per escrit, en la forma i amb els efectes que determini la llei.

2. Els membres de les forces o instituts armats o dels cossos sotmesos a disciplina militar podran exercir aquest dret només individualment i d'acord amb allò que disposa la seva legislació específica.

SECCIÓ 2a

Dels drets i dels deures dels ciutadans

Article 30

1. Els espanyols tenen el dret i el deure de defensar Espanya.

2. La llei fixarà les obligacions militars dels espanyols i regularà, amb les garanties que calguin, l'objecció de consciència i les altres causes d'exempció del servei militar obligatori; podrà imposar, en el seu cas, una prestació social substitutòria.

3. Podrà establir-se un servei civil per al compliment de fins d'interès general.

4. Mitjançant una llei podran regular-se els deures dels ciutadans en els casos de risc greu, catàstrofe o calamitat pública.

Article 31

1. Tothom contribuirà al sosteniment de les despeses públiques d'acord amb la seva capacitat econòmica mitjançant un sistema tributari just inspirat en els principis d'igualtat i progressivitat que, en cap cas, tindrà abast confiscatori.

2. La despesa pública realitzarà una assignació equitativa dels recursos públics i la programació i l'execució respondran als criteris d'eficiència i economia.

3. Només es podran establir prestacions personals o patrimonials de caràcter públic d'acord amb la llei.

Article 32

1. L'home i la dona tenen dret a contreure matrimoni amb plena igualtat jurídica.

2. La llei regularà les formes de matrimoni, l'edat i la capacitat per a contreure'l, els drets i els deures dels cònjuges, les causes de separació i dissolució i els seus efectes.

Article 33

1. Es reconeix el dret a la propietat privada i a l'herència.

2. La funció social d'aquests drets en delimitarà el contingut, d'acord amb les lleis.

3. Ningú podrà ser privat dels seus béns ni dels seus drets sinó per causa justificada d'utilitat pública o d'interès social, mitjançant la corresponent indemnització i de conformitat amb allò que les lleis disposin.

Article 34

1. Es reconeix el dret de fundació per a finalitats d'interès general, d'acord amb la llei.

2. Regirà també per a les fundacions el que es disposa en els apartats 2 i 4 de l'article 22.

Article 35

1. Tots els espanyols tenen el deure de treballar i el dret al treball, a la lliure elecció de professió o ofici, a la promoció a través del treball i a una remuneració suficient per tal de satisfer les seves necessitats i les de la seva família sense que en cap cas es pugui fer discriminació per raó de sexe.

2. La llei regularà un estatut dels treballadors.

Article 36

La llei regularà les peculiaritats pròpies del règim jurídic dels col·legis professionals i l'exercici de les professions titulades. L'estructura interna i el funcionament dels col·legis hauran de ser democràtics.

Article 37

1. La llei garantirà el dret a la negociació col·lectiva del treball entre els representants dels treballadors i els empresaris, i la força vinculant dels convenis.

2. Es reconeix el dret dels treballadors i dels empresaris a adoptar mesures de conflicte col·lectiu. La llei que reguli l'exercici d'aquest dret, sens perjudici de les limitacions que pugui establir, inclourà les garanties que calguin per tal d'assegurar el funcionament dels serveis essencials de la comunitat.

Article 38

Es reconeix la llibertat d'empresa dins el marc de l'economia de mercat. Els poders públics garanteixen i protegeixen l'exercici d'aquella i la defensa de la productivitat, d'acord amb les exigències de l'economia general i, en el seu cas, de la planificació.

CAPÍTOL TERCER**Dels principis rectors de la política social i econòmica****Article 39**

1. Els poders públics asseguruen la protecció social, econòmica i jurídica de la família.

2. Els poders públics asseguruen també la protecció integral dels fills, iguals davant la llei amb independència de la filiació, i de les mares, sigui quin sigui el seu estat civil. La llei farà possible la investigació de la paternitat.

3. Els pares han de prestar assistència completa als fills tinguts dins o fora del matrimoni, durant la minoria d'edat i en els altres casos en què la llei els hi obligui.

4. Els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetllen pels seus drets.

Article 40

1. Els poders públics promouran les condicions favorables per al progrés social i econòmic i per a una distribució de la renda regional i personal més equitativa, dins el marc d'una política d'estabilitat econòmica. De manera especial realitzaran una política orientada cap a la plena ocupació.

2. Els poders públics fomentaran també una política que garanteixi la formació i la readaptació professionals; vetllaran per la seguretat i la higiene en el treball i garantiran el descans necessari, mitjançant la limitació de la jornada laboral, les vacances periòdiques retribuïdes i la promoció de centres adequats.

Article 41

Els poders públics mantindran un règim públic de Seguretat Social per a tots els ciutadans que garanteixi l'assistència i les prestacions socials suficients en les situacions de necessitat, especialment en cas de falta de feina. L'assistència i les prestacions complementàries seran lliures.

Article 42

L'Estat vetllarà especialment per la salvaguarda dels drets econòmics i socials dels treballadors espanyols a l'estranger i orientarà la seva política a procurar-ne el retorn.

Article 43

1. Es reconeix el dret a la protecció de la salut.

2. Correspon als poders públics organitzar i tutelar la salut pública a través de mesures preventives i a través de les prestacions i dels

serveis necessaris. La llei establirà els drets i els deures de tothom en aquest punt.

3. Els poders públics fomentaran l'educació sanitària, l'educació física i l'esport. Facilitaran també la utilització adequada del lleure.

Article 44

1. Els poders públics promouran i tutelaran l'accés a la cultura, a la qual tothom té dret.

2. Els poders públics promouran la ciència i la investigació científica i tècnica en benefici de l'interès general.

Article 45

1. Tothom té dret a disposar d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, i el deure de conservar-lo.

2. Els poders públics vetllaran per la utilització racional de tots els recursos naturals, a fi de protegir i millorar la qualitat de la vida i defensar i restaurar el medi ambient, amb el suport de la indispensable solidaritat col·lectiva.

3. La llei fixarà sancions penals o, en el seu cas, administratives per als qui violin el que es disposa en l'apartat anterior i establirà l'obligació d'aquests de reparar el dany causat.

Article 46

Els poders públics garantiran la conservació i promouran l'enriquiment del patrimoni històric, cultural i artístic dels pobles d'Espanya i dels béns que l'integren, sigui quin sigui el règim jurídic i la titularitat. La llei penal sancionarà els atemptats contra aquest patrimoni.

Article 47

Tots els espanyols tenen dret a un habitatge digne i adequat. Els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per tal de fer efectiu aquest dret, i regularan la utilització del sòl d'acord amb l'interès general per tal d'impedir l'especulació.

La comunitat participarà en les plusvàlues que generi l'acció urbanística dels ens públics.

Article 48

Els poders públics promouran les condicions per a la participació lliure i eficaç de la joventut en el desenvolupament polític, social, econòmic i cultural.

Article 49

Els poders públics duran a terme una política de previsió, tractament, rehabilitació i integració dels disminuïts físics, sensorials i psíquics, als quals es prestarà l'atenció especialitzada que requereixin, i els empararan especialment en la consecució dels drets que aquest títol atorga a tots els ciutadans.

Article 50

Els poders públics garantiran la suficiència econòmica als ciutadans durant la tercera edat, mitjançant pensions adequades i actualitzades periòdicament. Amb independència de les obligacions familiars, en promouran el benestar mitjançant un sistema de serveis socials que atendran els problemes específics de salut, habitatge, cultura i lleure.

Article 51

1. Els poders públics garantiran la defensa dels consumidors i dels usuaris, i en protegiran amb procediments eficaços la seguretat, la salut i els legítims interessos econòmics.

2. Els poders públics promouran la informació i l'educació dels consumidors i dels usuaris, en fomentaran les organitzacions i les escoltaran en les qüestions que puguin afectar-los, en la forma que la llei estableixi.

3. Dins el marc del que disposen els apartats anteriors, la llei regularà el comerç interior i el règim d'autorització de productes comercials.

Article 52

La llei regularà les organitzacions professionals que contribueixin a la defensa dels interessos econòmics que els siguin propis. L'estructura interna i el funcionament hauran de ser democràtics.

CAPÍTOL QUART

De les garanties de les llibertats i drets fonamentals

Article 53

1. Els drets i les llibertats reconeguts en el capítol segon del present títol vinculen tots els poders públics. Només per llei, que en tot cas haurà de respectar el seu contingut essencial, podrà regular-se l'exercici d'aquests drets i d'aquestes llibertats, que seran tutelades d'acord amb el que preveu l'article 161.1.a.

2. Qualsevol ciutadà podrà demanar la tutela de les llibertats i dels drets reconeguts en l'article 14 i en la secció 1a del capítol segon davant els tribunals ordinaris per un procediment basat en els principis de preferència i sumarietat i, en el seu cas, a través del recurs d'emparament davant el Tribunal Constitucional. Aquest darrer recurs serà aplicable a l'objecció de consciència reconeguda en l'article 30.

3. El reconeixement, el respecte i la protecció dels principis reconeguts en el capítol tercer informaran la legislació positiva, la pràctica judicial i l'actuació dels poders públics. Només podran ser al·legats davant la jurisdicció ordinària d'acord amb allò que disposin les lleis que els desenvolupin.

Article 54

Una llei orgànica regularà la Institució del Defensor del Poble, com a alt comissionat de les Corts Generals, designat per aquestes per a defensar els drets compresos en aquest títol; a aquest efecte podrà supervisar l'activitat de l'Administració, i donar-ne compte a les Corts Generals.

CAPÍTOL CINQUÈ

De la suspensió dels drets i de les llibertats

Article 55

1. Els drets reconeguts en els articles 17, 18, apartats 2 i 3; articles 19, 20, apartats 1.a i d, i 5; articles 21, 28, apartat 2, i article 37, apartat 2, podran ser suspesos quan sigui acordada la declaració de l'estat d'excepció o de setge en els termes que preveu la Constitució. Resta exceptuat d'aquesta suspensió l'apartat 3 de l'article 17 en el cas de declaració de l'estat d'excepció.

2. Una llei orgànica podrà determinar la forma i els casos en què, de forma individual i amb la necessària intervenció judicial i l'adequat control parlamentari, els drets reconeguts en els articles 17, apartat 2, i 18, apartats 2 i 3, puguin ser suspesos per a persones determinades, en relació amb les investigacions corresponents a l'actuació de bandes armades o elements terroristes.

La utilització injustificada o abusiva de les facultats reconegudes en la dita llei orgànica comportarà responsabilitat penal per violació dels drets i de les llibertats reconegudes per les lleis.

TÍTOL II

De la Corona

Article 56

1. El Rei és el Cap de l'Estat, símbol de la seva unitat i permanència, arbitra i modera el funcionament regular de les institucions, assumeix la més alta representació de l'Estat espanyol en les relacions internacionals, especialment amb les nacions de la seva comunitat històrica, i exerceix les funcions que li atribueixen expressament la Constitució i les lleis.

2. El seu Títol és el de Rei d'Espanya, i podrà utilitzar els altres que corresponguin a la Corona.

3. La persona del Rei és inviolable i no està subjecta a responsabilitat. Els seus actes seran sempre subjectes a referendament en la forma establerta en l'article 64, sense la qual no tindran validesa, llevat del que disposa l'article 65.2.

Article 57

1. La Corona d'Espanya és hereditària en els successors de S. M. Joan Carles I de Borbó, legítim hereu de la dinastia històrica. La successió al tron seguirà l'ordre regular de primogenitura i de representació, i serà preferida sempre la línia anterior a les posteriors; en la mateixa línia, el grau més pròxim al més remot; en el mateix grau, l'home a la dona, i en el mateix sexe la persona major a la menor.

2. El príncep hereu, des del naixement o des que s'esdevingui el fet que origini l'evocació, tindrà la dignitat de Príncep d'Astúries i els altres títols vinculats tradicionalment al successor de la Corona d'Espanya.

3. Havent-se extingit totes les línies cridades a dret, les Corts Generals proveiran a la successió a la Corona en la forma que més convingui als interessos d'Espanya.

4. Les persones que, tenint dret a la successió al tron, contraguessin matrimoni contra la prohibició expressa del rei i de les Corts Generals, restaran excloses de la successió a la Corona elles mateixes i els seus descendents.

5. Les abdicacions i les renunciés i qualsevol dubte de fet o de dret que s'esdevingui en l'ordre de successió a la Corona es resoldran amb una llei orgànica.

Article 58

La reina consort o el consort de la reina no podran assumir funcions constitucionals, llevat del que es disposa per a la Regència.

Article 59

1. Si el rei fos menor d'edat, el pare o la mare del rei i, per manca d'aquests, el parent major d'edat més pròxim en la successió a la Corona segons l'ordre establert en la Constitució, entrarà a exercir immediatament la Regència, i l'exercirà durant el temps de la minoria d'edat del rei.

2. Si el rei resultava inhabilitat per a l'exercici de la seva autoritat, i la impossibilitat fos reconeguda per les Corts Generals, entrarà immediatament a exercir la Regència el príncep hereu de la Corona, si era major d'edat. Si no ho era, caldrà procedir de la manera que preveu l'apartat anterior fins que el príncep hereu aconseguixi la majoria d'edat.

3. Si no hi hagués cap persona a qui correspongués la Regència, aquesta serà nomenada per les Corts Generals, i es compondrà d'una, tres, o cinc persones.

4. Per a exercir la Regència caldrà ser espanyol i major d'edat.

5. La Regència serà exercida per mandat constitucional i sempre en nom del rei.

Article 60

1. Serà tutor del rei menor la persona que el rei difunt hagi nomenat en el seu testament, sempre que sigui major d'edat i espanyol de naixement; si no n'hagués nomenat, en serà tutor el pare o la mare

mentre restin vidus. Mancant aquests, el nomenaran les Corts Generals, però només podran acumular els càrrecs de regent i de tutor el pare, la mare o els ascendents directes del rei.

2. L'exercici de la tutela és incompatible també amb el de qualsevol càrrec o representació política.

Article 61

1. El rei, en ser proclamat davant les Corts Generals, prestarà el jurament d'exercir fidelment les seves funcions, guardar i fer guardar la Constitució i les lleis i respectar els drets dels ciutadans i de les comunitats autònomes.

2. El príncep hereu, en aconseguir la majoria d'edat, i el regent o els regents en fer-se càrrec de les seves funcions, prestaran el mateix jurament i el de fidelitat al rei.

Article 62

Correspon al rei:

- a) Sancionar i promulgar les lleis.
- b) Convocar i dissoldre les Corts Generals i convocar eleccions en els termes previstos a la Constitució.
- c) Convocar a referèndum en els casos previstos a la Constitució.
- d) Proposar el candidat a president del Govern i, en el seu cas, nomenar-lo, i també posar fi a les seves funcions en els termes previstos en la Constitució.
- e) Nomenar i remoure els membres del Govern a proposició del president d'aquest.
- f) Expedir els decrets acordats en el Consell de Ministres, proveir els oficis civils i militars i concedir honors i distincions d'acord amb les lleis.
- g) Ser informat dels afers d'Estat i presidir, a aquest efecte, les sessions del Consell de Ministres quan ho cregui oportú, a petició del president del Govern.
- h) El comandament suprem de les Forces Armades.
- i) Exercir el dret de gràcia d'acord amb la llei, la qual no podrà autoritzar indults generals.
- j) L'Alt Patronatge de les Reials Acadèmies.

Article 63

1. El rei acredita els ambaixadors i altres representants diplomàtics. Els representants estrangers a Espanya són acreditats davant ell.

2. Al rei correspon de manifestar el consentiment de l'Estat per a obligar-se internacionalment mitjançant tractats, de conformitat amb la Constitució i amb les lleis.

3. Al rei correspon, prèvia autorització de les Corts Generals, de declarar la guerra i de fer la pau.

Article 64

1. Els actes del rei seran referendats pel president del Govern i, en el seu cas, pels ministres competents. La proposta i el nomenament del president del Govern i la dissolució prevista en l'article 99 seran referendats pel president del Congrés.

2. Dels actes del rei seran responsables les persones que els referendin.

Article 65

1. El rei percep dels pressupostos de l'Estat una quantitat global per al sosteniment de la seva Família i Casa, i la distribueix lliurement.

2. El rei nomena i relleva lliurement els membres civils i militars de la seva Casa.

TÍTOL III**De les Corts Generals****CAPÍTOL PRIMER****De les cambres****Article 66**

1. Les Corts Generals representen el poble espanyol i són formades pel Congrés dels Diputats i el Senat.

2. Les Corts Generals exerceixen la potestat legislativa de l'Estat, n'aproven els pressupostos, controlen l'acció del Govern i tenen les altres competències que els atribueixi la Constitució.

3. Les Corts Generals són inviolables.

Article 67

1. Ningú podrà ser membre de totes dues cambres simultàniament, ni acumular l'acta d'una assemblea d'una comunitat autònoma amb la de diputat al Congrés.

2. Els membres de les Corts Generals no estaran lligats per mandat imperatiu.

3. Les reunions de parlamentaris que se celebrin sense convocatòria reglamentària no vincularan les cambres i no podran exercir les funcions d'aquestes ni ostentar-ne els privilegis.

Article 68

1. El Congrés es compon d'un mínim de 300 i un màxim de 400 diputats, elegits per sufragi universal, lliure, igual, directe i secret en els termes que estableixi la llei.

2. La circumscripció electoral és la província. Les poblacions de Ceuta i Melilla seran representades cadascuna per un diputat. La llei distribuirà el nombre total de diputats, assignarà una representació mínima inicial a cada circumscripció i distribuirà els altres en proporció amb la població.

3. L'elecció es farà a cada circumscripció atenint a criteris de representació proporcional.

4. El Congrés és elegit per quatre anys. El mandat dels diputats acaba quatre anys després de l'elecció o el dia de la dissolució de la cambra.

5. Són electors i elegibles tots els espanyols que estiguin en ple ús dels seus drets polítics. La llei reconeixerà l'exercici del dret de sufragi als espanyols que es trobin fora del territori d'Espanya i l'Estat els el facilitarà.

6. Les eleccions tindran lloc entre els trenta i els seixanta dies després de l'acabament del mandat. El Congrés electe haurà de ser convocat dins els vint-i-cinc dies següents al de la celebració de les eleccions.

Article 69

1. El Senat és la cambra de representació territorial.

2. Els votants de cada província elegiran quatre senadors per sufragi universal, lliure, igual, directe i secret en els termes que assenyali una llei orgànica.

3. A les províncies insulars, cada illa o agrupació d'illes, amb *cabildo* o consell insular, constituirà una circumscripció a efecte de l'elecció de senadors; en correspondran tres a cadascuna de les illes majors (Gran Canària, Mallorca i Tenerife), i un a cadascuna de les illes o agrupacions d'illes següents: Eivissa-Formentera, Menorca, Fuerteventura, Gomera, Hierro, Lanzarote i la Palma.

4. Les poblacions de Ceuta i Melilla elegiran cadascuna dos senadors.

5. Les comunitats autònomes designaran a més un senador i encara un altre per cada milió d'habitants del seu territori respectiu. La designació correspondrà a l'Assemblea Legislativa o, si no n'hi havia, a l'òrgan col·legiat superior de la Comunitat Autònoma, d'acord amb el que estableixin els estatuts, que asseguraran, en qualsevol cas, la representació proporcional adequada.

6. El Senat és elegit per quatre anys. El mandat dels senadors acaba quatre anys després de l'elecció o el dia de la dissolució de la cambra.

Article 70

1. La llei electoral determinarà les causes d'inelegibilitat i incompatibilitat dels diputats i dels senadors, les quals comprendran, en qualsevol cas:

- a) Els components del Tribunal Constitucional.
- b) Els alts càrrecs de l'Administració de l'Estat que determini la llei, amb l'excepció dels membres del Govern.
- c) El Defensor del Poble.
- d) Els magistrats, els jutges i els fiscals en actiu.
- e) Els militars professionals i els membres de les Forces i Cossos de Seguretat i Policia en actiu.
- f) Els membres de les juntes electorals.

2. La validesa de les actes i de les credencials dels membres de totes dues cambres restarà sotmesa al control judicial en els termes que estableixi la llei electoral.

Article 71

1. Els diputats i els senadors gaudiran d'inviolabilitat per les opinions manifestades en l'exercici de les seves funcions.

2. Durant el període del seu mandat, els diputats i els senadors gaudiran també d'immunitat, i només podran ser detinguts en cas de delicte flagrant. No podran ser inculpats ni processats sense l'autorització prèvia de la cambra respectiva.

3. En les causes contra diputats i senadors serà competent la Sala Penal del Tribunal Suprem.

4. Els diputats i els senadors percebran una assignació que serà fixada per les cambres respectives.

Article 72

1. Les cambres estableixen els propis reglaments, aproven autònomament els seus pressupostos i, d'un comú acord, regulen l'estatut del personal de les Corts Generals. Els reglaments i la reforma d'aquests seran sotmesos a una votació final sobre la totalitat, la qual requerirà la majoria absoluta.

2. Les cambres elegeixen els presidents respectius i els altres membres de les meses. Les sessions conjuntes seran presidides pel president del Congrés i es regiran mitjançant un Reglament de les Corts Generals aprovat per la majoria absoluta de cada cambra.

3. Els presidents de les cambres exerceixen en nom d'aquestes tots els poders administratius i les facultats de policia en l'interior dels estatges respectius.

Article 73

1. Les cambres es reuniran anualment en dos períodes ordinaris de sessions: el primer, del setembre al desembre, i el segon, del febrer al juny.

2. Les cambres podran reunir-se en sessions extraordinàries a petició del Govern, de la Diputació Permanent o de la majoria absoluta dels membres de qualsevol de les cambres. Les sessions extraordinàries hauran de ser convocades amb un ordre del dia determinat i seran closes després d'haver-lo exhaurit.

Article 74

1. Les cambres es reuniran en sessió conjunta per tal d'exercir les competències no legislatives que el títol II atribueix expressament a les Corts Generals.

2. L'adopció de les decisions de les Corts Generals previstes en els articles 94.1, 145.2 i 158.2 requerirà la majoria de cada una de les cambres. En el primer cas, el procediment serà iniciat pel Congrés, i en els altres dos, pel Senat. En tots dos casos, si no hi hagués acord entre el Senat i el Congrés, s'intentarà obtenir-lo mitjançant una Comissió Mixta composta per un mateix nombre de diputats i de senadors. La Comissió presentarà un text que haurà de ser votat per totes dues cambres. Si no s'aprova en la forma establerta, decidirà el Congrés per majoria absoluta.

Article 75

1. Les cambres funcionaran en Ple i per comissions.

2. Les cambres podran delegar a les comissions legislatives permanents l'aprovació de projectes o proposicions de llei. El Ple, això no obstant, podrà requerir en qualsevol moment el debat i la votació de qualsevol projecte o proposició de llei que hagi estat objecte de la delegació.

3. Resten exceptuats del que disposa l'apartat anterior la reforma constitucional, les qüestions internacionals, les lleis orgàniques i de bases i els pressupostos generals de l'Estat.

Article 76

1. El Congrés i el Senat i, si pertoca, totes dues cambres conjuntament, podran nomenar comissions d'investigació sobre qualsevol afer d'interès públic. Les conclusions obtingudes no seran vinculants per als tribunals ni afectaran les resolucions judicials, sense que això sigui obstacle perquè el resultat de la investigació sigui comunicat al Ministeri Fiscal per tal que aquest exerceixi, si cal, les accions oportunes.

2. Serà obligatori de comparèixer a requeriment de les cambres. La llei regularà les sancions que puguin imposar-se per causa de l'incompliment d'aquesta obligació.

Article 77

1. Les cambres poden rebre peticions individuals i col·lectives, sempre per escrit. En resta prohibida la presentació directa per mitjà de manifestacions ciutadanes.

2. Les cambres poden trametre al Govern les peticions que rebran. El Govern té l'obligació d'explicar-se sobre el contingut d'aquestes sempre que les cambres ho exigeixin.

Article 78

1. A cada cambra hi haurà una Diputació Permanent composta per un mínim de vint-i-un membres que representaran els grups parlamentaris en proporció a la seva importància numèrica.

2. Les diputacions permanents seran presidides pel president de la cambra respectiva i tindran per funcions la que preveu l'article 73, la d'assumir les facultats que corresponguin a les cambres, de conformitat amb els articles 86 i 116 si aquestes haguessin estat dissoltes o n'hagués expirat el mandat, i la de vetllar pels poders de les cambres, quan aquestes no estiguin reunides.

3. Havent finit el mandat o en cas de dissolució, les diputacions permanents continuaran exercint les seves funcions fins que es constitueixin les noves Corts Generals.

4. Reunida la cambra corresponent, la Diputació Permanent donarà compte dels assumptes tractats i de les seves decisions.

Article 79

1. Per tal d'adoptar acords, les cambres han d'estar reunides reglamentàriament i comptar amb l'assistència de la majoria dels membres.

2. Perquè els dits acords siguin vàlids hauran de ser aprovats per la majoria dels membres presents, sens perjudici de les majories especials que estableixin la Constitució o les lleis orgàniques i les que estableixin els reglaments de les cambres per a l'elecció de persones.

3. El vot dels senadors i el dels diputats és personal i indelegable.

Article 80

Les sessions plenàries de les cambres seran públiques, salvant l'acord en contra de cada cambra, adoptat per majoria absoluta o de conformitat amb el Reglament.

CAPÍTOL SEGON

De l'elaboració de les lleis

Article 81

1. Són lleis orgàniques les relatives al desenvolupament dels drets fonamentals i de les llibertats públiques, les que aprovin els estatuts

d'autonomia i el règim electoral general i les previstes per la Constitució.

2. L'aprovació, la modificació o la derogació de les lleis orgàniques exigeix la majoria absoluta del Congrés en una votació final sobre el conjunt del projecte.

Article 82

1. Les Corts Generals podran delegar al Govern la potestat de dictar normes amb rang de llei sobre matèries determinades no incloses en l'article anterior.

2. La delegació legislativa haurà d'atorgar-se mitjançant una llei de bases quan tingui per objecte la formació de textos articulats o mitjançant una llei ordinària quan es tracti de refondre diversos textos legals en un de sol.

3. La delegació legislativa haurà d'atorgar-se al Govern de forma expressa, per a una matèria concreta, i fixant-ne el termini d'exercici. La delegació resta esgotada en fer-ne ús el Govern amb la publicació de la norma corresponent. No podrà entendre's que ha estat concedida de manera implícita o per un lapse de temps indeterminat. Tampoc podrà permetre'n la subdelegació a autoritats altres que el mateix Govern.

4. Les lleis de bases delimitaran precisament l'objecte i l'abast de la delegació legislativa i els principis i criteris que en regiran l'exercici.

5. L'autorització per a refondre textos legals determinarà l'àmbit normatiu a què es refereix el contingut de la delegació, i haurà d'especificar si resta circumscrita a la mera formulació d'un text únic o si inclou la de regularitzar, aclarir i harmonitzar els textos legals que hagin de ser refosos.

6. Les lleis de delegació podran establir en cada cas fórmules addicionals de control sens perjudici de la competència pròpia dels tribunals.

Article 83

En cap cas podran, les lleis de bases:

- a) Autoritzar la modificació de la pròpia llei de bases.
- b) Facultar per a dictar normes amb caràcter retroactiu.

Article 84

Si una proposició de llei o una esmena és contrària a una delegació legislativa vigent, el Govern té la facultat d'oposar-se a la seva tramitació. Si això s'esdevenia, podrà presentar-se una proposició de llei per a la derogació total o parcial de la llei de delegació.

Article 85

Les disposicions del Govern que continguin legislació delegada rebran el títol de decrets legislatius.

Article 86

1. En cas d'una necessitat urgent i extraordinària, el Govern podrà dictar disposicions legislatives provisionals que prendran la forma de decrets llei i que no podran afectar l'ordenament de les institucions bàsiques de l'Estat, els drets, els deures i les llibertats dels ciutadans regulats en el títol I, el règim de les comunitats autònomes ni el Dret electoral general.

2. Els decrets llei hauran de ser sotmesos immediatament a debat i votació de la totalitat en el Congrés dels Diputats, convocat a aquest efecte, si no estigués reunit, dins el termini dels trenta dies següents a la promulgació. El Congrés haurà de pronunciar-se expressament dins aquest termini sobre la convalidació o la derogació, per a la qual cosa el Reglament establirà un procediment especial i sumari.

3. Durant el termini establert en l'apartat anterior, les Corts podran tramitar-los com a projectes de llei pel procediment d'urgència.

Article 87

1. La iniciativa legislativa correspon al Govern, al Congrés i al Senat, d'acord amb la Constitució i els Reglaments de les cambres.

2. Les assemblees de les comunitats autònomes podran demanar al Govern l'adopció d'un projecte de llei o trametre a la Mesa del Congrés una proposició de llei, i podran delegar davant la dita cambra un màxim de tres membres de l'Assemblea encarregats de defensar-la.

3. Una llei orgànica regularà les formes d'exercici i els requisits de la iniciativa popular per a la presentació de proposicions de llei. En qualsevol cas es requerirà no menys de 500.000 signatures acreditades. No serà procedent aquesta iniciativa en les matèries pròpies de la llei

orgànica, tributàries o de caràcter internacional ni en allò que pertany a la prerrogativa de gràcia.

Article 88

Els projectes de llei seran aprovats pel Consell de Ministres, el qual els sotmetrà al Congrés, acompanyats d'una exposició de motius i dels antecedents necessaris per a pronunciar-s'hi.

Article 89

1. La tramitació de les proposicions de llei serà regulada pels Reglaments de les cambres, sense que la prioritat deguda als projectes de llei impedeixi l'exercici de la iniciativa legislativa en els termes regulats en l'article 87.

2. Les proposicions de llei que, de conformitat amb l'article 87, el Senat prengui en consideració seran trameses al Congrés perquè aquest les tramiti com a tal proposició.

Article 90

1. Una vegada hagi estat aprovat un projecte de llei ordinària o orgànica pel Congrés dels Diputats, el president d'aquest en donarà compte immediatament al president del Senat, el qual el sotmetrà a la deliberació d'aquesta darrera cambra.

2. El Senat, dins el termini de dos mesos a comptar des del dia de la recepció del text, pot oposar-li el seu veto o introduir-hi esmenes mitjançant un missatge motivat. El veto haurà de ser aprovat per majoria absoluta. El projecte no podrà ser sotmès al rei perquè el sancioni sense que el Congrés ratifiqui per majoria absoluta, en cas de veto, el text inicial, o per majoria simple, transcorreguts dos mesos d'ençà que fou interposat, o sense que es pronunciï sobre les esmenes, acceptant-les o no, per majoria simple.

3. El termini de dos mesos de què disposa el Senat per a vetar o esmenar el projecte es reduirà al de vint dies naturals en els projectes declarats urgents pel Govern o pel Congrés dels Diputats.

Article 91

El rei sancionarà les lleis aprovades per les Corts Generals dins el termini de quinze dies, i les promulgarà i n'ordenarà la publicació immediata.

Article 92

1. Les decisions polítiques de transcendència especial podran ser sotmeses al referèndum consultiu de tots els ciutadans.
2. El referèndum serà convocat pel rei a proposició del president del Govern, autoritzada prèviament pel Congrés dels Diputats.
3. Una llei orgànica regularà les condicions i el procediment de les diverses modalitats de referèndum previstes per la present Constitució.

CAPÍTOL TERCER

Dels tractats internacionals

Article 93

Mitjançant una llei orgànica es podrà autoritzar la celebració de tractats pels quals s'atribueixi a una organització o a una institució internacional l'exercici de competències derivades de la Constitució. La garantia del compliment d'aquests tractats i de les resolucions emanades dels organismes internacionals o supranacionals titulars de la cessió correspon, segons els casos, a les Corts Generals o al Govern.

Article 94

1. La prestació del consentiment de l'Estat per a obligar-se mitjançant tractats o convenis requerirà l'autorització prèvia de les Corts Generals en els casos següents:
 - a) Tractats de caràcter polític.
 - b) Tractats o convenis de caràcter militar.
 - c) Tractats o convenis que afectin la integritat territorial de l'Estat o els drets i els deures fonamentals establerts en el títol I.
 - d) Tractats o convenis que impliquin obligacions financeres per a la Hisenda Pública.
 - e) Tractats o convenis que suposin la modificació o la derogació d'alguna llei o l'execució dels quals exigeixi mesures legislatives.
2. El Congrés i el Senat seran informats immediatament de la conclusió dels altres tractats o convenis.

Article 95

1. La celebració d'un tractat internacional que contingui estipulacions contràries a la Constitució exigirà la revisió constitucional prèvia.

2. El Govern o qualsevol de les cambres pot requerir el Tribunal Constitucional perquè declari si aquesta contradicció existeix o no.

Article 96

1. Els tractats internacionals celebrats vàlidament formaran part de l'ordenament intern una vegada hagin estat publicats oficialment a Espanya. Les seves disposicions només podran ser derogades, modificades o suspeses en la forma prevista en els mateixos tractats o d'acord amb les normes generals del Dret internacional.

2. Per a denunciar els tractats i els convenis internacionals es farà servir el mateix procediment previst per a aprovar-los en l'article 94.

TÍTOL IV**Del Govern i de l'Administració****Article 97**

El Govern dirigeix la política interior i l'exterior, l'Administració civil i militar i la defensa de l'Estat. Exerceix la funció executiva i la potestat reglamentària d'acord amb la Constitució i amb les lleis.

Article 98

1. El Govern es compon del president, els vicepresidents, en el seu cas, els ministres i els altres membres que estableixi la llei.

2. El president dirigeix l'acció del Govern i coordina les funcions dels altres membres d'aquest, sens perjudici de la competència ni de la responsabilitat directa d'aquells en la seva gestió.

3. Els membres del Govern no podran exercir funcions representatives altres que les pròpies del mandat parlamentari ni qualsevol altra funció pública que no derivi del seu càrrec ni cap activitat professional o mercantil.

4. La llei regularà l'Estatut i les incompatibilitats dels membres del Govern.

Article 99

1. Després de cada renovació del Congrés dels Diputats, i en els altres casos previstos per la Constitució en què sigui procedent, el rei, prèvia consulta amb els representants designats pels grups polítics amb representació parlamentària i a través del president del Congrés, proposarà un candidat a la Presidència del Govern.

2. El candidat proposat conformement al que estableix l'apartat anterior exposarà davant el Congrés dels Diputats el programa polític del Govern que pretengui formar i demanarà la confiança de la cambra.

3. Si el Congrés dels Diputats atorgava la seva confiança al dit candidat mitjançant el vot de la majoria absoluta dels seus membres, el rei el nomenarà president. En el cas de no obtenir la dita majoria, la mateixa proposta serà sotmesa a una nova votació quaranta-vuit hores després de l'anterior i s'entendrà que la confiança ha estat atorgada si obtenia la majoria simple.

4. Si una vegada fetes les votacions esmentades no fos atorgada la confiança per a la investidura, es tramitaran propostes successives en la forma prevista en els apartats anteriors.

5. Si després d'haver transcorregut el termini de dos mesos a partir de la primera votació d'investidura, cap candidat hagués obtingut la confiança del Congrés, el rei dissoldrà totes dues cambres i convocarà noves eleccions amb el referendament del president del Congrés.

Article 100

Els altres membres del Govern seran nomenats i remoguts pel rei a proposició del seu president.

Article 101

1. El Govern cessa després de la celebració d'eleccions generals, en els casos de pèrdua de la confiança parlamentària previstos per la Constitució o per dimissió o defunció del seu president.

2. El Govern cessant continuarà en funcions fins a la presa de possessió del nou Govern.

Article 102

1. La responsabilitat criminal del president i dels altres membres del Govern serà exigible, en el seu cas, davant la Sala Penal del Tribunal Suprem.

2. Si l'acusació fos per traïció o per qualsevol delictes contra la seguretat de l'Estat en l'exercici de les seves funcions, només podrà ser plantejada per iniciativa de la quarta part dels membres del Congrés i amb l'aprovació de la majoria absoluta d'aquesta cambra.

3. La prerrogativa reial de gràcia no serà aplicable a cap dels supòsits del present article.

Article 103

1. L'Administració pública serveix amb objectivitat els interessos generals i actua d'acord amb els principis d'eficàcia, jerarquia, descentralització, desconcentració i coordinació, amb submissió plena a la llei i al Dret.

2. Els òrgans de l'Administració de l'Estat són creats, regits i coordinats d'acord amb la llei.

3. La llei regularà l'estatut dels funcionaris públics, l'accés a la funció pública d'acord amb els principis del mèrit i de la capacitat, les peculiaritats de l'exercici del seu dret a la sindicació, el sistema d'incompatibilitats i les garanties per a la imparcialitat en l'exercici de les seves funcions.

Article 104

1. Les Forces i els Cossos de seguretat sota la dependència del Govern tindran per missió protegir el lliure exercici dels drets i de les llibertats i garantir la seguretat ciutadana.

2. Una llei orgànica determinarà les funcions, els principis bàsics d'actuació i els estatuts de les Forces i Cossos de Seguretat.

Article 105

La llei regularà:

a) L'audiència dels ciutadans directament o a través de les organitzacions i associacions reconegudes per la llei en el procediment d'elaboració de les disposicions administratives que els afectin.

b) L'accés dels ciutadans als arxius i als registres administratius, salvant el que afecti la seguretat i la defensa de l'Estat, la indagació dels delictes i la intimitat de les persones.

c) El procediment a través del qual han de fer-se els actes administratius, amb garantia, quan sigui procedent, de l'audiència de l'interessat.

Article 106

1. Els Tribunals controlen la potestat reglamentària, la legalitat de l'actuació administrativa i la submissió d'aquesta als fins que la justifiquen.

2. Els particulars, en els termes establerts per la llei, tindran dret a ser indemnitzats per qualsevol lesió que pateixin en qualsevol dels seus béns i drets, llevat dels casos de força major, sempre que la lesió sigui conseqüència del funcionament dels serveis públics.

Article 107

El Consell d'Estat és l'òrgan consultiu suprem del Govern. Una llei orgànica en regularà la composició i la competència.

TÍTOL V**De les relacions entre el Govern i les Corts Generals****Article 108**

El Govern respon solidàriament de la seva gestió política davant el Congrés dels Diputats.

Article 109

Les cambres i les seves comissions podran requerir, a través dels presidents d'aquelles, la informació i l'ajut que necessitin del Govern i dels seus departaments i de qualssevol autoritats de l'Estat i de les comunitats autònomes.

Article 110

1. Les cambres i les seves comissions poden requerir la presència dels membres del Govern.

2. Els membres del Govern tenen accés a les sessions de les cambres i a les seves comissions i la facultat de fer-s'hi escoltar, i podran demanar que hi informin els funcionaris dels seus departaments.

Article 111

1. El Govern i cadascun dels seus membres resten sotmesos a les interpel·lacions i a les preguntes que els formulin davant les cambres.

Per a aquesta classe de debat els reglaments establiran un temps mínim setmanal.

2. Tota interpel·lació podrà donar lloc a una moció, amb la qual la cambra manifesti la seva posició.

Article 112

El president del Govern, prèvia deliberació del Consell de Ministres, pot plantejar davant el Congrés dels Diputats la qüestió de confiança sobre el seu programa o sobre una declaració de política general. S'entendrà que la confiança ha estat atorgada si voten favorablement la majoria simple dels diputats.

Article 113

1. El Congrés dels Diputats pot exigir la responsabilitat política del Govern mitjançant l'adopció de la moció de censura per majoria absoluta.

2. La moció de censura haurà de ser proposada com a mínim per la desena part dels diputats i haurà d'incloure un candidat a la Presidència del Govern.

3. La moció de censura no podrà ser votada fins que hagin transcorregut cinc dies de la presentació. Dins els dos primers dies d'aquest termini podran presentar-se mocions alternatives.

4. Si la moció de censura no fos aprovada pel Congrés, els signataris no en podran presentar cap més durant el mateix període de sessions.

Article 114

1. Si el Congrés nega la confiança al Govern, aquest presentarà la dimissió al rei. A continuació s'haurà de procedir a la designació de president del Govern segons el que disposa l'article 99.

2. Si el Congrés adopta una moció de censura, el Govern presentarà la dimissió al rei, i s'entendrà que resta investit de la confiança de la cambra el candidat proposat dins la moció als efectes previstos per l'article 99. El rei el nomenarà president del Govern.

Article 115

1. El president del Govern, prèvia deliberació del Consell de Ministres, i sota la seva exclusiva responsabilitat, podrà proposar la dissolu-

ció del Congrés, del Senat o de les Corts Generals, la qual serà decretada pel rei. El decret de dissolució fixarà la data de les eleccions.

2. La proposta de dissolució no podrà presentar-se quan hi hagi en tràmit una moció de censura.

3. No serà procedent cap nova dissolució abans que hagi transcorregut un any des de l'anterior, llevat del que disposa l'article 99, apartat 5.

Article 116

1. Una llei orgànica regularà els estats d'alarma, d'excepció i de setge, i les competències i limitacions corresponents.

2. L'estat d'alarma serà declarat pel Govern mitjançant un decret acordat en un Consell de Ministres, amb una durada màxima de quinze dies; haurà de donar-ne compte al Congrés dels Diputats, que serà reunit immediatament a aquest efecte i no podrà ser prorrogat sense l'autorització d'aquesta mateixa cambra. El decret determinarà l'àmbit territorial al qual s'estenen els efectes de la declaració.

3. L'estat d'excepció serà declarat pel Govern mitjançant un decret acordat en un Consell de Ministres, prèvia autorització del Congrés dels Diputats. L'autorització i la proclamació de l'estat d'excepció haurà de determinar expressament els efectes d'aquest, l'àmbit territorial al qual s'estengui i la durada, que no podrà excedir de trenta dies, prorrogables per un termini igual amb els mateixos requisits.

4. L'estat de setge serà declarat per la majoria absoluta del Congrés dels Diputats, a proposició exclusiva del Govern. El Congrés en determinarà l'àmbit territorial, la durada i les condicions.

5. El Congrés no podrà ser dissolt mentre restin declarats alguns dels estats compresos en el present article; si les cambres no es trobessin en període de sessions, restaran convocades automàticament. Durant la vigència d'aquests estats no podrà interrompre's el funcionament de les cambres ni el dels altres poders constitucionals. Si, havent estat dissolt el Congrés o havent-ne expirat el mandat, es produís alguna de les situacions que donen lloc a qualsevol dels dits estats, les competències del Congrés seran assumides per la seva Diputació Permanent.

6. La declaració dels estats d'alarma, d'excepció i de setge no modificaran el principi de responsabilitat del Govern ni dels seus agents reconeguts en la Constitució i en les lleis.

TÍTOL VI

Del poder judicial

Article 117

1. La justícia emana del poble i és administrada en nom del rei pels jutges i pels magistrats que integren el poder judicial, independents, inamovibles, responsables i sotmesos únicament a l'imperi de la llei.

2. Els jutges i els magistrats no podran ser remoguts, suspesos, traslladats ni jubilats més que per motiu de les causes que la llei preveu i amb les garanties que aquesta ofereix.

3. L'exercici de la potestat jurisdiccional en qualsevol mena de processos, jutjant i fent complir allò que hagi estat jutjat, correspon exclusivament als jutjats i als tribunals que les lleis determinen, segons les normes de competència i de procediment que elles estableixin.

4. Els jutjats i els tribunals no exerciran funcions altres que les que assenyalava l'apartat anterior i les que els siguin atribuïdes expressament per la llei en garantia de qualsevol dret.

5. El principi d'unitat jurisdiccional és la base de l'organització i del funcionament dels tribunals. La llei regularà l'exercici de la jurisdicció militar dins l'àmbit estrictament castrense i en ocasió de l'estat de setge, d'acord amb els principis de la Constitució.

6. Resten prohibits els tribunals d'excepció.

Article 118

Tothom té l'obligació de complir les sentències i les altres resolucions fermes dels jutges i dels tribunals i de prestar la col·laboració que aquests requereixin en el curs del procés i en l'execució d'allò que hagi estat resolt.

Article 119

La justícia serà gratuïta quan la llei ho disposi, i, en qualsevol cas, per a aquells que acreditin insuficiència de recursos per a litigar.

Article 120

1. Les actuacions judicials seran públiques, amb les excepcions previstes per les lleis de procediment.

2. El procediment serà predominantment oral, sobretot en matèria criminal.

3. Les sentències seran motivades sempre i pronunciades en audiència pública.

Article 121

Els danys causats per error judicial i els que siguin conseqüència del funcionament anormal de l'Administració de justícia donaran dret a una indemnització a càrrec de l'Estat conformement amb la llei.

Article 122

1. La llei orgànica del poder judicial determinarà la constitució, el funcionament i el govern dels jutjats i dels tribunals, i l'estatut jurídic dels jutges i dels magistrats de carrera, els quals formaran un cos únic, i el del personal al servei de l'Administració de justícia.

2. El Consell General del Poder Judicial és l'òrgan de govern d'aquest darrer. La llei orgànica n'establirà l'estatut i el règim d'incompatibilitats i les funcions dels seus membres, assenyaladament en matèria de nomenaments, ascensos, inspecció i règim disciplinari.

3. El Consell General del Poder Judicial serà integrat pel president del Tribunal Suprem, que el presidirà, i per vint membres nomenats pel rei per un període de cinc anys. D'aquests, dotze entre els jutges i els magistrats de totes les categories judicials en els termes que estableixi la llei orgànica; quatre, a proposició del Congrés dels Diputats, i quatre a proposició del Senat, elegits en tots dos casos per majoria de les tres cinquenes parts dels seus membres, entre advocats i altres juristes, tots de competència reconeguda i amb més de quinze anys d'exercici professional.

Article 123

1. El Tribunal Suprem, amb jurisdicció a tot Espanya, és l'òrgan jurisdiccional superior en tots els ordres, llevat del que es disposa en matèria de garanties constitucionals.

2. El president del Tribunal Suprem serà nomenat pel rei, a proposició del Consell General del Poder Judicial, en la forma que la llei determini.

Article 124

1. El Ministeri Fiscal, sens perjudici de les funcions encomanades a altres òrgans, té la missió de promoure l'acció de la justícia en defensa de la legalitat, dels drets dels ciutadans i de l'interès públic tutelat per

la llei, d'ofici o bé a petició dels interessats, vetllar per la independència dels tribunals i procurar davant ells la satisfacció de l'interès social.

2. El Ministeri Fiscal exerceix les seves funcions per mitjà d'òrgans propis, de conformitat amb els principis d'unitat d'actuació i dependència jeràrquica i subjectant-se, en tot cas, als de legalitat i imparcialitat.

3. La llei regularà l'estatut orgànic del Ministeri Fiscal.

4. El fiscal general de l'Estat serà nomenat pel rei, a proposició del Govern, havent estat escoltat el Consell General del Poder Judicial.

Article 125

Els ciutadans podran exercir l'acció popular i participar en l'Administració de justícia mitjançant la institució del Jurat, en la forma i en els processos penals que la llei determini, i en els tribunals consuetudinaris i tradicionals.

Article 126

La policia judicial depèn dels jutges, dels tribunals i del Ministeri Fiscal en les seves funcions d'indagació del delictes i de descobriment i assegurement del delinqüent, en els termes que la llei estableixi.

Article 127

1. Els jutges i els magistrats i també els fiscals, mentre restin en actiu, no podran exercir altres càrrecs públics ni pertànyer a partits polítics o a sindicats. La llei establirà el sistema i les modalitats d'associació professional dels jutges, dels magistrats i dels fiscals.

2. La llei establirà el règim d'incompatibilitats dels membres del poder judicial, que haurà d'assegurar la seva total independència.

TÍTOL VII

Economia i Finances

Article 128

1. Tota la riquesa del país en les seves diverses formes, i sigui quina sigui la titularitat, resta subordinada a l'interès general.

2. Es reconeix la iniciativa pública en l'activitat econòmica. Mitjançant una llei, determinats recursos o serveis essencials podran ser

reservats al sector públic, especialment en cas de monopoli; podrà ser acordada, també, la intervenció d'empreses quan ho exigeixi l'interès general.

Article 129

1. La llei establirà les formes de participació dels interessats en la Seguretat Social i en l'activitat dels organismes públics la funció dels quals afecti directament la qualitat de la vida o el benestar general.

2. Els poders públics promouran eficaçment les diverses formes de participació en l'empresa i fomentaran, mitjançant una legislació adequada, les societats cooperatives. També establiran els mitjans que facilitin l'accés dels treballadors a la propietat dels mitjans de producció.

Article 130

1. Els poders públics atendran a la modernització i al desenvolupament de tots els sectors econòmics i, assenyaladament, de l'agricultura, la ramaderia, la pesca i l'artesania, a fi d'equiparar el nivell de vida de tots els espanyols.

2. Amb la mateixa finalitat es donarà un tractament especial a les zones de muntanya.

Article 131

1. L'Estat, mitjançant una llei, podrà planificar l'activitat econòmica general per a atendre les necessitats col·lectives, equilibrar i harmonitzar el desenvolupament regional i sectorial i estimular el creixement de la renda i de la riquesa i la distribució més justa d'aquesta darrera.

2. El Govern elaborarà els projectes de planificació d'acord amb les previsions que li siguin subministrades per les comunitats autònomes i l'assessorament i la col·laboració dels sindicats i de les altres organitzacions professionals, empresarials i econòmiques. Amb aquesta finalitat es constituirà un Consell, la composició i les funcions del qual desenvoluparà una llei.

Article 132

1. La llei regularà el règim jurídic dels béns de domini públic i dels comunals inspirant-se en els principis d'inalienabilitat, imprescriptibilitat i inembargabilitat, i també es regularà la desafectació.

2. Són béns de domini públic estatal els que la llei determini i, en qualsevol cas, la zona marítimoterrestre, les platges, la mar territorial

i els recursos naturals de la zona econòmica i de la plataforma continental.

3. Seran regulats per llei el Patrimoni de l'Estat i el Patrimoni Nacional, i l'administració, defensa i conservació d'aquests.

Article 133

1. La potestat originària per a establir els tributs correspon exclusivament a l'Estat mitjançant una llei.

2. Les comunitats autònomes i les corporacions locals podran establir i exigir tributs, d'acord amb la Constitució i amb les lleis.

3. Qualsevol benefici fiscal que afecti els tributs de l'Estat haurà d'establir-se en virtut d'una llei.

4. Les administracions públiques solament podran contreure obligacions financeres i fer despeses d'acord amb les lleis.

Article 134

1. Correspon al Govern d'elaborar els pressupostos generals de l'Estat, i a les Corts Generals d'examinar-los, esmenar-los i aprovar-los.

2. Els pressupostos generals de l'Estat tindran caràcter anual, inclouran la totalitat de les despeses i els ingressos del sector públic estatal i s'hi consignarà l'import dels beneficis fiscals que afectin els tributs de l'Estat.

3. El Govern tindrà l'obligació de presentar davant el Congrés dels Diputats els pressupostos generals, tres mesos abans, com a mínim, que expirin els de l'any anterior.

4. Si la Llei de pressupostos no s'aprova abans del primer dia de l'exercici econòmic corresponent, els pressupostos de l'exercici anterior restaran prorrogats automàticament fins que s'aprovin els nous.

5. Havent aprovat els pressupostos generals de l'Estat, el Govern podrà presentar projectes de llei que impliquin l'augment de la despesa pública o la disminució dels ingressos corresponents a aquell mateix exercici pressupostari.

6. Tota proposició o esmena que suposi un augment dels crèdits o una disminució dels ingressos pressupostaris requerirà la conformitat del Govern per tal de ser tramitada.

7. La Llei de pressupostos no pot crear tributs. Podrà modificar-los si una llei tributària substantiva ho fa preveure.

Article 135

1. El Govern haurà de restar autoritzat per una llei per tal d'emetre deute públic o contreure crèdit.
2. Es considerarà sempre que els crèdits per a abonar el pagament d'interessos i capital del deute públic són inclosos en l'estat de despeses dels pressupostos, i no podran ser objecte d'esmenes ni de modificacions mentre s'ajustin a les condicions de la llei d'emissió.

Article 136

1. El Tribunal de Comptes és l'òrgan fiscalitzador suprem dels comptes i de la gestió econòmica de l'Estat, i, alhora, del sector públic. Dependrà directament de les Corts Generals i exercirà les seves funcions delegadament d'elles en l'examen i la comprovació del Compte general de l'Estat.
2. Els comptes de l'Estat i del sector públic estatal seran retuts al Tribunal de Comptes, el qual els censurarà. El Tribunal de Comptes, sens perjudici de la seva jurisdicció, trametrà a les Corts Generals un informe anual en què, sempre que sigui procedent, comunicarà les infraccions o les responsabilitats en què, segons el seu judici, s'hagi incorregut.
3. Els membres del Tribunal de Comptes gaudiran de la mateixa independència i inamovibilitat i restaran sotmesos a les mateixes incompatibilitats que els jutges.
4. Una llei orgànica regularà la composició, l'organització i les funcions del Tribunal de Comptes.

TÍTOL VIII

De l'organització territorial de l'Estat

CAPÍTOL PRIMER

Principis generals

Article 137

L'Estat s'organitza territorialment en municipis, en províncies i en les comunitats autònomes que es constitueixin. Totes aquestes entitats gaudeixen d'autonomia per a la gestió dels interessos respectius.

Article 138

1. L'Estat garanteix la realització efectiva del principi de solidaritat consagrat en l'article 2 de la Constitució i vetllarà per l'establiment d'un equilibri econòmic adequat i just entre les diverses parts del territori espanyol, i atindrà assenyalamment les circumstàncies del fet insular.

2. Les diferències entre els estatuts de les diverses comunitats autònomes no podran implicar en cap cas privilegis econòmics o socials.

Article 139

1. Tots els espanyols tenen els mateixos drets i les mateixes obligacions en qualsevol part del territori de l'Estat.

2. Cap autoritat no podrà adoptar mesures que directament o indirectament obstaculitzin la llibertat de circulació i l'establiment de les persones i la lliure circulació de béns per tot el territori espanyol.

CAPÍTOL SEGON De l'Administració local

Article 140

La Constitució garanteix l'autonomia dels municipis, els quals gaudiran de personalitat jurídica plena. El govern i l'administració municipal correspon als respectius ajuntaments, integrats pels batlles i els regidors. Els regidors seran elegits pels veïns del municipi mitjançant sufragi universal igual, lliure, directe i secret, en la forma establerta per la llei. Els batlles seran elegits pels regidors o pels veïns. La llei regularà les condicions en què sigui procedent el règim de consell obert.

Article 141

1. La província és una entitat local amb personalitat jurídica pròpia, determinada per l'agrupació de municipis i la divisió territorial per al compliment de les activitats de l'Estat. Qualsevol alteració dels límits provincials haurà de ser aprovada per les Corts Generals per mitjà d'una llei orgànica.

2. El govern i l'administració autònoma de les províncies seran encomanats a diputacions o altres corporacions de caràcter representatiu.

3. Es podran crear agrupacions de municipis diferents de la província.

4. En els arxipèlags, les illes tindran, a més, administració pròpia en forma de *cabildos* o consells.

Article 142

Les hisendes locals hauran de disposar dels mitjans suficients per a l'exercici de les funcions que la llei atribueix a les corporacions respectives, i es nodriran fonamentalment de tributs propis i de la participació en els de l'Estat i en els de les comunitats autònomes.

CAPÍTOL TERCER

De les comunitats autònomes

Article 143

1. En l'exercici del dret a l'autonomia reconegut en l'article 2 de la Constitució, les províncies limítrofes que tinguin característiques històriques, culturals i econòmiques comunes, els territoris insulars i les províncies d'entitat regional històrica podran accedir a l'autogovern i constituir-se en comunitats autònomes d'acord amb el que preveuen aquest títol i els estatuts respectius.

2. La iniciativa del procés autonòmic correspon a totes les diputacions interessades o a l'òrgan interinsular corresponent, i als dos terços dels municipis la població dels quals representi, com a mínim, la majoria del cens electoral de cada província o de cada illa. Aquests requisits hauran d'acomplir-se dins el termini de sis mesos d'ençà del primer acord al respecte adoptat per alguna de les corporacions locals interessades.

3. La iniciativa, en el cas de no reeixir, només podrà repetir-se al cap de cinc anys.

Article 144

Per motiu d'interès nacional, i mitjançant una llei orgànica, les Corts Generals podran:

a) Autoritzar la constitució d'una comunitat autònoma quan el seu àmbit territorial no superi el d'una província i no reuneixi les condicions de l'apartat 1 de l'article 143.

b) Autoritzar o acordar, en el seu cas, un estatut d'autonomia a territoris que no es trobin integrats en l'organització provincial.

c) Substituir la iniciativa de les corporacions locals a què es refereix l'apartat 2 de l'article 143.

Article 145

1. En cap cas s'admetrà la federació de comunitats autònomes.

2. Els estatuts podran preveure els casos, requisits i termes en què les comunitats autònomes podran celebrar convenis entre elles per tal d'acomplir i prestar serveis que els siguin propis; i podran preveure, també, el caràcter i els efectes de la corresponent comunicació a les Corts Generals. En els altres casos, els acords de cooperació entre les comunitats autònomes requeriran l'autorització de les Corts Generals.

Article 146

El projecte d'Estatut serà elaborat per una assemblea composta pels membres de la Diputació o l'òrgan interinsular de les províncies afectades i pels diputats i els senadors que n'hagin estat elegits, i serà elevat a les Corts Generals, les quals li donaran tramitació de llei.

Article 147

1. Dins els termes de la present Constitució, els estatuts seran la norma institucional bàsica de cada comunitat autònoma, i l'Estat els reconeixerà i els empararà com a part integrant del seu ordenament jurídic.

2. Els estatuts d'autonomia hauran de fer constar:

a) La denominació de la Comunitat que s'ajusti millor a la seva identitat històrica.

b) La delimitació del territori.

c) La denominació, l'organització i la seu de les institucions autònomes pròpies.

d) Les competències assumides dins el marc establert per la Constitució i les bases per al traspàs dels serveis que els correspondran.

3. La reforma dels estatuts s'ajustarà al procediment que ells mateixos estableixin i requerirà, en qualsevol cas, l'aprovació de les Corts Generals per llei orgànica.

Article 148

1. Les comunitats autònomes podran assumir competències en les matèries següents:

1a. Organització de les seves institucions d'autogovern.

2a. Les alteracions dels termes municipals compresos en el seu territori i, en general, les funcions que corresponguin a l'Administració de l'Estat sobre corporacions locals, la transferència de les quals autoritzi la legislació sobre règim local.

3a. Ordenació del territori, urbanisme i habitatge.

4a. Les obres públiques d'interès per a la Comunitat Autònoma dins el seu territori.

5a. Els ferrocarrils i les carreteres l'itinerari dels quals transcorri íntegrament dins el territori de la Comunitat Autònoma i, de la mateixa manera, el transport fet per aquests mitjans o per cable.

6a. Els ports de refugi, els ports i els aeroports esportius i, en general, els que no acompleixin activitats comercials.

7a. L'agricultura i la ramaderia, d'acord amb l'ordenació general de l'economia.

8a. Espais forestals i el seu aprofitament.

9a. La gestió en matèria de protecció del medi ambient.

10a. Els projectes, la construcció i l'explotació dels aprofitaments hidràulics, canals i regatges d'interès per a la Comunitat Autònoma, les aigües minerals i les termals.

11a. La pesca en aigües interiors, la de marisc i l'aqüicultura, la caça i la pesca fluvial.

12a. Fires interiors.

13a. El foment del desenvolupament econòmic de la Comunitat Autònoma dins els objectius marcats per la política econòmica nacional.

14a. L'artesanía.

15a. Els museus, les biblioteques i els conservatoris de música d'interès per a la Comunitat Autònoma.

16a. El patrimoni monumental d'interès per a la Comunitat Autònoma.

17a. El foment de la cultura, de la investigació i, en el seu cas, de l'ensenyament de la llengua de la Comunitat Autònoma.

18a. La promoció i l'ordenació del turisme dins el seu àmbit territorial.

19a. Promoció de l'esport i de l'adequada utilització del lleure.

20a. Assistència social.

21a. Sanitat i higiene.

22a. La vigilància i la protecció dels seus edificis i de les seves instal·lacions. La coordinació i altres facultats en relació amb les policies locals en els termes que estableixi una llei orgànica.

2. Havent transcorregut cinc anys, i mitjançant la reforma dels seus estatuts, les comunitats autònomes podran ampliar successivament les seves competències dins el marc establert per l'article 149.

Article 149

1. L'Estat té competència exclusiva sobre les matèries següents:

1a. La regulació de les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat de tots els espanyols en l'exercici dels drets i en el compliment dels deures constitucionals.

2a. Nacionalitat, immigració, emigració, estrangeria i dret d'asil.

3a. Relacions internacionals.

4a. Defensa i Forces Armades.

5a. Administració de justícia.

6a. Legislació mercantil, penal i penitenciària; legislació processal, sens perjudici de les especialitats que en aquest ordre es deriven necessàriament de les particularitats del dret substantiu de les comunitats autònomes.

7a. Legislació laboral; sens perjudici que sigui executada pels òrgans de les comunitats autònomes.

8a. Legislació civil, sens perjudici de la conservació, modificació i desenvolupament dels drets civils, forals o especials per part de les comunitats autònomes allà on n'hi hagi. En qualsevol cas, les regles relatives a l'aplicació i a l'eficàcia de les normes jurídiques, relacions juridicocivils relatives a les formes de matrimoni, ordenació dels registres i instruments públics, bases de les obligacions contractuals,

normes per a resoldre els conflictes de lleis i la determinació de les fonts del Dret, d'acord, en aquest darrer cas, amb les normes del dret foral o especial.

9a. Legislació sobre propietat intel·lectual i industrial.

10a. Règim duaner i aranzelari; comerç exterior.

11a. Sistema monetari: divises, canvi i convertibilitat; bases de l'ordenació del crèdit, banca i assegurances.

12a. Legislació sobre pesos i mesures, determinació de l'hora oficial.

13a. Bases i coordinació de la planificació general de l'activitat econòmica.

14a. Hisenda general i Deute de l'Estat.

15a. Foment i coordinació general de la investigació científica i tècnica.

16a. Sanitat exterior. Bases i coordinació general de la sanitat. Legislació sobre productes farmacèutics.

17a. Legislació bàsica i règim econòmic de la Seguretat Social, sens perjudici que les comunitats autònomes n'executin els serveis.

18a. Les bases del règim jurídic de les administracions públiques i del règim estatutari dels seus funcionaris, les quals garantiran, en qualsevol cas, als administrats un tractament comú davant aquelles; el procediment administratiu comú, sens perjudici de les especialitats derivades de l'organització pròpia de les comunitats autònomes; legislació sobre expropiació forçosa; legislació bàsica sobre contractes i concessions administratives i el sistema de responsabilitat de totes les administracions públiques.

19a. Pesca marítima, sens perjudici de les competències que s'atribueixin a les comunitats autònomes en l'ordenació d'aquest sector.

20a. Marina mercant i abanderament de vaixells; il·luminació de costes i senyals marítics; ports d'interès general; aeroports d'interès general; control de l'espai aeri, trànsit i transport aeri; servei meteorològic i matriculació d'aeronaus.

21a. Ferrocarrils i transports terrestres que circulin dins els territoris de més d'una comunitat autònoma; règim general de comunicacions; tràfic i circulació de vehicles de motor; correus i telecomunicacions; cables aeris, submarins i radiocomunicació.

22a. La legislació, ordenació i concessió de recursos i aprofitaments hidràulics si les aigües passen per més d'una comunitat autònoma, i l'autorització de les instal·lacions elèctriques si l'aprofitament afecta una altra comunitat o si l'energia és transportada fora del seu àmbit territorial.

23a. Legislació bàsica sobre protecció del medi ambient, sens perjudici de les facultats de les comunitats autònomes per a l'establiment de normes addicionals de protecció. La legislació bàsica sobre espais i aprofitaments forestals i vies ramaderes.

24a. Obres públiques d'interès general o que la realització de les quals afecti més d'una comunitat autònoma.

25a. Bases del règim miner i energètic.

26a. Règim de producció, comerç, tinença i ús d'armes i d'explosius.

27a. Normes bàsiques del règim de premsa, ràdio i televisió, i, en general, de tots els mitjans de comunicació social, sens perjudici de les facultats de desenvolupament i execució que corresponguin a les comunitats autònomes.

28a. Defensa del patrimoni cultural, artístic i monumental espanyol contra l'exportació i l'espoliació; museus, biblioteques i arxius de titularitat estatal, sens perjudici que les comunitats autònomes n'exerceixin la gestió.

29a. Seguretat pública, sens perjudici que les comunitats autònomes puguin crear policies en la forma que els respectius estatuts estableixin dins el marc del que disposi una llei orgànica.

30a. Regulació de les condicions d'obtenció, expedició i homologació de títols acadèmics i professionals, i normes bàsiques per al desenvolupament de l'article 27 de la Constitució, a fi de garantir el compliment de les obligacions dels poders públics en aquesta matèria.

31a. Estadística per a finalitats estatals.

32a. Autorització per a la convocatòria de consultes populars per via de referèndum.

2. Sens perjudici de les competències que podran assumir les comunitats autònomes, l'Estat considerarà el servei de la cultura com un deure i una atribució essencial i facilitarà la comunicació cultural entre les comunitats autònomes d'acord amb elles.

3. Les matèries no atribuïdes expressament a l'Estat per aquesta Constitució podran correspondre a les comunitats autònomes en virtut dels estatuts respectius. La competència sobre les matèries que no hagin estat assumides pels estatuts d'autonomia correspondrà a l'Estat, les normes del qual prevaldran, en cas de conflicte, sobre les de les comunitats autònomes en tot allò que no hagi estat atribuït a la competència exclusiva d'aquestes darreres. En qualsevol cas, el dret estatal serà supletori del dret de les comunitats autònomes.

Article 150

1. Les Corts Generals, en matèries de competència estatal, podran atribuir a totes o a algunes de les comunitats autònomes la facultat de dictar, per a elles mateixes, normes legislatives dins del marc dels principis, bases i directrius fixats per una llei estatal. Sens perjudici de la competència dels tribunals, dins cada llei marc s'establirà la modalitat del control de les Corts Generals sobre aquestes normes legislatives de les comunitats autònomes.

2. L'Estat podrà transferir o delegar a les comunitats autònomes, mitjançant una llei orgànica, facultats corresponents a una matèria de titularitat estatal que per la seva naturalesa siguin susceptibles de transferència o de delegació. La llei preveurà en cada cas la transferència corresponent de mitjans financers i també les formes de control que l'Estat es reservi.

3. L'Estat podrà dictar lleis que estableixin els principis necessaris per a harmonitzar les disposicions normatives de les comunitats autònomes, fins i tot en el cas de matèries atribuïdes a la seva competència, sempre que ho demani l'interès general. Correspon a les Corts Generals d'apreciar l'existència d'aquesta necessitat, per majoria absoluta de cada cambra.

Article 151

1. No caldrà deixar transcórrer el termini de cinc anys a què es refereix l'apartat 2 de l'article 148 en cas que, dins el termini que estableix l'article 143.2, acordin la iniciativa del procés autonòmic, a més de les diputacions o els òrgans interinsulars corresponents, les tres quartes parts dels municipis de cadascuna de les províncies afectades, les quals representin, com a mínim, la majoria del cens electoral de cadascuna i sigui ratificada mitjançant un referèndum pel vot afirmatiu de la

majoria absoluta dels electors de cada província en els termes que estableixi una llei orgànica.

2. En el cas previst per l'apartat anterior, el procediment per a elaborar l'Estatut serà el següent:

1r. El Govern convocarà tots els diputats i senadors elegits en les circumscripcions compreses dins l'àmbit territorial que pretengui accedir a l'autogovern per tal que es constitueixin en Assemblea, amb l'única finalitat d'elaborar el projecte d'Estatut d'Autonomia corresponent, mitjançant l'acord de la majoria absoluta dels seus membres.

2n. Una vegada hagi aprovat el projecte d'Estatut l'Assemblea de Parlamentaris, aquest serà tramès a la Comissió Constitucional del Congrés, la qual, dins el termini de dos mesos, l'examinarà amb el concurs i l'assistència d'una delegació de l'Assemblea proposant per tal de determinar-ne d'un acord comú la formulació definitiva.

3r. Si s'arribava a un acord, el text que en resultés serà sotmès al referèndum del cos electoral de les províncies compreses dins l'àmbit territorial de l'Estatut projectat.

4t. Si el projecte d'Estatut és aprovat a cada província per la majoria dels vots emesos vàlidament, serà elevat a les Corts Generals. Els Plens de totes dues cambres decidiran sobre el text per mitjà d'un vot de ratificació. Havent estat aprovat l'Estatut, el rei el sancionarà i el promulgarà com a llei.

5è. Si no s'arribava a l'acord a què es refereix l'apartat 2n d'aquest número, les Corts Generals donaran al projecte d'Estatut la tramitació de projecte de llei. El text que aquestes aprovin serà sotmès al referèndum del cos electoral de les províncies compreses dins l'àmbit territorial de l'Estatut projectat. Si fos aprovat per la majoria dels vots emesos vàlidament a cada província, la promulgació serà feta en els termes del paràgraf anterior.

3. En els casos previstos pels paràgrafs 4t i 5è de l'apartat anterior, la manca d'aprovació del projecte d'Estatut per part d'una o de més d'una província no impedirà la constitució de la Comunitat Autònoma projectada per part de les altres en la forma que estableixi la llei orgànica prevista per l'apartat 1 d'aquest article.

Article 152

1. En els estatuts aprovats pel procediment a què es refereix l'article anterior, l'organització institucional autònoma es basarà en

una assemblea legislativa elegida per sufragi universal d'acord amb un sistema de representació proporcional que asseguri també la representació de les diverses zones del territori; un Consell de Govern amb funcions executives i administratives, i un president, elegit per l'Assemblea entre els seus membres i nomenat pel rei, al qual correspon la direcció del Consell de Govern, la suprema representació de la Comunitat respectiva i l'ordinària de l'Estat dins d'aquella. El president i els membres del Consell de Govern seran responsables políticament davant l'Assemblea.

Un Tribunal Superior de Justícia, sens perjudici de la jurisdicció que correspon al Tribunal Suprem, culminarà l'organització judicial dins l'àmbit territorial de la Comunitat Autònoma. En els estatuts de les comunitats autònomes podran establir-se els supòsits i les formes de participació d'aquelles en l'organització de les demarcacions judicials del territori, tot de conformitat amb el que preveu la llei orgànica del poder judicial i dins la unitat i la independència pròpies d'aquest darrer.

Sens perjudici del que disposa l'article 123, les successives instàncies processals, en el seu cas, s'esgotaran davant òrgans judicials radicats en el mateix territori de la Comunitat Autònoma en què estigui l'òrgan competent en primera instància.

2. Una vegada hagin estat sancionats i promulgats els respectius estatuts, només podran ser modificats mitjançant els procediments que ells mateixos estableixin i mitjançant referèndum entre els electors inscrits en els censos corresponents.

3. Els estatuts podran establir circumscripcions territorials pròpies que gaudiran de plena personalitat jurídica mitjançant l'agrupació de municipis limítrofs.

Article 153

El control de l'activitat dels òrgans de les comunitats autònomes serà exercit:

a) Pel Tribunal Constitucional, en allò que es refereixi a la constitucionalitat de les seves disposicions normatives amb força de llei.

b) Pel Govern, previ dictamen del Consell d'Estat, en allò que pertochi a l'exercici de funcions delegades a què es refereix l'apartat 2 de l'article 150.

c) Per la jurisdicció contenciosa administrativa, en allò que es refereixi a l'administració autònoma i a les seves normes reglamentàries.

d) Pel Tribunal de Comptes, en els aspectes econòmics i pressupostaris.

Article 154

Un delegat nomenat pel Govern dirigirà l'Administració de l'Estat en el territori de la Comunitat Autònoma i la coordinarà, si és procedent, amb l'Administració pròpia de la Comunitat.

Article 155

1. Si una comunitat autònoma no complia les obligacions que la Constitució o altres lleis li imposen, o actuava de forma que atemptés greument contra l'interès general d'Espanya, el Govern, previ requeriment al president de la Comunitat Autònoma i, en el cas que no l'atengués, amb l'aprovació per majoria absoluta del Senat, podrà adoptar les mesures necessàries per tal d'obligar-la al compliment forçós de les dites obligacions o per tal de protegir l'interès general esmentat.

2. Per a l'execució de les mesures previstes a l'apartat anterior, el Govern podrà donar instruccions a totes les autoritats de les comunitats autònomes.

Article 156

1. Les comunitats autònomes gaudiran d'autonomia financera per a acomplir i exercir les seves competències d'acord amb els principis de coordinació amb la Hisenda estatal i de solidaritat entre tots els espanyols.

2. Les comunitats autònomes podran actuar com a delegats o col·laboradors de l'Estat en la tasca de recaptació, gestió i liquidació dels recursos tributaris d'aquest, d'acord amb les lleis i els estatuts.

Article 157

1. Els recursos de les comunitats autònomes seran constituïts per:

a) Impostos cedits totalment o parcialment per l'Estat; recàrrecs sobre impostos estatals i altres participacions en els ingressos de l'Estat.

b) Els seus propis impostos, taxes i contribucions especials.

c) Transferències d'un fons de compensació interterritorial i altres assignacions a càrrec dels pressupostos generals de l'Estat.

d) Rendiments procedents del seu patrimoni i ingressos de dret privat.

e) El producte de les operacions de crèdit.

2. Les comunitats autònomes no podran adoptar en cap cas mesures tributàries sobre béns situats fora del seu territori o que constitueixin un obstacle per a la lliure circulació de mercaderies o de serveis.

3. L'exercici de les competències financeres enumerades en l'anterior apartat 1, les normes per a resoldre els conflictes que poguessin sorgir i les possibles formes de col·laboració financera entre les comunitats autònomes i l'Estat podran ser regulades per mitjà d'una llei orgànica.

Article 158

1. En els pressupostos generals de l'Estat es podrà establir una assignació a les comunitats autònomes en funció del volum dels serveis i de les activitats estatals que hagin assumit i de la garantia d'un nivell mínim en la prestació dels serveis públics fonamentals en tot el territori espanyol.

2. Per tal de corregir desequilibris econòmics interterritorials i fer efectiu el principi de solidaritat es constituirà un fons de compensació destinat a despeses d'inversió, els recursos del qual seran distribuïts per les Corts Generals entre les comunitats autònomes i les províncies, en el seu cas.

TÍTOL IX

Del Tribunal Constitucional

Article 159

1. El Tribunal Constitucional es compon de dotze membres nomenats pel rei, dels quals, quatre a proposició del Congrés, per majoria de les tres cinquenes parts dels seus membres, quatre a proposició del Senat, amb idèntica majoria, dos a proposició del Govern, i dos a proposició del Consell General del Poder Judicial.

2. Els membres del Tribunal Constitucional hauran de ser nomenats entre magistrats i fiscals, professors d'universitat, funcionaris

públics i advocats, tots ells juristes de competència reconeguda amb més de quinze anys d'exercici professional.

3. El període de designació dels membres del Tribunal Constitucional tindrà una durada de nou anys i es renovaran per terços cada tres anys.

4. La condició de membre del Tribunal Constitucional és incompatible: amb qualsevol mandat representatiu; amb els càrrecs polítics o administratius; amb l'exercici de funcions directives en un partit polític o en un sindicat o d'un càrrec al seu servei; amb l'exercici de les carreres judicial i fiscal; i amb qualsevol activitat professional o mercantil.

Altrament, els membres del Tribunal Constitucional tindran les incompatibilitats pròpies dels membres del poder judicial.

5. Els membres del Tribunal Constitucional seran independents i inamovibles en l'exercici del seu mandat.

Article 160

El president del Tribunal Constitucional serà nomenat entre els membres d'aquest pel rei, a proposició del mateix Tribunal en ple i per a un període de tres anys.

Article 161

1. El Tribunal Constitucional té jurisdicció en tot el territori espanyol i és competent per a conèixer:

a) Del recurs d'inconstitucionalitat contra lleis i disposicions normatives amb força de llei. La declaració d'inconstitucionalitat d'una norma jurídica amb rang de llei, interpretada per la jurisprudència, afectarà aquesta, però la sentència o sentències que n'hagin recaigut no perdran el valor de cosa jutjada.

b) Del recurs d'emparament per violació dels drets i de les llibertats continguts en l'article 53.2 d'aquesta Constitució, en els casos i formes que la llei estableixi.

c) Dels conflictes de competència entre l'Estat i les comunitats autònomes o dels de les comunitats autònomes entre elles.

d) De les altres matèries que li atribueixen la Constitució o les lleis orgàniques.

2. El Govern podrà impugnar davant el Tribunal Constitucional les disposicions i resolucions adoptades pels òrgans de les comunitats

autònomes. La impugnació provocarà la suspensió de la disposició o de la resolució recorreguda, però el Tribunal, en el seu cas, haurà de ratificar-la o alçar-la en un termini no superior als cinc mesos.

Article 162

1. Tenen legitimitat:

a) Per a interposar el recurs d'inconstitucionalitat, el president del Govern, el Defensor del Poble, cinquanta diputats, cinquanta senadors, els òrgans col·legiats executius de les comunitats autònomes i, en el seu cas, les seves assemblees.

b) Per a interposar el recurs d'emparament, tota persona natural o jurídica que invoqui un interès legítim, a més del Defensor del Poble i del Ministeri Fiscal.

2. En els altres casos la llei orgànica determinarà les persones i els òrgans legitimats.

Article 163

Quan en algun procés, un òrgan judicial consideri que una norma amb rang de llei, aplicable al cas, de la validesa de la qual depengui el veredict, pugui ser contrària a la Constitució, plantejarà la qüestió davant el Tribunal Constitucional en els casos, en la forma i amb els efectes que la llei estableixi, que en cap cas seran suspensius.

Article 164

1. Les sentències del Tribunal Constitucional es publicaran en el butlletí oficial de l'Estat amb els vots particulars, si n'hi hagués. Tenen el valor de cosa jutjada a partir de l'endemà d'haver estat publicades i no hi cap cap recurs en contra. Aquelles que declari la inconstitucionalitat d'una llei o d'una norma amb força de llei i totes aquelles que no es limitin a l'estimació subjectiva d'un dret, tenen plens efectes davant tothom.

2. Llevat que en el veredict es disposi una altra cosa, subsistirà la vigència de la llei en la part no afectada per la inconstitucionalitat.

Article 165

Una llei orgànica regularà el funcionament del Tribunal Constitucional, l'estatut dels seus membres, el procediment davant aquell i les condicions per a l'exercici de les accions.

TÍTOL X

De la reforma constitucional

Article 166

La iniciativa de reforma constitucional s'exercirà en la forma prevista en els apartats 1 i 2 de l'article 87.

Article 167

1. Els projectes de reforma constitucional hauran de ser aprovats per una majoria de les tres cinquenes parts de cada una de les cambres. Si no hi hagués acord entre totes dues, s'intentarà obtenir-lo mitjançant la creació d'una Comissió de composició paritària de diputats i senadors que presentarà un text que serà votat pel Congrés i pel Senat.

2. En cas de no aconseguir-se l'aprovació mitjançant el procediment de l'apartat anterior, i sempre que el text hagués obtingut el vot favorable de la majoria absoluta del Senat, el Congrés, per majoria de les dues terceres parts, podrà aprovar la reforma.

3. Una vegada hagi estat aprovada la reforma per les Corts Generals, serà sotmesa a referèndum per tal de ser ratificada, sempre que ho demani una dècima part dels membres de qualsevol de les cambres, dins l'espai dels quinze dies següents al de l'aprovació.

Article 168

1. Si es proposava la revisió total de la Constitució o una de parcial que afectés el títol preliminar, el capítol segon, secció 1a del títol I, o el títol II, es procedirà a l'aprovació del principi per majoria dels dos terços de cada cambra, i a la dissolució immediata de les Corts.

2. Les cambres elegides hauran de ratificar la decisió i procedir a l'estudi del nou text constitucional, que haurà de ser aprovat per majoria dels dos terços de les dues cambres.

3. Aprovada la reforma per les Corts Generals, se sotmetrà a referèndum per a la seva ratificació.

Article 169

No podrà iniciar-se la reforma constitucional en temps de guerra o de vigència d'algun dels estats previstos en l'article 116.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

La Constitució empara i respecta els drets històrics dels territoris forals.

L'actualització general del dit règim foral es durà a terme, en el seu cas, dins el marc de la Constitució i dels estatuts d'autonomia.

Segona

La declaració de majoria d'edat que conté l'article 12 d'aquesta Constitució no perjudica les situacions emparades pels drets forals en l'àmbit del dret privat.

Tercera

La modificació del règim econòmic i fiscal de l'arxipèlag canari requerirà un informe previ de la Comunitat Autònoma o, en el seu cas, de l'òrgan provisional autonòmic.

Quarta

En les comunitats autònomes on resideixi més d'una Audiència Territorial, els estatuts d'autonomia respectius podran mantenir les que ja hi eren i distribuir les competències entre elles, sempre de conformitat amb el que preveu la llei orgànica del poder judicial i mantenint-ne la unitat i la independència.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Primera

En els territoris dotats d'un règim provisional d'autonomia, els seus òrgans col·legiats superiors, per mitjà d'un acord adoptat per la majoria absoluta dels seus membres, podran substituir la iniciativa que l'apartat 2 de l'article 143 atribueix a les diputacions provincials o als òrgans interinsulars corresponents.

Segona

Els territoris que en el passat haguessin plebiscitat afirmativament projectes d'estatut d'autonomia i en el moment de promulgar aquesta Constitució comptin amb règims provisionals d'autonomia, podran

procedir immediatament en la forma prevista per l'apartat 2 de l'article 148, sempre que ho acordin així, per majoria absoluta, els òrgans preautonòmics col·legiats superiors, els quals hauran de comunicar-ho al Govern. El projecte d'Estatut serà elaborat d'acord amb allò que estableix l'article 151, número 2, a convocatòria de l'òrgan col·legiat preautonòmic.

Tercera

La iniciativa del procés autonòmic per part de les corporacions locals o dels seus membres, prevista per l'apartat 2 de l'article 143, s'entén que és diferida, amb tots els seus efectes, fins a la celebració de les primeres eleccions locals sota la vigència de la Constitució.

Quarta

1. En el cas de Navarra, i a efectes de la seva incorporació al Consell General Basc o al règim autonòmic basc que el substitueixi, en lloc del que estableix l'article 143 de la Constitució, la iniciativa correspon a l'òrgan foral competent, el qual adoptarà la seva decisió per majoria dels membres que el componen. Per tal que la dita iniciativa sigui vàlida, caldrà, a més, que la decisió de l'òrgan foral competent sigui ratificada per un referèndum convocat expressament a aquest efecte, i aprovat per majoria dels vots vàlids emesos.

2. Si la iniciativa no reeixís, només es podrà tornar a produir en un altre període de mandat de l'òrgan foral competent, i, en qualsevol cas, quan hagi transcorregut el termini mínim que estableix l'article 143.

Cinquena

Les ciutats de Ceuta i Melilla podran constituir-se en comunitats autònomes en el cas que ho decideixin així els seus respectius ajuntaments, per mitjà d'un acord adoptat per la majoria absoluta dels seus membres i, si ho autoritzen les Corts Generals, mitjançant una llei orgànica, en els termes previstos per l'article 144.

Sisena

Si es trameten a la Comissió de Constitució del Congrés diversos projectes d'Estatut, seran dictaminats per l'ordre en què hi haguessin entrat, i el termini de dos mesos a què es refereix l'article 151 començarà a comptar des que la Comissió acabi l'estudi del projecte o projectes de què successivament hagi conegut.

Setena

Els organismes provisionals autonòmics es consideraran dissolts en els casos següents:

- a) Una vegada hagin estat constituïts els òrgans que estableixin els estatuts d'autonomia aprovats conformement a aquesta Constitució.
- b) En cas que la iniciativa del procés autonòmic no arribés a reeixir per tal com no complís els requisits previstos a l'article 143.
- c) Si l'organisme no hagués exercit el dret que li reconeix la disposició transitòria primera dins el termini de tres anys.

Vuitena

1. Després de l'entrada en vigor de la present Constitució les cambres que l'han aprovada assumiran les funcions i les competències que s'hi assenyalen respectivament per al Congrés i per al Senat, sense que en cap cas el seu mandat s'estengui més enllà del 15 de juny de 1981.

2. A efecte del que estableix l'article 99, la promulgació de la Constitució es considera com a supòsit constitucional en el qual és procedent d'aplicar-lo. A aquest efecte, a partir de la dita promulgació s'obrirà un període de trenta dies per a l'aplicació del que disposa el dit article.

Durant aquest període, l'actual president del Govern, que assumirà les funcions i les competències que la Constitució estableix per a aquest càrrec, podrà optar per usar de la facultat que li reconeix l'article 115 o bé donar pas, amb la seva dimissió, a l'aplicació del que estableix l'article 99; en aquest darrer cas restarà en la situació prevista en l'apartat 2 de l'article 101.

3. En cas de dissolució, d'acord amb el que preveu l'article 115 i si no s'hagués produït legalment allò que preveuen els articles 68 i 69, caldrà aplicar a les eleccions les normes vigents anteriorment, amb les úniques excepcions que en allò que fa referència a inelegibilitats i incompatibilitats s'aplicarà directament allò que preveu l'incís segon de la lletra *b* de l'apartat 1 de l'article 70 de la Constitució i el que aquesta mateixa disposa respecte a l'edat de votar i el que estableix l'article 69.3.

Novena

Als tres anys d'haver estat elegits per primera vegada els membres del Tribunal Constitucional es designarà per sorteig un grup de qua-

tre membres de la mateixa procedència electiva que hagin de cessar i ser renovats. A aquest únic efecte, es consideraran agrupats com a membres de la mateixa procedència els dos designats a proposició del Govern i els dos que procedeixen de la formulada pel Consell General del Poder Judicial. Després d'un segon període de tres anys es renovarà pel mateix procediment un dels dos grups no afectats pel sorteig anterior. Des d'aquell moment la renovació s'ajustarà al que estableix el número 3 de l'article 159.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

1. Resta derogada la Llei 1/1977, del 4 de gener, per a la Reforma Política, i, en la mesura que no fossin ja derogades per aquesta llei, la de Principios del Movimiento Nacional, del 17 de maig de 1958; el Fuero de los Españoles, del 17 de juliol de 1945; el Fuero del Trabajo, del 9 de març de 1938; la Ley Constitutiva de las Cortes, del 17 de juliol de 1942; la Ley de Sucesión en la Jefatura del Estado, del 26 de juliol de 1947, modificades totes per la Llei orgànica de l'Estat del 10 de gener de 1967, i de la mateixa manera aquesta darrera i la del Referèndum Nacional, del 22 d'octubre de 1945.

2. En la mesura que pogués conservar alguna vigència, es considera derogada definitivament la Llei del 25 d'octubre de 1839 en allò que pogués afectar les províncies d'Àlaba, Guipúscoa i Biscaia.

De la mateixa forma es considera derogada definitivament la Llei del 21 de juliol de 1876.

3. Així mateix queden derogades totes les disposicions que s'oposin al que estableix aquesta Constitució.

DISPOSICIÓ FINAL

Aquesta Constitució entrarà en vigor el mateix dia que en sigui publicat el text oficial al butlletí oficial de l'Estat. Serà publicada també en les altres llengües d'Espanya.

ÍNDEX ANALÍTIC

A

abanderament de vaixells

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

abdicació de la Corona

S'ha de resoldre amb una llei orgànica 57.5

acadèmies

Vegeu *Reials Acadèmies*

accés

— a la funció pública

Es regula per llei 103.3

— a les funcions i als càrrecs públics

És un dret de tot ciutadà 23.2

acció

— del Govern

És controlada per les Corts Generals 66.2

És dirigida pel president 98.2

— popular

Els ciutadans la poden exercir 125

— **urbanística**

En les plusvàlues que generi la dels ens públics hi ha de participar la comunitat 47

acords

— **de cooperació entre comunitats autònomes**

Requereixen l'autorització de les Corts 145.2

— **de les cambres**

Vegeu *majoria*; *quòrum*

— **internacionals**

Els que Espanya ratifica sobre drets i llibertats fonamentals són criteri interpretatiu dels preceptes constitucionals 10.2

Els que vetllen pels drets dels infants determinen el nivell de protecció a la infància 39.4

Vegeu també *tractats internacionals*

acreditament d'ambaixadors

Correspon al rei 63.1

actes

— **administratius**

Principis per què es regeixen 103.1

La llei en regula el procediment 105.c

Els tribunals en controlen la legalitat 106.1

— **de diputats i de senadors**

No es poden acumular 67.1

Llur validesa és sotmesa al control judicial 70.2

— **de terrorisme**

No són delictes polítics 13.3

Poden comportar la suspensió de drets 55.2

— **del rei**

Condició per a llur validesa 56.3; 64.1; 65.2

En són responsables els qui els referenden 64.2

activitat econòmica

S'hi reconeix la iniciativa pública 128.2

Actuació que hi tenen els poders públics 130

L'Estat la pot planificar per llei 131

Les bases i la coordinació de la planificació d'aquesta són competència exclusiva de l'Estat 149.1.13

actuacions

— d'ofici

El Ministeri Fiscal pot fer-ne 124.1

— judicials

Són públiques 120.1

acusació

Tothom té dret a ésser informat de la formulada contra ell 24.2

Iniciativa de la plantejada contra els membres del Govern per traïció 102.2

Administració **títol IV**

— autònoma

El control de la seva activitat és exercit per la jurisdicció contenciosa administrativa 153.c

Es coordina, si escau, amb la de l'Estat 154

— civil

No pot imposar sancions privatives de llibertat 25.3

No hi pot haver tribunals d'honor en el seu àmbit 26

És dirigida pel Govern 97

— de justícia

Els danys causats pel seu funcionament anormal donen dret a indemnització 121

Estatut jurídic del seu personal 122.1

Els ciutadans hi poden participar 125

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.5

Organització que pren en les comunitats autònomes 152.1; DA 4

Vegeu també *justícia*

— de l'Estat

Ésser-ne alt càrrec és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats i de senadors 70.1.b

En les comunitats autònomes, la dirigeix un delegat del Govern, que la coordina, si escau, amb l'autònoma 154

— local

Vegeu *eleccions; illes; municipis; província*

— militar

És dirigida pel Govern 97

— pública

Objecte 103.1

Principis d'actuació 103.1

Òrgans 103.2

Control judicial 106.1

Responsabilitat 106.2; 149.1.18

Obligacions financeres i despeses 133.4

Competències de l'Estat en la seva ordenació bàsica 149.1.18

Les comunitats autònomes poden introduir especialitats
en el procediment comú d'aquesta 149.1.18

administrats

Han de tenir un tractament comú 149.1.18

advocats

Tothom té el dret a ésser defensat i assistit per un 17.3; 24.2

El dret a tenir-ne la defensa i l'assistència pot ésser suspès
en determinats supòsits 55

Poden ésser nomenats membres del Consell General del Poder
Judicial 122.3

Poden ésser nomenats membres del Tribunal Constitucional 159.2

aeronaus

La matriculació d'aquestes és competència exclusiva
de l'Estat 149.1.20

aeroports

Les comunitats autònomes poden assumir competències en els esportius
i els que no aconsegueixin activitats comercials 148.1.6

Els d'interès general són competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

afers**— d'Estat**

El rei n'ha d'ésser informat 62.g

— públics

Els ciutadans tenen dret a participar-hi 23.1

agricultura

- Els poders públics hi tenen una actuació especial 130.1
- Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.7

agrupacions de municipis

- Determinen la província 141.1
- Se'n poden crear altres que la província 141.3
- Els estatuts poden crear circumscripcions pròpies per mitjà d'aquestes 152.3

aigües

— interiors

Vegeu *pesca*

— minerals i termals

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.10

ajuntaments

- Els corresponen el govern i l'administració dels municipis 140
- Els de Ceuta i Melilla tenen la iniciativa autonòmica DT 5

Àlaba

Resta derogada la Llei del 25 d'octubre de 1839 en allò que la pugui afectar DD 2

alarma

Vegeu *estat d'alarma*

alcaldes

Vegeu *batlles*

alteració

— de l'ordre públic

És l'únic motiu per què es poden prohibir reunions i manifestacions en llocs de trànsit públic 21.2

— dels límits provincials

Ha d'ésser aprovada per les Corts Generals 141.1

— dels termes municipals

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.2

alumnes

Intervenen en el control i en la gestió dels centres docents 27.7

ambaixadors

Són acreditats pel rei 63.1

ampliació de competències

Procediment per a la de les comunitats autònomes 148.2

apàtrides

Poden gaudir del dret d'asil 13.4

aplicació de les normes jurídiques

Les regles que s'hi refereixen són competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

aprofitaments

— forestals

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.8

La legislació bàsica d'aquests és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23

Vegeu també *espais forestals*

— hidràulics

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.10

Competències que hi té l'Estat 149.1.22

aqüicultura

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.11

aranzels

Vegeu *règim duaner i aranzelari*

arbitrarietat dels poders públics

Se'n garanteix la interdicció 9.3

Armada

És un dels constituents de les Forces Armades 8.1

armes

Cal que no n'hi hagi perquè es reconegui el dret de reunió 21.1

Llur règim de producció, comerç, tinença i ús és competència exclusiva de l'Estat 149.1.26

art

Vegeu *creació literària, artística, científica i tècnica; patrimoni artístic; patrimoni cultural; patrimoni històric*

artesanía

Els poders públics hi tenen una actuació especial 130.1

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.14

arxipèlag

Vegeu *illes*

— **canari**

Requisit per a modificar-ne el règim econòmic i fiscal DA 3

arxius— **administratius**

La llei hi ha de regular l'accés dels ciutadans 105.b

— **de titularitat estatal**

Competències que hi té l'Estat 149.1.28

asil

Vegeu *dret d'asil*

assegurances

Les bases de l'ordenació d'aquestes són competència exclusiva de l'Estat 149.1.11

assemblees— **de parlamentaris**

Es constitueixen per a elaborar un projecte d'estatut d'autonomia en determinades condicions d'iniciativa 151.2.1; DT 2

Aproven el projecte d'estatut elaborat i trameten una delegació a la Comissió Constitucional 151.2.2

— **legislatives de les comunitats autònomes**

Incompatibilitats de llurs membres 67.1

Designen senadors 69.5

Tenen iniciativa legislativa davant els òrgans de l'Estat 87.2

Elegeixen el president del consell de govern 152.1

El president i el consell de govern tenen responsabilitat política davant seu 152.1

Sistema d'elecció 152.1

Són legitimades per a interposar recurs d'inconstitucionalitat 162.1.a

— **que elaboren un projecte d'Estatut**

Composició 146

assignacions

Els diputats i els senadors n'han de percebre una, fixada per la cambra respectiva 71.4

Les transferides a càrrec dels pressupostos generals de l'Estat són un recurs financer de les comunitats autònomes 157.1.c

En els pressupostos generals de l'Estat se'n pot establir una a les comunitats autònomes tenint en compte determinades condicions 158.1

assistència

— **d'advocat**

És un dret dels detinguts 17.3; 24.2

Pot ésser suspesa en determinats supòsits 55

— **social**

Els poders públics l'han de garantir per mitjà de la Seguretat Social 41

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.20

associacions

Se'n reconeix el dret 22.1

Il·legalitat 22.2

Registre 22.3

Dissolució i suspensió 22.4

Són prohibides les secretes i les paramilitars 22.5

Són instruments de participació ciutadana en el procediment d'elaboració de les disposicions administratives 105.a

— **empresarials**

Contribueixen a la defensa i a la promoció dels interessos econòmics i socials que els són propis 7

Vegeu també *organitzacions empresarials*

— **professionals**

Una llei ha de regular la dels jutges, magistrats i fiscals 127.1

assumptes

Vegeu *afers*

atemptats— **contra el patrimoni històric, cultural i artístic**

Són sancionats per la llei penal 46

— **contra l'interès general d'Espanya**

El Govern pot prendre mesures contra la comunitat autònoma que en cometi 155.1

atur

Vegeu *desocupació*

audiència

La llei ha de regular la dels ciutadans en l'elaboració de les disposicions administratives 105.a

La llei ha de regular la de l'interessat en els actes administratius 105.c

— **pública**

Vegeu *sentències judicials*

— **territorial**

Regulació en les comunitats autònomes on en resideix més d'una DA 4

augment— **de la despesa pública**

Ha d'ésser aprovat per llei 134.5

— **dels crèdits**

Les proposicions o esmenes que en comportin han d'obtenir la conformitat del Govern 134.6

autogovern

Les províncies limítrofes amb característiques comunes hi poden accedir 143.1; 151.2.1

L'organització de les institucions que l'exerceixen són competència de la comunitat autònoma respectiva 148.1.1

autonomia

Es reconeix la de les universitats 27.10

Els municipis, les províncies i les comunitats autònomes en gaudeixen 137

Es garanteix la dels municipis 140

Les comunitats autònomes en gaudeixen de financera 156.1

Iniciativa dels territoris dotats d'un règim provisional d'autonomia DT 1; DT 2

Vegeu també *comunitats autònomes; dret a l'autonomia; Estatut d'autonomia*

B**Balears**

Vegeu *illes*

banca

Les bases d'ordenació d'aquesta són competència exclusiva de l'Estat 149.1.11

bandera

— d'Espanya

Colors 4.1

Les comunitats autònomes l'han d'utilitzar juntament amb la pròpia 4.2

— de les comunitats autònomes

Els estatuts en poden reconèixer de pròpies 4.2

S'han d'utilitzar juntament amb la d'Espanya 4.2

bandes armades

Vegeu *suspensió de drets i llibertats*

bases

— de l'ordenació del crèdit, la banca i les assegurances

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.11

— de l'organització militar

Una llei orgànica les ha de regular 8.2

— de la planificació general de l'activitat econòmica

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.13

— de la sanitat

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.16

— de les obligacions contractuals

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

— del règim jurídic de les administracions públiques

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.18

— del règim miner i energètic

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.25

— per al traspàs de serveis a les comunitats autònomes

Determinen el marc competencial d'aquestes 147.2.d

Vegeu també *legislació bàsica; normes bàsiques*

batlles

Integren els ajuntaments 140

beneficis fiscals

Els que afecten els tributs de l'Estat s'han d'establir per llei 133.3

L'import dels que afecten els tributs de l'Estat s'ha de consignar en els pressupostos generals de l'Estat 134.2

benestar general

L'activitat dels organismes públics que l'afecta ha de comptar amb la participació dels interessats 129.1

béns

El fet que perillin pot ésser motiu de prohibició de reunions i de manifestacions públiques 21.2

Ningú no pot ésser privat dels seus sinó per causa d'utilitat pública 33.3

Els particulars han d'ésser indemnitzats si llurs béns o drets són lesionats a causa del funcionament dels serveis públics 106.2

No se'n pot obstaculitzar la lliure circulació pel territori espanyol 139.2; 157.2

Les comunitats autònomes no poden gravar els situats fora de llur territori 157.2

— comunals

La llei n'ha de regular el règim jurídic 132.1

— de domini públic

La llei n'ha de regular el règim jurídic 132.1

Determinació dels de caràcter estatal 132.2

biblioteques

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.15

Competències que hi té l'Estat 149.1.28

Biscaia

Resta derogada la Llei del 25 d'octubre de 1839 en allò que la pugui afectar DD 2

Boletín Oficial del Estado

Publica les sentències del Tribunal Constitucional 164.1

La Constitució entra en vigor el dia que s'hi publica DF

C**cabildo**

És una forma administrativa pròpia de cada illa d'un arxipèlag 141.4

cables aeris i submarins

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.21

Vegeu també *transport per cable*

caça

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.11

calamitat pública

Els deures dels ciutadans en aquest supòsit es poden regular
per llei 30.4

cambres de les Corts Generals

Causes d'inelegibilitat i incompatibilitats dels seus membres 67.1; 70.1

Convocatòria reglamentària 67.3

Acabament del mandat 68.4; 69.6

Donen l'autorització per a inculpar o processar llurs membres 71.2

Estatut de llur personal 72.1

Pressupostos 72.1

Reglaments 72.1; 72.2

Elecció de presidents i de meses 72.2

Sessions conjuntes 72.2; 74.1

Períodes ordinaris de sessions 73.1

Sessions extraordinàries 73.2

Procediment especial per a adoptar determinades decisions 74.2

Funcionen en Ple i per comissions 75.1

Poden delegar la funció legislativa a les comissions 75.2; 75.3

Poden nomenar comissions d'investigació 76.1

Cal comparèixer-hi si ho requereixen 76.2

Poden rebre peticions 77

Tenen Diputació Permanent 78

Requisits per a adoptar acords 79.1; 79.2

Les sessions plenàries tenen caràcter públic 80

Poden requerir el pronunciament del Tribunal Constitucional
en matèria de tractats 95.2

Dissolució 99.5; 115; 168.1

Podran requerir la presència i la informació del Govern 109; 110

Interpel·lacions i preguntes al Govern 111

Convocatòria automàtica en determinats supòsits 116.5

Assumeixen funcions a l'entrada en vigor de la Constitució DT 8.1

Vegeu també *Congrés dels Diputats; Corts Generals; diputats; senadors; Senat*

canals

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.10

Canàries

Vegeu *arxipèlag canari; illes*

candidat a president del Govern

És proposat pel rei 62.d; 99.1; 99.4

Ha d'exposar el seu programa davant el Congrés dels Diputats 99.2

El Congrés dels Diputats li pot denegar la confiança 99.3; 99.4; 99.5

El Congrés dels Diputats li pot atorgar la confiança 99.3; 114.2

Cal incloure'n un en la moció de censura 113.2

canvi

Vegeu *sistema monetari*

cap de l'Estat

Vegeu *rei*

capacitat

És un principi determinant per a l'accés a la funció pública 103.3

capital de l'Estat

Ho és la vila de Madrid 5

càrrecs públics

Els ciutadans tenen dret a accedir-hi 23.2

Ocupar-ne determinats de l'Administració de l'Estat és causa d'inelegibilitat i incompatibilitat de diputats i senadors 70.1.b

carreteres

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.5

Casa del Rei

Vegeu *rei*

castellà

És la llengua oficial de l'Estat 3.1

Hi ha el deure de conèixer-lo i el dret d'usar-lo 3.1

Vegeu també *llengües espanyoles*

catàstrofes

Els deures dels ciutadans en aquest supòsit es poden regular per llei 30.4

censura prèvia

No es pot usar per a restringir els drets d'expressió i d'opinió 20.2

centres docents

Els poders públics en creen 27.5

Llibertat de crear-ne 27.6

Els professors, els pares i els alumnes intervenen en el control i la gestió dels sostinguts per l'Administració 27.7

Reben ajut dels poders públics 27.9

cessació del Govern

Es produeix per dimissió del seu president 101.1

Vegeu també *dimissió del Govern; remoció del president del Govern*

Ceuta

És representada per un diputat 68.2

Elegeix senadors 69.4

Es pot constituir en comunitat autònoma DT 5

ciència

Els poders públics la promouen 44.2

Vegeu també *creació literària, artística, científica i tècnica*

circulació— **de béns**

Vegeu *llibertat de circulació*

— **de mercaderies**

Vegeu *llibertat de circulació*

— **de persones**

Vegeu *dret de circulació; llibertat de circulació*

— **de serveis**

Vegeu *llibertat de circulació*

— de vehicles de motor

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.21

circumscripció**— electoral**

En les eleccions a les Corts Generals ho és la província 68.2; 68.3; 69.2

En les eleccions al Senat a les províncies insulars, ho és cada illa 69.3

En les eleccions al Senat a Ceuta i Melilla, ho és cada població 69.4

— territorial

Els estatuts en poden establir de pròpies 152.3

Vegeu també *agrupacions de municipis; divisió territorial*

ciutadans

Són subjectes a la Constitució 9.1

Tenen dret a participar en els assumptes públics 23.1

Poden accedir a funcions i a càrrecs públics 23.2; 103.3

Han d'ésser escoltats en el procediment d'elaboració de disposicions administratives 105.a

Tenen accés als arxius i als registres administratius 105.b

clàusula de consciència

Vegeu *dret a la clàusula de consciència*

col·legis professionals

La llei n'ha de regular el règim jurídic 36

comandament suprem de les Forces Armades

Correspon al rei 62.h

comerç**— exterior**

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.10

— interior

Ha d'ésser regulat per llei 51.3

Comissió**— Constitucional del Congrés**

Examina els projectes d'estatut d'autonomia 151.2.2

Si s'hi acumulen diversos projectes d'Estatut, els dictamina per l'ordre en què han entrat DT 6

— Mixta Congrés - Senat

Es constitueix quan no hi ha acord entre ambdues cambres sobre decisions concernents a determinades disposicions constitucionals 74.2

comissions

Constitueixen una de les formes de treball de les cambres 75.1

— d'investigació

El Congrés i el Senat en poden nomenar per a afers d'interès públic 76.1

— legislatives permanents

Els pot ésser delegada la funció legislativa, excepte en determinades matèries 75.2; 75.3

compareixença davant les cambres

És obligatòria a requeriment d'aquestes 76.2

competències

Les que corresponen a una comunitat autònoma han de constar en el seu Estatut 147.2.d

Determinació de les que poden assumir les comunitats autònomes 148

Les que no són atribuïdes a l'Estat poden correspondre a les comunitats autònomes 149.3

Les que no són assumides per l'estatut d'autonomia corresponen a l'Estat 149.3

— d'execució

Les comunitats autònomes en poden tenir en legislació laboral 149.1.7

Les comunitats autònomes en poden tenir en els serveis de la Seguretat Social 149.1.17

Les comunitats autònomes en poden tenir de les normes bàsiques del règim de premsa, ràdio i televisió 149.1.27

— exclusives

Determinació de les que té l'Estat 149.1

En les que no són atribuïdes a les comunitats autònomes les normes de l'Estat prevalen sobre les de les comunitats 149.3

Les Corts poden atribuir el desenvolupament legislatiu de les estatals a les comunitats autònomes per mitjà d'una llei orgànica 150.1

L'Estat pot transferir-ne o delegar-ne de pròpies a les comunitats autònomes 150.2

Compte general de l'Estat

En fa l'examen el Tribunal de Comptes per delegació de les Corts 136.1

comunicacions

Se'n garanteix el secret 18.3

Se'n pot suspendre el secret en determinats supòsits 55

Llur règim general és competència exclusiva de l'Estat 149.1.21

Vegeu també *correus; telecomunicacions*

comunitats autònomes

Les llengües respectives hi poden ésser oficials 3.2

Poden tenir banderes i ensenyes pròpies 4.2

Designen senadors 69.5

Els decrets llei del Govern no poden afectar llur règim 86.1

Tenen iniciativa legislativa davant el Congrés dels Diputats 87.2

Poden ésser requerides a prestar informació i ajut a les cambres 109

Subministren previsions per als projectes de planificació 131.2

Poden establir tributs 133.2; 157.2

Gestionen llurs interessos 137

Les diferències entre llurs estatuts no poden implicar privilegis 138.2

Procediment per a constituir-se 143; 144; 151; DT 2

No poden federar-se 145.1

Règim de cooperació entre elles 145.2

L'estatut d'autonomia en fa constar la denominació 147.2.a

L'estatut d'autonomia en fa constar la delimitació del territori 147.2.b

L'estatut d'autonomia en fa constar les institucions 147.2.c

L'estatut d'autonomia en fa constar les competències assumides 147.2.d

Competències que poden assumir 148

Competències que l'Estat els ha de respectar en l'exercici de les seves

competències exclusives 149.1.6; 149.1.7; 149.1.8; 149.1.17;

149.1.18; 149.1.19; 149.1.21; 149.1.22; 149.1.23; 149.1.24; 149.1.27;

149.1.28; 149.1.29; 149.2; 149.3; 150

Supòsits en què hi pot prevaler el dret estatal 149.3

Supòsits en què el dret estatal hi és supletori 149.3

Poden ésser facultades per a dictar normes en matèries de competència estatal 150.1

L'Estat els pot transferir o delegar facultats pròpies 150.2

- L'Estat pot dictar lleis d'harmonització de llurs disposicions normatives 150.3
- Organització institucional bàsica de les constituïdes per iniciativa especial 152.1
- Organització judicial 152.1
- Poden tenir circumscripcions territorials pròpies 152.3
- Control de l'activitat de llurs òrgans 153
- Llur Administració es pot coordinar amb la de l'Estat 154
- Conseqüències d'incomplir llurs obligacions constitucionals i legals o d'atemptar contra l'interès general d'Espanya 155
- Tenen autonomia financera 156.1
- Recursos econòmics 156; 157.1; 158
- Regulació de llur col·laboració financera amb l'Estat 156.2; 157.3
- Són destinatàries del fons de compensació interterritorial 158.2
- La coneixença de llurs conflictes de competència amb l'Estat i amb altres comunitats autònomes competeix al Tribunal Constitucional 161.1.c
- El Govern pot impugnar llurs disposicions davant el Tribunal Constitucional 161.2
- Poden interposar el recurs d'inconstitucionalitat 162.1.a
- Ordenació de les audiències territorials en llur àmbit DA 4
- Ceuta i Melilla s'hi poden constituir DT 5
- Vegeu també *assemblees legislatives de les comunitats autònomes; competències; consell de govern d'una comunitat autònoma; Estatut d'autonomia; iniciativa del procés autòmic; president d'una comunitat autònoma*

concessions administratives

- La legislació bàsica d'aquestes és competència exclusiva de l'Estat 149.1.18

condecoracions

- Correspon al rei de concedir-ne 62.f

condemnat

- Gaudeixen dels drets fonamentals i d'altres 25.2

confederacions de sindicats

- Vegeu *sindicats*

confessió de culpabilitat

Ningú no pot ésser obligat a fer-ne 24.2

confessions religioses

No poden tenir caràcter estatal 16.3

L'Estat hi manté relacions de cooperació 16.3

Vegeu també *Església catòlica*

confiança

Vegeu *candidat a president del Govern; president del Govern; qüestió de confiança*

confiscació

No és a l'abast del sistema tributari 31.1

conflictes— **col·lectius**

Es reconeix el dret a adoptar-ne 37.2; 55.1

— **de competències**

Els relatius a competències financeres poden ésser regulats per una llei orgànica 157.3

El Tribunal Constitucional hi és competent 161.1.c

— **de normes**

Les normes per a resoldre'ls són competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

Hi prevalen les normes de l'Estat en tot allò que no és competència autonòmica exclusiva 149.3

Congrés dels Diputats

Funcions del president 64.1; 72.2; 72.3

Elecció 68

Composició 68.1

Dissolució 68.4; 99.5; 115; 116.5; 168.1

Convocatòria del Congrés electe 68.6

El seu president presideix les sessions conjuntes de les dues cambres 72.2

Pot nomenar comissions d'investigació 76.1

Cal la majoria absoluta perquè aprovi lleis orgàniques 81.2

Debat i vota els decrets llei 86.2

Té iniciativa legislativa 87.1

- Potestat legislativa 88; 89; 90
- Autoritza a convocar un referèndum 92.2
- Procediment de la votació d'investidura 99
- El president del Govern hi planteja la qüestió de confiança 112; 114.1
- Pot adoptar moció de censura 113; 114.2
- Autoritza la pròrroga de l'estat d'alarma 116.2
- Autoritza l'estat d'excepció 116.3
- Declara l'estat de setge 116.4
- No pot ésser dissolt mentre hi hagi declarats els estats d'alarma, d'excepció o de setge 116.5
- Funcions de la seva Comissió Constitucional 151.2.2; DT 6
- Proposa el nomenament de quatre membres del Tribunal Constitucional 159.1
- Vegeu també *cambres; Corts Generals; diputats*

cònjuges

- La llei n'ha de regular els drets i els deures 32.2

Consell

— d'Estat

- És l'òrgan consultiu suprem del Govern 107
- Dictamina pel que fa al control pel Govern de l'exercici de les funcions delegades a les comunitats autònomes 153.b

— de Ministres

- Aprova els decrets 62.f
- Aprova els projectes de llei 88
- Delibera sobre el plantejament de la qüestió de confiança 112
- Delibera sobre la dissolució de les cambres 115.1
- Declara els estats d'alarma i d'excepció 116.2; 116.3
- Proposa de declarar l'estat de setge 116.4
- Vegeu també *Govern*

— General del Poder Judicial

- Estatut i règim d'incompatibilitats 122.2
- Funcions 122.2
- Llei orgànica 122.2
- És l'òrgan de govern del poder judicial 122.2
- Composició 122.3

- Proposa el nomenament del president del Tribunal Suprem 123.2
- És escoltat per al nomenament del fiscal general de l'Estat 124.4
- Proposa el nomenament de dos membres del Tribunal
Constitucional 159.1

consell

- **de govern d'una comunitat autònoma**
 - Ha d'ésser configurat pels estatuts d'autonomia 152.1
 - Pot interposar recurs d'inconstitucionalitat 162.1.a
- **insular**
 - És una forma administrativa pròpia de cada illa d'un arxipèlag 141.4
- **obert**
 - La llei ha de regular les condicions en què pot ésser procedent 140

conservatoris de música

- Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.15

consort de la reina

- No pot assumir funcions constitucionals 58
- Pot exercir la regència 58; 59

Constitució

- És aprovada per les Corts i ratificada pel poble espanyol **preàmbul**
- Reconeix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i les regions 2
- Els partits polítics l'han de respectar 6
- Les associacions empresarials i els sindicats l'han de respectar 7
- Les Forces Armades tenen la missió de defensar-la 8.1
- Els ciutadans i els poders públics hi resten subjectes 9.1
- Principis jurídics que garanteix 9.3
- Es pot atribuir a organitzacions internacionals l'exercici
de competències que en deriven 93
- Cal revisar-la si es conclouen tractats internacionals amb estipulacions
que hi són contràries 95
- Procediment per al cas que les comunitats autònomes
la incompleixin 155.1
- Empara i respecta els drets històrics dels territoris forals **DA 1**
- Resten derogades les disposicions que s'hi oposen **DD 3**
- S'ha de publicar en el *Boletín Oficial del Estado* **DF**

Dia d'entrada en vigor **DF**

Vegeu també *constitucionalitat*; *recurs d'inconstitucionalitat*; *reforma constitucional*; *Tribunal Constitucional*

constitucionalitat

El Tribunal Constitucional la controla pel que fa a les normes amb rang de llei **153.a**; **161**

Vegeu també *recurs d'inconstitucionalitat*; *Tribunal Constitucional*

consulta

— **popular**

L'autorització per a convocar-la per via de referèndum és competència exclusiva de l'Estat **149.1.32**

Vegeu també *referèndum*

— **prèvia**

Cal que el rei la faci amb els grups polítics per a proposar un candidat a la Presidència del Govern **99.1**

consumidors

Els poders públics n'han de garantir la defensa i la protecció **51.1**

Els poders públics n'han de promoure la informació i l'educació i fomentar-ne l'organització **51.2**

contractes administratius

La legislació bàsica sobre aquests és competència exclusiva de l'Estat **149.1.18**

Vegeu també *obligacions contractuals*

contribucions

Les comunitats autònomes en poden disposar de pròpies **157.1.b**

convalidació dels decrets llei

El Congrés s'hi ha de pronunciar expressament **86.2**

convenis

— **col·lectius**

La llei n'ha de garantir el dret **37.1**

— **entre comunitats autònomes**

S'han de preveure en llurs estatuts o requereixen l'autorització de les Corts **145.2**

— internacionals

Vegeu *acords internacionals; tractats internacionals*

convertibilitat

Vegeu *sistema monetari*

convivència

Voluntat de garantir-la democràticament **preàmbul**

convocatòria

Vegeu *cambres; Congrés dels Diputats; referèndum*

cooperació entre comunitats autònomes

Els acords requereixen l'autorització de les Corts **145.2**

cooperatives

Vegeu *societats cooperatives*

coordinació

És un principi d'actuació de l'Administració **103.1; 103.2**

La de l'Administració de l'Estat amb l'administració de les comunitats autònomes l'exerceix el delegat del Govern **154**

Corona d'Espanya **títol II**

Vegeu *abdicació de la Corona; Corts Generals; Joan Carles I de Borbó; matrimoni; rei; renúncies a la Corona*

corporacions locals

Poden establir tributs **133.2**

Tenen iniciativa en el procés autonòmic **143.2; DT 1**

Les comunitats autònomes poden assumir funcions que s'hi relacionen **148.1.2**

correus

Són competència exclusiva de l'Estat **149.1.21**

Corts Generals **títol III**

Aproven la Constitució **preàmbul**

Designen el Defensor del Poble **54**

Tenen intervencions amb relació a la Corona **57.3; 57.4; 57.5; 59.2; 59.3; 60.1; 61.1**

Autoritzen el rei a declarar la guerra o a fer la pau **63.3**

Són formades pel Congrés i el Senat **66.1**

- Competències generals 66.2
- Controlen l'acció de govern 66.2
- Tenen potestat legislativa 66.2; 81; 82; 83; 84; 85; 86; 87; 88; 89; 90
- Són inviolables 66.3
- Els seus membres no són lligats per mandat imperatiu 67.2
- Reglament 72.2
- Adopció de decisions en determinats casos 74.2
- Poden fer delegacions legislatives al Govern 82
- Poden tramitar decrets llei com a projectes de llei 86.3
- Competències relatives als tractats internacionals 93; 94; 95.2
- Relacions amb el Govern **títol V**
- Aproven els pressupostos de l'Estat 134.1
- Competències amb relació als convenis i acords de cooperació entre comunitats autònomes 145.2
- Apreciació de la necessitat de dictar una llei d'harmonització 150.3
- Vegeu també *cambres; Congrés dels Diputats; diputats; senadors; Senat*

cosa jutjada

- Les sentències judicials no en perden el valor per declaració d'inconstitucionalitat d'una norma 161.1.a
- Les sentències del Tribunal Constitucional en tenen el valor l'endemà d'haver estat publicades 164.1

cossos de seguretat

- Vegeu *forces de seguretat*

costes

- La il·luminació n'és competència exclusiva de l'Estat 149.1.20
- Vegeu també *zona maritimoterrestre*

creació literària, artística, científica i tècnica

- És un dret reconegut i protegit 20.1.b

credencials

- La validesa de les de diputats i senadors és sotmesa al control judicial 70.2
- Vegeu també *ambaixadors*

crèdit

- El Govern ha d'ésser autoritzat per a contreure'n 135.1
- L'establiment de les bases per a ordenar-lo és competència exclusiva de l'Estat 149.1.11
- Pot ésser un recurs financer de les comunitats autònomes 157.1.e

creences

- No es pot obligar ningú a declarar-les 16.2
- Els poders públics han de tenir en compte les religioses 16.3

culpabilitat

Vegeu dret a no confessar-se culpable

cultura

- Voluntat de promoure'n el progrés **preàmbul**
- Els condemnats a penes de presó tenen dret a accedir-hi 25.2
- És promoguda pels poders públics 44.1
- La joventut hi ha de participar 48
- S'han d'atendre els problemes que presenta per a la tercera edat 50
- Les comunitats autònomes poden assumir competències per a fomentar-la 148.1.17
- El seu servei és un deure de l'Estat 149.2

cultures dels pobles d'Espanya

Voluntat de protegir-les **preàmbul**

D**decisions polítiques**

Les de transcendència especial poden ésser sotmeses a referèndum 92.1

declaració

- El detingut no pot ésser obligat a fer-ne 17.3; 55
- Ningú no pot ésser obligat a fer-ne cap contra si mateix 24.2

— d'inconstitucionalitat

- La d'una llei n'afecta la jurisprudència però no el valor de cosa jutjada de la sentència que s'hi hagi basat 161.1.a
- Té plens efectes davant tothom 164.1

— **de guerra**

Correspon de fer-la al rei 63.3

— **de política general**

Pot ésser objecte d'una qüestió de confiança 112

Declaració universal de drets humans

És regla interpretativa de les normes relatives als drets i a les llibertats constitucionals 10.2

decrets

El rei expedeix els acordats en Consell de Ministres 62.f

— **legislatius**

Títol que reben les disposicions que contenen legislació delegada 85
Vegeu també *delegació legislativa*

— **lleï**

És la forma que prenen les disposicions legislatives provisionals que el

Govern pot dictar en cas de necessitat urgent i extraordinària 86.1

No poden afectar determinades matèries 86.1

Han d'ésser sotmesos a la convalidació o la derogació del Congrés en un termini de trenta dies 86.2

Les Corts poden tramitar-los com a projectes de llei urgents abans de la ratificació 86.3

defensa

És una missió de les Forces Armades 8.1

És un deure dels espanyols 30.1

És dirigida pel Govern 97

En allò que l'afecta, no hi pot haver accés dels ciutadans als arxius i als registres administratius 105.b

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.4

— **pròpia**

Tothom hi té dret en el procés judicial 24.2

Defensor del Poble

Una llei orgànica n'ha de regular la institució 54

Exercir-ne el càrrec és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats i de senadors 70.1.c

És legítim per a interposar recursos d'inconstitucionalitat i d'empara 162.1.a; 162.1.b

delegació— **de facultats**

L'Estat en pot fer a les comunitats autònomes en matèries de la seva titularitat 150.2; 153.b

— **de la potestat legislativa**

Les cambres la poden fer a les comissions legislatives permanents 75.2; 75.3

— **legislativa**

Les Corts la poden fer al Govern sobre determinades matèries 82.1

S'ha de fer mitjançant una llei de bases 82.2

Condicions 82.3; 82.4; 82.5; 82.6; 83

Quan és vigent el Govern pot oposar-se a les propostes que hi siguin contràries 84

Se'n fa el desplegament mitjançant decrets legislatius 85

delegat

El Govern en nomena un per a dirigir l'Administració de l'Estat en una comunitat autònoma 154

delictes

Les associacions que en tinguin com a mitjà o finalitat són il·legals 22.2

S'hi aplica el principi de legalitat 25.1

En allò que n'afecta la indagació, no hi pot haver accés als arxius i als registres administratius 105.b

En les funcions d'indagar-los, la policia judicial depèn dels jutges, dels tribunals i del Ministeri Fiscal 126

— **contra la seguretat de l'Estat**

Requisits per a acusar-ne els membres del Govern 102.2

— **flagrants**

Són causa de poder entrar en el domicili 18.2

Són causa de poder detenir diputats o senadors 71.2

— **polítics**

Resten exclosos de l'extradició 13.3

delinqüents

En les funcions de descobrir-los, la policia judicial depèn dels jutges, els tribunals i el Ministeri Fiscal 126

dependència jeràrquica

És un principi de funcionament del Ministeri Fiscal 124.2

derogació

Se'n fa de determinades lleis DD

desafectació

— de béns comunals

Ha d'ésser regulada per llei 132.1

— de béns de domini públic

Ha d'ésser regulada per llei 132.1

descans

Els poders públics l'han de garantir 40.2

descentralització

És un principi d'actuació de l'Administració 103.1

desconcentració

És un principi d'actuació de l'Administració 103.1

desenvolupament econòmic

Els poders públics l'han d'atendre 130.1

L'Estat el pot planificar 131.1

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.13

Vegeu també *activitat econòmica; economia; planificació econòmica; política econòmica nacional*

desequilibris econòmics

Un fons de compensació es destina a corregir els de caràcter interterritorial 158.2

desocupació

El règim públic de Seguretat Social ha de garantir l'assistència i les prestacions socials suficients en aquest cas 41

despesa pública

Tothom hi ha de contribuir 31.1

Ha de realitzar una assignació equitativa dels recursos públics 31.2

El Govern pot presentar projectes de llei que augmentin les aprovades als pressupostos generals 134.5

detenció

Condicions i formes perquè sigui legal 17

Possibilitat de suspensió de les condicions i formes en determinats supòsits 55

Els diputats i els senadors només poden ésser-ne objecte en cas de delictes flagrants 71.2

Vegeu també *privació de llibertat*

detinguts

Vegeu *detenció*

deures

Per llei es poden regular els que concerneixen els ciutadans en els casos de risc greu, catàstrofe o calamitat pública 30.4

Per llei s'han d'establir els que concerneixen tothom amb relació a la salut pública 43.2

— constitucionals

La regulació de les condicions bàsiques de llur exercici és competència exclusiva de l'Estat 149.1.1

— de conèixer el castellà

Tots els espanyols el tenen 3.1

— de conservar el medi ambient

Tothom el té 45.1

— de defensar Espanya

Els espanyols el tenen 30.1

— de treballar

Tots els espanyols el tenen 35.1

— dels cònjuges

La llei els ha de regular 32.2

— dels pares

Són de prestar assistència completa als fills 39.3

— fonamentals *títol I, cap. II, secc. 2*

Els decrets llei no els poden afectar 86.1

Els tractats que els afectin requereixen l'autorització prèvia de les Corts Generals 94.1.c

deute— **de l'Estat**

És competència exclusiva d'aquest 149.1.14

— **públic**

El Govern ha d'estar autoritzat per llei per a emetre'n 135

dignitat de la persona

És fonament de l'ordre polític 10.1

diligències— **judicials**

S'hi garanteix l'assistència d'advocat al detingut 17.3

— **policiaques**

S'hi garanteix l'assistència d'advocat al detingut 17.3

dimissió— **del Govern**

Es produeix quan el Congrés li nega la confiança 114.1

Es produeix si el Congrés adopta una moció de censura 114.2

— **del president del Govern**

És causa de cessació del Govern 101.1

dinastia històrica

N'és legítim hereu S.M. Joan Carles I de Borbó 57.1

diputacions— **permanents de les cambres**

Poden demanar sessió extraordinària 73.2

Constitució i funcions 78

La del Congrés n'assumeix les competències en els estats d'alarma, d'excepció i de setge 116.5

— **provincials**

Tenen encomanat el govern i l'administració de les províncies 141.2

Tenen iniciativa en el procés autonòmic 143.2; 144.c; 151.1

diputats

Causes d'inelegibilitat i d'incompatibilitat 67.1; 70.1

Elecció 68

Durada del mandat 68.4

- Actes i credencials 70.2
- Gaudeixen d'inviolabilitat 71.1
- Cal l'autorització de la cambra per a processar-los 71.2
- Només poden ésser detinguts per delictes flagrants 71.2
- Gaudeixen d'immunitat 71.2
- La Sala Penal del Tribunal Suprem és competent en les causes contra ells 71.3
- Tenen una assignació econòmica 71.4
- Llur vot és personal i indelegable 79.3
- Són legitimats per a interposar recurs d'inconstitucionalitat 162.1.a
- Vegeu també *cambres; Congrés dels Diputats; Corts Generals; credencials*

discapacitats

Vegeu *disminuïts físics, sensorials i psíquics*

discriminació

- No en pot prevaler cap entre espanyols 14
- No se'n pot fer per raó de sexe en el treball 35.1

disminució dels ingressos

- El Govern pot presentar projectes de llei que n'impliquin respecte als pressupostos vigents 134.5
- Les proposicions de llei i les esmenes que en comportin requereixen l'aprovació del Govern 134.6

disminuïts físics, sensorials i psíquics

Els poders públics han de dedicar-hi una política especial i han d'emparar-ne els drets 49

disposicions

— administratives

- La llei ha de regular l'audiència dels ciutadans en el procediment per a elaborar les que els afecten 105.a
- Les de les comunitats autònomes són controlades per la jurisdicció contenciosa administrativa 153.c

— de les comunitats autònomes

- El Govern pot impugnar-les davant el Tribunal Constitucional 161.2
- La impugnació en provoca la suspensió 161.2

— del Govern

Les que contenen legislació delegada reben el títol de decrets
legislatius 85

— legislatives provisionals

Prenen la forma de decrets llei 86.1

Vegeu també *decrets llei*

— normatives amb força de llei

El Tribunal Constitucional controla la constitucionalitat de les dictades
per les comunitats autònomes 153.a

Poden ésser objecte de recurs d'inconstitucionalitat 161.1.a; 162.1.a;
163; 164

Vegeu també *lleis; normes*

— normatives de les comunitats autònomes

L'Estat pot dictar lleis que estableixin els principis necessaris
per a harmonitzar-les 150.3

— sancionadores

Es garanteix la irretroactivitat de les no favorables o restrictives de drets
individuals 9.3

dissolució de les cambres

Vegeu *cambres; Congrés dels Diputats; Senat*

distincions

Correspon al rei de concedir-ne 62.f

divises

Vegeu *sistema monetari*

divisió territorial

Per al compliment de les activitats de l'Estat ho és la província 141.1

Vegeu també *circumscripció territorial*

dobles nacionalitats

Vegeu *nacionalitat*

domicili

És inviolable 18.2

La inviolabilitat en pot restar suspesa 55

domini públic

Vegeu *béns de domini públic*

dones

- Tenen dret a contreure matrimoni amb plena igualtat jurídica 32.1
- Els poders públics asseguren la protecció integral de les que són mares 39.2
- En la successió al tron l'home del mateix grau és preferit a la dona 57.1

dret

— a contreure matrimoni

L'home i la dona el tenen amb plena igualtat jurídica 32.1

— a entrar i sortir d'Espanya

El tenen els espanyols segons que la llei determini 19

Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1

— a ésser informat de l'acusació

Tothom el té 24.2

— a l'assistència de lletrat

Tothom el té 17.3; 24.2

Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1

— a l'autonomia

Es garanteix el de les nacionalitats i les regions 2

Formes d'exercir-lo les nacionalitats i les regions 143; 151; DT 2

— a l'educació

Vegeu *educació*

— a l'herència

Es reconeix, d'acord amb la seva funció social 33.1; 33.2

— a l'honor

És garantit 18.1; 18.4

Ha d'ésser respectat en l'exercici dels drets d'expressió i d'informació 20.4

— a la clàusula de consciència

La llei l'ha de regular 20.1.d

Té límits en altres drets 20.4

Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1

— a la defensa per lletrat

Tothom el té 24.2

Vegeu també *advocats*

— a la defensa pròpia

Tothom el té utilitzant els mitjans probatoris pertinents 24.2

— a la igualtat

Implica inexistència de discriminació 14

Els ciutadans el tenen en l'accés a les funcions i als càrrecs públics 23.2

Implica els mateixos drets i les mateixes obligacions arreu
del territori 139.1

La regulació bàsica de les seves condicions és competència exclusiva
de l'Estat 149.1.1

— a la integritat física i moral

El té tothom i implica prohibició de la tortura i de tractes inhumans 15

— a la intimitat

És garantit 18.1; 18.4

Ha d'ésser respectat en l'exercici dels drets d'expressió
i d'informació 20.4

Ha d'ésser respectat en l'accés dels ciutadans als arxius i als registres
administratius 105.b

— a la llibertat

El té tota persona 17.1

Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1

— a la llibertat de càtedra

Es reconeix i es protegeix 20.1.c; 20.2

Té límits en altres drets 20.4

— a la lliure elecció de professió o ofici

Tots els espanyols el tenen 35.1

— a la lliure expressió

Es reconeix i es protegeix 20.1.a; 20.2

Té límits en altres drets 20.4

Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1

— a la lliure informació

Es reconeix i es protegeix 20.1.d; 20.2; 20.3; 20.5

Té límits en altres drets 20.4

Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1

— a la lliure sindicació

Tothom el té 28.1

Vegeu també *sindicats*

— a la negociació col·lectiva del treball

La llei l'ha de garantir 37.1

- a la **presumpció d'innocència**
Tothom el té 24.2
- a la **producció i a la creació literària, artística, científica i tècnica**
Es reconeix i es protegeix 20.1.b; 20.2
Té límits en altres drets 20.4
- a la **promoció pel treball**
Tots els espanyols el tenen 35.1
- a la **pròpia imatge**
És garantit 18.1
Ha d'ésser respectat en l'exercici dels drets d'expressió
i d'informació 20.4
- a la **propietat privada**
Es reconeix, d'acord amb la seva funció social 33.1; 33.2
- a la **protecció de la salut**
Es reconeix i correspon als poders públics de tutelar-lo 43.1; 43.2
- a la **seguretat**
El té tota persona 17.1
Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1
- a la **tutela judicial**
Tothom el té 24.1
Qualsevol ciutadà pot invocar-lo davant els tribunals respecte als drets
fonamentals 53.2
- a la **vida**
El té tothom 15
- a **no confessar-se culpable**
Tothom el té 24.2
- a **no declarar contra si mateix**
Tothom el té 24.2
- a **participar en els afers públics**
El tenen els ciutadans espanyols 13.2; 23.1
- a **un habitatge digne**
Tots els espanyols el tenen i els poders públics n'han de promoure
les condicions per a fer-lo efectiu 47
- a **un procés públic**
Tothom el té, sense dilacions i amb garanties 24.2

- **a una remuneració**
 - El condemnat que compleix presó el té 25.2
 - Tots els espanyols el tenen 35.1
- **al conflicte col·lectiu**
 - Es reconeix als treballadors i als empresaris 37.2
- **al jutge ordinari**
 - Tothom el té 24.2
- **al secret professional**
 - La llei l'ha de regular 20.1.d
 - Té límits en altres drets 20.4
 - La llei l'ha de regular quan per raó d'aquest no s'està obligat a declarar judicialment 24.2
 - Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1
- **al treball**
 - El condemnat que compleix presó el té 25.2
 - Tots els espanyols el tenen 35.1
- **civil especial o foral**
 - Les comunitats autònomes on n'hi hagi poden conservar-lo, modificar-lo i desenvolupar-lo 149.1.8
- **d'accedir a funcions i càrrecs públics**
 - El tenen els ciutadans espanyols 13.2; 23.2
- **d'asil**
 - Ha d'ésser regulat per llei 13.4
 - És competència exclusiva de l'Estat 149.1.2
- **d'associació**
 - Es reconeix sota determinades condicions 22
 - Vegeu també *associacions*
- **d'usar el castellà**
 - El tenen tots els espanyols 3.1
- **de circulació**
 - El tenen els espanyols dins el territori nacional 19
 - Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1
 - Vegeu també *llibertat de circulació*
- **de defensar Espanya**
 - Tots els espanyols el tenen 30.1

- **de fundació**
 - Es reconeix per a finalitats d'interès general 34
- **de gràcia**
 - Correspon al rei d'exercir-lo 62.i
 - És matèria exclosa de la iniciativa popular 87.3
 - Supòsits d'inaplicabilitat 102.3
- **de l'Estat**
 - Prevalença i supletorietat 149.3
- **de lliure residència**
 - El tenen els espanyols dins el territori nacional 19
 - Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1
- **de manifestació**
 - Es reconeix com a exercici del dret de reunió 21.2
 - Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1
- **de petició**
 - Tots els espanyols el tenen individualment i col·lectivament 29.1
 - Els membres de les Forces Armades només el poden exercir individualment 29.2
 - Es pot exercir respecte a les cambres legislatives 77.1
- **de reunió**
 - Es reconeix sota determinades condicions 21
 - Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1
- **de sufragi**
 - El tenen tots els ciutadans espanyols 13.2; 23.1; 68.5
 - Vegeu també *sufragi universal*
- **de vaga**
 - Es reconeix als treballadors 28.2
 - Pot ésser suspès en determinats supòsits 55.1
- **foral**
 - Les situacions que empara no són perjudicades per l'article 12 DA 2
 - Vegeu també *dret civil especial o foral*
- drets**
 - Els particulars han d'ésser indemnitzats si llurs béns o drets són lesionats a causa del funcionament dels serveis públics 106.2
- **dels infants**
 - Vegeu *infants*

— **fonamentals** **títol I; cap. 2; secc. 1**

S'han d'interpretar segons la Declaració universal de drets humans **10.2**

El condemnat a presó en gaudeix amb determinades limitacions **25.2**

Vinculen tots els poders públics **53.1**

Només per llei se'n pot regular l'exercici **53.1**

Són tutelats pel Tribunal Constitucional **53.1; 53.2; 161.1.b; 162.1.b**

Qualsevol ciutadà pot demanar-ne la tutela als tribunals

ordinaris **53.2; 117.4**

Poden ésser suspesos en determinats supòsits **55**

Es desenvolupen per llei orgànica **81.1**

Els decrets llei no els poden afectar **86.1**

Els tractats internacionals que els afecten requereixen l'autorització de les Corts Generals **94.1.c**

La regulació de les condicions bàsiques per a exercir-los és competència exclusiva de l'Estat **149.1.1**

La reforma constitucional que els afectés requeriria la dissolució de les Corts, immediata a l'aprovació de la iniciativa **168.1**

Vegeu també *suspensió de drets i llibertats; violació de drets i llibertats*

— **històrics**

Els dels territoris forals són emparats i respectats **DA 1**

— **humans**

Voluntat de protegir-ne l'exercici **preàmbul**

Les normes sobre drets fonamentals s'interpreten segons la Declaració universal de drets humans i els tractats que s'hi refereixen **10.2**

duanes

Vegeu *règim duaner i aranzelari*

E

economia

Voluntat de promoure'n el progrés **preàmbul**

— **de mercat**

És el marc de la llibertat d'empresa **38**

— **general**

Les seves exigències condicionen l'exercici de la llibertat d'empresa **38**

— **i finances** **títol VII**

Vegeu *activitat econòmica; desenvolupament econòmic; hisenda; ordenació general de l'economia; planificació econòmica; política d'estabilitat econòmica; política econòmica nacional*

edat

La necessària per a contreure matrimoni ha d'ésser regulada per llei **32.2**

Vegeu també *majoritat; minoritat*

educació

Tothom hi té dret **27.1**

Objecte **27.2**

Els poders públics n'han de garantir el dret **27.5**

Les normes bàsiques són competència exclusiva de l'Estat **149.1.30**

— **física**

Els poders públics l'han de fomentar **43.3**

— **sanitària**

Els poders públics l'han de fomentar **43.3**

eficàcia

És un principi d'actuació de l'Administració pública **103.1**

— **de les normes jurídiques**

Les regles que s'hi refereixen són competència exclusiva de l'Estat **149.1.8**

Vegeu també *aplicació de les normes jurídiques*

elaboració de les lleis **títol III, cap. II**

eleccions

Només els espanyols poden participar-hi **13.2**

Han d'ésser periòdiques per sufragi universal **23.1**

— **a l'assemblea legislativa d'una comunitat autònoma**

S'han de fer per sufragi universal, amb representació proporcional tenint en compte les diverses zones del territori **152.1**

— **de diputats**

Forma i organització **68**

— **de senadors**

Forma i organització **69**

— locals

Hi poden participar no-espanyols 13.2

Formes 140

emigració

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.2

Vegeu també *treballadors*

empara

Vegeu *recurs d'empara*

empresa

Se'n reconeix la llibertat dins el marc de l'economia de mercat 38

En pot ésser acordada la intervenció 128.2

Els poders públics hi han de promoure les formes
de participació 129.2

empresaris

Participen en la negociació col·lectiva del treball 37.1

Se'n reconeix el dret a adoptar mesures de conflicte col·lectiu 37.2

El dret de conflicte col·lectiu pot ésser suspès en determinats
supòsits 55.1

energia elèctrica

Competències que hi té l'Estat 149.1.22

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 149.1.22

Vegeu també *règim miner i energètic*

ensenyament

Se'n reconeix la llibertat 27.1

El bàsic és obligatori i gratuït 27.4

Vegeu també *educació*

ensenyes de les comunitats autònomes

Els estatuts en poden reconèixer de pròpies 4.2

equilibri**— del desenvolupament sectorial i regional**

L'Estat pot fer-lo per llei 131.1

— econòmic

L'Estat ha de vetllar perquè s'estableixi entre les diverses parts
del territori 138.1

error judicial

Els danys que aquest causi donen dret a indemnització 121

escorcoll domiciliari

No es pot fer sense consentiment del titular o sense resolució judicial 18.2

Es pot fer sense els requisits establerts en determinats casos i supòsits 18.2; 55

Església catòlica

Els poders públics hi mantenen relacions de cooperació 16.3

Vegeu també *confessions religioses*

esmenes

El Govern pot oposar-s'hi si són contràries a una delegació legislativa 84

El Senat pot introduir-ne en un projecte de llei aprovat pel Congrés 90.2; 90.3

Les Corts Generals poden fer-ne als pressupostos generals de l'Estat 134.1

Les que comporten augment de crèdits o disminució d'ingressos pressupostaris requereixen la conformitat del Govern 134.6

No poden tenir per objecte els crèdits per al pagament del deute públic 135.2

espai aeri

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

espais forestals

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.8

La legislació bàsica sobre aquests és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23

Vegeu també *aprofitaments forestals*

Espanya

És un Estat social i democràtic de dret 1.1

La seva sobirania i independència és garantida per les Forces Armades 8.1

Vegeu també *bandera d'Espanya; cultures dels pobles d'Espanya; Estat espanyol; modalitats lingüístiques d'Espanya; nació espanyola; poble espanyol; pobles d'Espanya*

especulació del sòl

Els poders públics l'han d'impedir 47

esport

Els poders públics l'han de fomentar 43.3

Les comunitats autònomes poden assumir competències en la promoció d'aquest 148.1.19

estabilitat econòmica

Vegeu *política d'estabilitat econòmica*

establiment

Vegeu *llibertat d'establiment*

estadística

La que té finalitats estatals és competència exclusiva de l'Estat 149.1.31

Estat— **de dret**

Voluntat de consolidar-ne un **preàmbul**

— **espanyol**

Valors superiors del seu ordenament jurídic 1.1

La seva forma política és la monarquia parlamentària 1.3

La seva llengua oficial és la castellana 3.1

La seva capital és la vila de Madrid 5

La seva defensa és causa d'excepció de l'accés dels ciutadans als arxius i als registres administratius 105.b

— **social i democràtic de dret**

Espanya s'hi constitueix 1.1

estat— **d'alarma**

És regulat per llei orgànica 116.1

És declarat pel Govern 116.2

Durant la seva vigència el Congrés no pot ésser dissolt 116.5

No modifica el principi de responsabilitat del Govern 116.6

Durant la seva vigència no es pot iniciar la reforma constitucional 169

— **d'excepció**

Pot ésser causa de suspensió de determinats drets 55.1

És regulat per llei orgànica 116.1

És declarat pel Govern amb autorització del Congrés 116.3
Durant la seva vigència el Congrés no pot ésser dissolt 116.5
No modifica el principi de responsabilitat del Govern 116.6
Durant la seva vigència no es pot iniciar la reforma constitucional 169

— **de setge**

Pot ésser causa de suspensió de determinats drets 55.1
És regulat per llei orgànica 116.1
És declarat pel Congrés a proposta exclusiva del Govern 116.4
Durant la seva vigència el Congrés no pot ésser dissolt 116.5
No modifica el principi de responsabilitat del Govern 116.6
Durant la seva vigència no es pot iniciar la reforma constitucional 169

Estatut

— **d'autonomia**

Estableix les llengües oficials de la comunitat autònoma 3.2
Pot reconèixer la bandera de la comunitat autònoma 4.2
S'aprova per llei orgànica 81.1
No pot implicar privilegis respecte a altres comunitats autònomes 138.2
Procediments d'elaboració 143; 144; 146; 151; DT 2; DT 6
Pot preveure els requisits dels convenis amb altres comunitats autònomes 145.2
És la norma institucional bàsica de la comunitat autònoma 147.1
Conceptes que ha de fer constar 147.2
Reforma 147.3; 148.2; 152.2
Quan és aprovat pel procediment especial de l'article 151, ha d'establir una organització autonòmica basada en unes institucions determinades 152.1
Pot establir circumscripcions territorials pròpies 152.3
El règim foral s'actualitza dins el seu marc DA 1
Ordena les audiències territorials en l'àmbit de la comunitat autònoma DA 4
Vegeu també *comunitats autònomes*

— **del personal de les Corts Generals**

El regulen les cambres de comú acord 72.1

— **dels treballadors**

La llei n'ha de regular un 35.2

estrangeria

És matèria de la competència exclusiva de l'Estat 149.1.2

estrangers

Poden gaudir de doble nacionalitat en cas que hi hagi un tractat concertat 11.3

Gaudeixen de les llibertats públiques 13.1

No tenen dret de sufragi, excepte en supòsits determinats 13.2

Poden ésser objecte d'extradició en determinades condicions 13.3

Poden gaudir del dret d'asil en la forma que la llei estableix 13.4

Vegeu també *estrangeria*

excepció

Vegeu *estat d'excepció; tribunals d'excepció*

execució

Vegeu *competències d'execució*

exercici de les llibertats i els drets fonamentals

Només es pot regular per llei 53.1

Exèrcit

— de l'Aire

És un constituent de les Forces Armades 8.1

— de Terra

És un constituent de les Forces Armades 8.1

Vegeu també *Forces Armades*

explosius

Llur règim de producció, comerç, tinença i ús és competència exclusiva de l'Estat 149.1.26

expropiació forçosa

No pot fer-se sinó per causa d'utilitat pública o d'interès social, d'acord amb les lleis 33.3

La seva legislació és competència exclusiva de l'Estat 149.1.18

extradició

Només es concedeix en compliment d'un tractat o de la llei 13.3

En resten exclosos els delictes polítics 13.3

F**família**

Se'n garanteix la intimitat 18.1

La remuneració en el treball ha d'ésser suficient per a satisfer-ne les necessitats 35.1

Els poders públics n'han d'assegurar la protecció social, econòmica i jurídica 39.1

Vegeu també *dones; fills; pares*

— reial

El rei percep dels pressupostos una quantitat per a sostenir-la 65.1

federació de comunitats autònomes

És prohibida 145.1

feina

Vegeu *desocupació; dret al treball*

ferrocarrils

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.5

Competències que hi té l'Estat 149.1.21

fidelitat al rei

El príncep hereu i el regent han de prestar-ne jurament 61.2

filiació

No pot ésser causa de desigualtat davant la llei 39.2

Vegeu també *fills; pares*

fills

Han de rebre la formació religiosa i moral volguda pels pares 27.3

Són iguals davant la llei amb independència de la filiació 39.2

Els poders públics n'asseguren la protecció integral 39.2

Els pares han de prestar-los assistència completa 39.3

Vegeu també *alumnes; paternitat*

finances **títol VII**

Vegeu *deute públic; hisenda; pressupostos generals de l'Estat; recursos financers; Tribunal de Comptes; tributs*

fires interiors

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.12

fiscal general de l'Estat

És nomenat pel rei a proposta del Govern 124.4

Vegeu també *Ministeri Fiscal*

fiscals

Ésser-ho és causa d'inelegibilitat i incompatibilitat de diputats
i de senadors 70.1.d

No poden exercir altres càrrecs públics ni pertànyer a partits polítics
ni a sindicats 127.1

La llei ha d'establir les condicions de llur associació
professional 127.1

Poden ésser nomenats membres del Tribunal
Constitucional 159.2

fons de compensació

Se n'ha de constituir un per a corregir els desequilibris econòmics
interterritorials i ésser distribuït entre les comunitats
autònomes 158.2

fonts del dret

Fer-ne la determinació és competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

força major

Pot eximir d'indemnització per les lesions causades pels serveis
públics 106.2

Forces Armades

Forces que les constitueixen 8.1

Missió 8.1

Una llei orgànica n'ha de regular les bases d'organització 8.2

La llei pot limitar o exceptuar el dret a sindicar-se de llurs
membres 28.1

Llurs membres només poden exercir el dret de petició
individualment 29.2

En correspon al rei el comandament suprem 62.h

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.4

Vegeu també *militar*

forces de seguretat

La llei pot limitar o exceptuar el dret de sindicar-se de llurs membres 28.1

Ésser-ne membre és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat
de diputats i de senadors 70.1.e

Missió 104.1

Una llei orgànica n'ha de determinar les funcions, els principis bàsics
d'actuació i els estatuts 104.2

Vegeu també *policia; seguretat pública*

forests

Vegeu *aprofitaments forestals; espais forestals*

forma política de l'Estat

És la Monarquia parlamentària 1.3

formació— **professional**

Ha d'ésser garantida pels poders públics 40.2

— **religiosa i moral**

Ha d'ésser garantida pels poders públics d'acord amb les conviccions
dels pares 27.3

funció— **executiva**

L'exerceix el Govern 97

— **pública**

La llei n'ha de regular l'accés d'acord amb determinats principis
i condicions 103.3

funcionaris públics

La llei ha de regular les peculiaritats de llur dret de sindicació 28.1; 103.3

La llei n'ha de regular l'estatut, l'accés a la funció pública, el sistema
d'incompatibilitats i les garanties d'imparcialitat 103.3

Les bases de llur règim estatutari són competència exclusiva
de l'Estat 149.1.18

Poden ésser nomenats membres del Tribunal Constitucional, si són
juristes 159.2

fundacions

Vegeu *dret de fundació*

G

garanties

Hi han d'ésser totes en el procés judicial 24.2

La llei que reguli el dret de vaga ha d'establir les que calguin per a assegurar els serveis essencials a la comunitat 28.2; 37.2

La llei ha de regular amb les que calguin l'objecció de consciència 30.2

La del compliment dels tractats que atribueixin a instàncies internacionals competències constitucionals correspon a les Corts o al Govern, segons els casos 93

Les d'imparcialitat dels funcionaris han d'ésser regulades per la llei 103.3

N'hi ha d'haver, quan sigui procedent, d'audiència de l'interessat en els actes administratius 105.c

La llei n'ofereix en les causes de remoció, suspensió, trasllat i jubilació de jutges i magistrats 117.2

La de qualsevol dret pot ésser causa que la llei atribueixi funcions als jutjats i als tribunals 117.4

La d'un nivell mínim de prestació dels serveis públics fonamentals pot determinar assignacions a les comunitats autònomes en els pressupostos generals de l'Estat 158.1

— constitucionals

Només en aquest ordre el Tribunal Suprem no és l'òrgan jurisdiccional superior 123.1

Vegeu també *Tribunal Constitucional*

— de les llibertats i els drets fonamentals **títol I, capítol 4**

Vegeu *drets fonamentals; garanties explicitades en la Constitució; llibertats fonamentals; tutela de drets i llibertats; recurs d'empara*

— explicitades en la Constitució

Es garanteix (o s'assegura):

El dret a l'autonomia de les nacionalitats i les regions que integren la nació espanyola 2

La solidaritat entre totes les nacionalitats i les regions que integren la nació espanyola 2; 138.1

El principi de legalitat 9.3

La jerarquia normativa 9.3

- La publicitat de les normes 9.3
- La irretroactivitat de les disposicions sancionadores no favorables o restrictives dels drets individuals 9.3
- La seguretat jurídica 9.3
- La responsabilitat dels poders públics 9.3
- La interdicció de l'arbitrarietat dels poders públics 9.3
- La llibertat ideològica dels individus i de les comunitats 16.1
- La llibertat religiosa i de culte dels individus i de les comunitats 16.1
- L'assistència d'advocat al detingut 17.3
- El dret a l'honor 18.1; 18.4
- El dret a la intimitat personal i familiar 18.1; 18.4
- El dret a la pròpia imatge 18.1
- El secret de les comunicacions, especialment de les postals, telegràfiques i telefòniques 18.3
- L'accés als mitjans públics de comunicació social dels grups socials i polítics significatius 20.3
- El dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin formació religiosa i moral d'acord amb les seves conviccions 27.3
- El dret de tothom a l'educació 27.5
- El dret a la negociació col·lectiva del treball 37.1
- L'exercici de la llibertat d'empresa 38
- La defensa de la productivitat 38
- La protecció social, econòmica i jurídica de la família 39.1
- La protecció integral dels fills 39.2
- La formació i la readaptació professionals 40.2
- El descans laboral necessari 40.2
- La conservació del patrimoni històric, cultural i artístic dels pobles d'Espanya i dels béns que l'integren 46
- La suficiència econòmica durant la tercera edat 50
- La defensa dels consumidors i dels usuaris 51.1
- L'autonomia dels municipis 140
- Un tractament comú dels administrats davant les administracions públiques 149.1.18

Govern **títol IV**

- Nomenament dels seus membres 62.e; 100
- Nomenament del seu president 62.d; 64.1; 99; 114.2

- Ésser-ne membre no és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats i de senadors 70.1.b
- Les Corts li poden fer delegació legislativa 82; 83; 84; 85
- Pot dictar decrets llei 86
- Té iniciativa legislativa 87.1
- Aprova projectes de llei 88
- Competències que li corresponen en matèria de tractats internacionals 93; 95.2
- Funcions 97
- Composició 98.1
- La llei ha de regular l'estatut i les incompatibilitats dels seus membres 98.4
- Vot d'investidura del seu president 99
- Cessació 101.1; 114
- Continua en funcions fins a la presa de possessió del nou Govern 101.2
- Es pot exigir responsabilitat criminal als seus membres 102
- Respon solidàriament davant el Congrés dels Diputats de la seva gestió política 108; 116.6
- Compareix davant les cambres i les seves comissions 110
- És sotmès a interpel·lacions i a preguntes 111
- Una qüestió de confiança ha d'ésser objecte de la seva deliberació prèvia 112
- Pot ésser sotmès a la moció de censura 113; 114.2
- Si perd la confiança parlamentària ha de presentar la dimissió al rei 114
- Declara els estats d'alarma i d'excepció 116.2; 116.3
- Proposa al Congrés la declaració d'estat de setge 116.4
- Elabora els projectes de planificació 131.2
- Elabora els pressupostos 134
- Convoca assemblea de parlamentaris per a elaborar els projectes d'estatut d'autonomia 151.2.1
- Controla l'exercici de funcions delegades als òrgans de les comunitats autònomes 153.b
- Nomena un delegat per a dirigir l'Administració de l'Estat en el territori de les comunitats autònomes 154
- Pot adoptar mesures en cas que les comunitats autònomes incompleixin les seves obligacions 155

Proposa el nomenament de dos membres del Tribunal
Constitucional 159.1

Pot impugnar disposicions de les comunitats autònomes 161.2

Vegeu també *membres del Govern; president del Govern*

gràcia

Vegeu *dret de gràcia*

gratuïtat

— de l'ensenyament bàsic 27.4

— de la justícia 119

gravacions

Només poden ésser segrestades per resolució judicial 20.5

La garantia judicial per al segrest pot ésser suspesa en determinats
supòsits 55.1

grups

— parlamentaris

Componen les diputacions permanents de les cambres en proporció
a llur importància numèrica 78.1

Vegeu també *grups polítics*

— polítics

Tenen accés als mitjans de comunicació social 20.3

Els que tenen representació parlamentària són consultats pel rei abans
de proposar un candidat a la Presidència del Govern 99.1

Vegeu també *partits polítics*

— socials

Tenen accés als mitjans de comunicació 20.3

guerra

Correspon al rei de fer-ne la declaració 63.3

En temps de guerra es pot disposar la pena de mort 15

En temps de guerra no es pot iniciar la reforma constitucional 169

Guipúscoa

Resta derogada la Llei del 25 d'octubre de 1839 en allò que la pugui
afectar DD 2

H***habeas corpus***

La llei n'ha de regular un procediment per a tota persona detinguda il·legalment 17.4

Pot restar suspès en determinats supòsits 55.1

habitatge

Tots els espanyols hi tenen dret 47

Se n'han d'atendre els problemes específics dels ciutadans durant la tercera edat 50

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.3

harmonització**— de les disposicions normatives de les comunitats autònomes**

L'Estat pot dictar lleis que n'estableixin els principis necessaris 150.3

— de textos legals

La pot fer el Govern si ha estat especificada en la delegació legislativa 82.5

— del desenvolupament regional i sectorial

L'Estat pot fer-la mitjançant llei 131.1

herència

Vegeu *dret a l'herència*

higiene

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.21

— en el treball

Els poders públics han de vetllar perquè n'hi hagi 40.2

hisenda**— estatal**

Les finances de les comunitats autònomes s'hi han de coordinar 156.1

— general

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.14

— local

Recursos de què es nodreixen 142

— pública

Els tractats internacionals que la poden afectar requereixen
l'autorització prèvia de les Corts **94.1.d**

Vegeu també *Tribunal de Comptes*

homes

Tenen dret a contreure matrimoni amb plena igualtat jurídica **32.1**

En la successió al tron l'home del mateix grau és preferit a la dona **57.1**

homologació**— de títols acadèmics i professionals**

Fer-ne la regulació és competència exclusiva de l'Estat **149.1.30**

— del sistema educatiu

Els poders públics l'han de fer per a garantir el compliment
de les lleis **27.8**

honors

Correspon al rei de concedir-ne **62.f**

Vegeu també *dret a l'honor; tribunals d'honor*

hora oficial

Fer-ne la determinació és competència exclusiva de l'Estat **149.1.12**

I**idees**

Es reconeix el dret a expressar-les i difondre-les lliurement **20.1.a**

ideologia

Vegeu *llibertat ideològica*

igualtat

És un valor superior de l'ordenament jurídic **1.1**

Correspon als poders públics de promoure-la **9.2**

Tots els espanyols en tenen davant la llei **14**

És un principi inspirador del sistema tributari **31.1**

Els fills en tenen davant la llei **39.2**

Tots els espanyols en tenen quant a drets i obligacions **139.1**

Vegeu també *dret a la igualtat*

illes

Són circumscripció electoral per al Senat 69.3

Tenen administració pròpia en forma de *cabildo* o consell 141.4

Tenen iniciativa en el procés autonòmic 143.2

Vegeu també *arxipèlag canari*

il·luminació de costes

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

immigració

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.2

immunitat

Els diputats i els senadors en gaudeixen 71.2

imparcialitat

La llei ha de regular les garanties per a la dels funcionaris públics 103.3

És un principi de funcionament del Ministeri Fiscal 124.2

impostos

Constitueixen recursos de les comunitats autònomes 157.1.a; 157.1.b

Vegeu també *tributs; sistema tributari*

imprescriptibilitat

És un principi del règim jurídic dels béns de domini públic
i comunals 132.1

impugnació

El Govern pot fer-ne a les disposicions de les comunitats
autònomes 161.2

inalienabilitat

És un principi del règim jurídic dels béns de domini públic
i comunals 132.1

inamovibilitat

Els jutges i els magistrats en gaudeixen 117.1; 117.2

Els membres del Tribunal de Comptes en gaudeixen 136.3

Els membres del Tribunal Constitucional en gaudeixen 159.5

incompatibilitats

La tutela reial en té amb qualsevol càrrec polític 60.2

La llei determina la dels membres de les cambres 67.1; 70.1

La llei regula la dels membres del Govern 98.3; 98.4

La llei regula la dels funcionaris públics 103.3

La llei estableix la dels membres del Consell General
del Poder Judicial 122.2

La llei estableix la dels jutges, magistrats i fiscals 127.1; 127.2

Els membres del Tribunal de Comptes resten sotmesos a les mateixes
que els jutges 136.3

Els membres del Tribunal Constitucional en són afectats 159.4

incompliment d'obligacions

El Govern pot prendre mesures per a evitar el de les pròpies
de les comunitats autònomes 155

inconstitucionalitat

Vegeu *recurs d'inconstitucionalitat*

inculpació

Els diputats i els senadors no en poden ésser objecte sense l'autorització
prèvia de la cambra respectiva 71.2

indefensió

No n'hi pot haver en l'exercici dels drets i dels interessos legítims 24.1

indemnització

Correspon a qui és privat dels seus béns i dels seus drets 33.3

Hi té dret qui per causa del funcionament dels serveis públics rep
una lesió en els seus béns i drets 106.2

L'error judicial o el funcionament anormal de l'Administració
hi dona dret 121

independència

Els jutges i els magistrats en gaudeixen 117.1; 117.2

El Ministeri Fiscal vetlla per la dels tribunals 124.1

La llei assegura la dels membres del poder judicial 127.2

Els membres del Tribunal de Comptes en gaudeixen 136.3

Els membres del Tribunal Constitucional en gaudeixen 159.5

— d'Espanya

Les Forces Armades la garanteixen 8.1

indult general

La llei no el pot autoritzar 62.i

Vegeu també *dret de gràcia*

inelegibilitat

La llei electoral determina les causes de la dels diputats
i els senadors 70.1

inembargabilitat

És un principi del règim jurídic dels béns de domini públic
i comunals 132.1

infants

Llur protecció pot limitar les llibertats d'expressió i d'informació 20.4
Gaudeixen de la protecció prevista en els acords internacionals
que vetllen per llurs drets 39.4
Vegeu també *fills*

informació

Vegeu *dret a ésser informat de l'acusació; dret a la lliure informació*

informàtica

La llei n'ha de limitar l'ús per a garantir el dret a l'honor
i a la intimitat 18.4

ingressos

Els del sector públic estatal s'han d'incloure en els pressupostos generals
de l'Estat 134.2
Les comunitats autònomes participen en els de l'Estat 157.1.a
Les comunitats autònomes en tenen de dret privat 157.1.d
Vegeu *disminució dels ingressos*

inhabilitació

Les Corts Generals poden reconèixer la del rei 59.2

iniciativa**— del procés autonòmic**

Correspon a les diputacions o a l'òrgan interinsular interessats
i als dos terços dels municipis 143.2; DT 3

Si no reïx no es pot repetir fins passats cinc anys 143.3

Les Corts poden substituir la de les corporacions locals per motiu
d'interès nacional 144.c

La que sigui acordada per les diputacions, les tres quartes parts dels
municipis de cada província i ratificada per referèndum permet
d'obviar el termini de cinc anys per a ampliar competències 151.1

En els territoris amb autonomia provisional, correspon a llurs òrgans col·legiats superiors **DT 1**

La que sigui acordada pels òrgans col·legiats superiors preautonòmics dels territoris que en el passat haguessin plebiscitat estatuts permet d'obviar el termini de cinc anys per a ampliar competències **DT 2**

En el cas de Navarra als efectes de la seva incorporació al règim autonòmic basc, correspon a l'òrgan foral competent **DT 4**

En els casos de Ceuta i de Melilla, correspon als ajuntaments respectius **DT 5**

— legislativa

En les Corts, correspon al Govern, al Congrés, al Senat i a les assemblees de les comunitats autònomes **87.1; 87.2**

La del Govern ha d'ésser aprovada pel Consell de Ministres **88**

La prioritat de la del Govern no ha d'impedir les altres que hi ha regulades **89.1**

— legislativa popular

Una llei orgànica n'ha de regular les formes i els requisits **87.3**

— pública

Es reconeix en l'activitat econòmica **128.2**

innocència

Vegeu *dret a la presumpció d'innocència*

inspecció

Els poders públics han d'exercir la del sistema educatiu **27.8**

instal·lacions elèctriques

Autoritzar-les és competència exclusiva de l'Estat si l'aprofitament o el transport de l'energia afecta una altra comunitat autònoma **149.1.22**

institucions

Voluntat de protegir les dels pobles d'Espanya **preàmbul**

— autònomes

Els estatuts d'autonomia han de fer-ne constar la denominació, l'organització i la seu **147.2.c**

Els estatuts aprovats pel procediment de l'article 151 han d'establir-ne unes de determinades **152.1**

Les comunitats autònomes poden assumir competències
en l'organització de les pròpies 148.1.1

— **bàsiques de l'Estat**

Els decrets llei no poden afectar-ne l'ordenament 86.1

instruccions

El Govern en pot donar a totes les autoritats de la comunitat
autònoma a la qual calgui obligar al compliment forçós
de les seves obligacions 155.2

instruments públics

L'ordenació d'aquests és competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

integritat

— **física i moral**

Tothom hi té dret 15

— **territorial**

Les Forces Armades defensen la d'Espanya 8.1

Les Corts Generals han d'autoritzar els tractats o convenis
que l'afectin 94.1.c

interès

— **general**

Ha d'informar l'exercici del dret de fundació 34.1

Els poders públics promouran la ciència i la investigació científica
per afavorir-lo 44.2

La utilització del sòl l'ha de respectar 47

L'Administració pública el serveix 103.1

La riquesa del país hi resta subordinada 128.1

Es pot acordar la intervenció d'empreses quan aquest
ho exigeixi 128.2

Es poden dictar lleis d'harmonització entre comunitats autònomes
quan aquest ho demani 150.3

El Govern pot adoptar mesures si les comunitats autònomes atempten
contra el d'Espanya 155.1

— **legítim**

Tothom té dret a la tutela judicial en l'exercici dels seus drets i interessos
legítics 24.1

Qui n'invoqui un té legitimitat per a interposar recurs d'empara 162.1.b

— nacional

Pel seu motiu les Corts Generals poden adoptar procediments específics per a la constitució d'una comunitat autònoma 144

— públic

Per a aclarir-ne qualsevol afer es poden nomenar comissions d'investigació 76.1

El Ministeri Fiscal el defensa 124.1

— social

Pot ésser causa justificada d'expropiació 33.3

El Ministeri Fiscal el defensa 124.1

interessats

Vegeu *audiència; Ministeri Fiscal; participació*

interpel·lacions

El Govern hi resta sotmès 111

intervenció**— d'empreses**

Es pot acordar quan ho exigeixi l'interès general 128.2

— judicial

Cal que n'hi hagi en els casos de suspensió de drets fonamentals 55.2

intimitat

Vegeu *dret a la intimitat*

investidura del president del Govern

Vegeu *candidat a president del Govern; president del Govern*

investigació

Vegeu *comissions d'investigació*

— científica i tècnica

Els poders públics la promouen 44.2

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.17

El foment i la coordinació general són competència exclusiva de l'Estat 149.1.15

inviolabilitat

És inherent als drets de les persones 10.1

El domicili en té 18.2; 55

La del domicili pot ésser suspesa en determinats supòsits 55.1; 55.2

La persona del rei en té 56.3

Les Corts Generals en tenen 66.3

Els diputats i els senadors en gaudeixen 71.1

irretroactivitat

Es garanteix la de les disposicions sancionadores no favorables
o restrictives dels drets individuals 9.3

Les lleis de base no poden facultar per a dictar normes amb aquest
caràcter 83.b

J

jerarquia

És un principi d'actuació de l'Administració pública 103.1

— normativa

Es garanteix 9.3

Joan Carles I de Borbó

La Corona d'Espanya és hereditària en els seus successors 57.1

És legítim hereu de la dinastia històrica 57.1

Vegeu també *rei*

jornada laboral

Els poders públics l'han de limitar per a garantir el descans 40.2

joventut

La protecció d'aquesta és límit de les llibertats d'expressió
i d'informació 20.4

Se n'ha de promoure la participació en el desenvolupament polític,
social, econòmic i cultural 48

junes electorals

Vegeu *membres de les juntes electorals*

jurament

El rei en presta en ésser proclamat davant les Corts Generals 61.1

El príncep hereu en presta en aconseguir la majoria d'edat 61.2

El regent en presta en fer-se càrrec de les seves funcions 61.2

jurat

És la institució per mitjà de la qual els ciutadans poden participar en l'Administració de justícia 125

jurisdicció

El Tribunal Suprem en té a tot Espanya 123.1

El Tribunal de Comptes, sens perjudici de la que té, ha de trametre un informe anual a les Corts Generals 136.2

Sens perjudici de la que correspon al Tribunal Suprem, els tribunals superiors de justícia culminen l'organització judicial de cada comunitat autònoma 152.1

El Tribunal Constitucional en té a tot el territori espanyol 161.1

— **contenciosa administrativa**

Controla l'activitat administrativa i reglamentària dels òrgans de les comunitats autònomes 153.c

— **militar**

La llei n'ha de regular l'exercici 117.5

— **ordinària**

Els principis rectors de la política social i econòmica només poden ésser al·legats davant seu d'acord amb el que disposin les lleis que els desenvolupen 53.3

jurisprudència

És afectada per les sentències del Tribunal Constitucional 161.1.a

juristes

Ho han d'ésser els qui són elegits membres del Consell General del Poder Judicial 122.3

Ho han d'ésser els qui són nomenats membres del Tribunal Constitucional 159.2

justícia

Desig d'establir-la **preàmbul**

És un valor superior de l'ordenament jurídic 1.1

És administrada en nom del rei per jutges i magistrats 117.1

És gratuïta 119

El Ministeri Fiscal n'ha de promoure l'acció 124.1

Vegeu també *Administració de justícia; jutges; jutjats; procediment judicial; tribunals*

judges

- Tothom té dret a obtenir-ne la tutela 24.1
- Tothom té dret a l'ordinari 24.2
- Ésser-ho és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats i de senadors 70.1.d
- Administren la justícia en nom del rei 117.1
- Són independents i inamovibles 117.1; 117.2
- Cal complir-ne les sentències i prestar-los la col·laboració que requereixin 118
- Una llei orgànica n'ha de determinar l'estatut jurídic 122.1
- Poden ésser nomenats membres del Consell General del Poder Judicial 122.3
- La policia judicial en depèn 126
- No poden exercir altres càrrecs públics ni pertànyer a partits polítics 127.1
- La llei n'ha d'establir el sistema d'associació professional 127.1
- La llei n'ha d'establir el règim d'incompatibilitats 127.2
- Vegeu també *intervenció judicial; magistrats*

jutjats

- Funcions 117.3; 117.4
- Constitució, funcionament i govern 122.1
- Organització en l'àmbit territorial de les comunitats autònomes 152.1; DA 4
- Vegeu també *tribunals*

L**legalitat**

- Els tribunals controlen la de l'actuació administrativa 106.1
- El Ministeri Fiscal té la missió de defensar-la 124.1
- Vegeu també *principi de legalitat*

legislació

— bàsica

- La de la Seguretat Social és competència exclusiva de l'Estat 149.1.17

- La de contractes i concessions administratives és competència exclusiva de l'Estat 149.1.18
- La d'aprofitaments forestals és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23
- La d'espais forestals és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23
- La de protecció del medi ambient és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23
- La de vies ramaderes és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23
- Vegeu també *bases; normes*
- **civil**
És competència exclusiva de l'Estat 149.1.8
Les comunitats autònomes hi tenen competència pel que fa a la conservació, la modificació i el desenvolupament de llur dret civil, foral o especial 149.1.8
- **delegada**
Vegeu *delegació legislativa*
- **electoral**
Estableix la forma de realització de les eleccions de diputats al Congrés 68.1
Estableix la forma de realització de les eleccions de senadors 69.2
La que estableix el règim electoral general té el caràcter d'orgànica 81.1
Si es refereix al dret electoral general no pot ésser afectada per un decret llei 86.1
Estableix la forma de realització de les eleccions de regidors municipals 140
- **laboral**
És competència exclusiva de l'Estat 149.1.7
Les comunitats autònomes hi poden assumir competències d'execució 149.1.7
- **mercantil**
És competència exclusiva de l'Estat 149.1.6
- **penal**
És competència exclusiva de l'Estat 149.1.6

— penitenciària

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.6

— processal

És competència exclusiva de l'Estat sens perjudici de les especialitats derivades del dret de les comunitats autònomes 149.1.6

legitimació**— davant el Tribunal Constitucional**

Per a impugnar les disposicions i les resolucions de les comunitats autònomes 161.2

Per a interposar recursos d'empara 162.1.b

Per a interposar recursos d'inconstitucionalitat 162.1.a

Per a plantejar les qüestions d'inconstitucionalitat 163

— dinàstica 57.1**lesions**

S'ha d'indemnitzar els particulars si en pateixen a causa dels serveis públics 106.2

literatura

Vegeu *creació literària, artística, científica i tècnica*

lleis

Voluntat d'assegurar-ne l'imperi **preàmbul**

El respecte a la llei és fonament de l'ordre polític 10.1

Elaboració **títol III, cap. 2**

Els tractats o convenis que impliquin modificació o derogació d'alguna requereixen l'autorització prèvia de les Corts 94.1.e

L'Estat en pot dictar per a harmonitzar les disposicions normatives de les comunitats autònomes 150.3

Vegeu també *constitucionalitat; derogació; disposicions normatives amb força de llei; legislació electoral*

— de bases

No en pot ésser delegada l'aprovació a les comissions legislatives permanents 75.3

La delegació legislativa al Govern s'ha d'atorgar per mitjà d'una d'aquestes quan es tracta de formar textos articulats 82.2; 82.4; 82.6; 83

— **marc**

Mitjançant aquestes les Corts Generals delimiten la facultat legislativa atribuïda a les comunitats autònomes en matèries de competència estatal 150.1

— **orgàniques**

N'hi ha d'haver una per a regular bases de l'organització militar 8.2

N'hi ha d'haver una per a regular la institució del Defensor del Poble 54

N'hi pot haver una que estableixi la suspensió de determinats drets fonamentals en relació amb el terrorisme 55.2

Una d'aquestes ha de resoldre els dubtes sobre l'ordre de successió a la Corona 57.5

No en pot ésser delegada l'aprovació a les comissions legislatives permanents 75.3

Tenen aquest caràcter les relatives als drets fonamentals i a les llibertats públiques 81.1

Tenen aquest caràcter les que aproven els estatuts d'autonomia 81.1

Tenen aquest caràcter les que aproven el règim electoral general 81.1

Només poden tenir aquest caràcter les que determina la Constitució 81.1

Només poden ésser aprovades, modificades o derogades per majoria absoluta del Congrés 81.2

N'hi ha d'haver una per a regular la iniciativa popular 87.3

N'hi ha d'haver una per a regular les formes de referèndum 92.3; 151.1

Els tractats que impliquen atribució a una instància internacional de competències constitucionals cal que siguin autoritzats mitjançant una d'aquestes 93

N'hi ha d'haver una per a determinar les funcions, l'actuació i els estatuts de les forces de seguretat 104.2

N'hi ha d'haver una per a regular la composició i la competència del Consell d'Estat 107

N'hi ha d'haver una per a regular els estats d'alarma, d'excepció i de setge 116.1

La del poder judicial ha de determinar el règim dels jutjats i dels tribunals i l'estatut dels jutges i dels magistrats 122.1

- N'hi ha d'haver una per a regular el Tribunal de Comptes 136.4
- Qualsevol alteració de límits provincials cal que sigui aprovada mitjançant una d'aquestes 141.1
- Les intervencions de les Corts en determinades iniciatives autonòmiques per motiu d'interès nacional s'han de fer mitjançant una d'aquestes 144; DT 5
- L'aprovació per les Corts de la reforma dels estatuts s'ha de fer mitjançant una d'aquestes 147.3
- N'hi ha d'haver una per a establir els termes de les facultats de les comunitats autònomes amb relació a les policies locals 148.1.22
- N'hi ha d'haver una per a establir el marc a què s'han de cenyir les policies autonòmiques 149.1.29
- La transferència o la delegació de facultats a les comunitats autònomes en matèries de titularitat estatal s'ha de fer mitjançant una d'aquestes 150.2
- L'organització de les demarcacions judicials de les comunitats autònomes ha de respectar la del poder judicial 152.1; DA 4
- N'hi pot haver una per a regular l'exercici de competències financeres de les comunitats autònomes i la col·laboració financera entre aquestes i l'Estat 157.3
- N'hi ha d'haver una per a regular el Tribunal Constitucional 162.2; 165

llengües espanyoles

- Voluntat de protegir-les *preàmbul*
- El castellà és l'oficial de l'Estat 3.1
- Les altres que la castellana són també oficials en les respectives comunitats autònomes 3.2
- Llur riquesa és un patrimoni cultural objecte d'especial respecte i protecció 3.3
- La llei n'ha de garantir el respecte en els mitjans de comunicació social 20.3
- Les comunitats autònomes poden assumir competències en el foment de l'ensenyament de llurs llengües 148.1.17
- La Constitució hi ha d'ésser publicada en el *Boletín Oficial del Estado* DF

lletrats

Vegeu *advocats*

lleure

Els poders públics n'han de facilitar la utilització adequada 43.3

S'han d'atendre els problemes que presenta per a la tercera edat 50

Les comunitats autònomes poden assumir competències

en la promoció 148.1.19

llibertat

Desig d'establir-la **preàmbul**

És un valor superior de l'ordenament jurídic 1.1

Vegeu també *dret a la llibertat*

— **d'elecció de professió o ofici**

Vegeu *dret a la lliure elecció de professió o ofici*

— **d'empresa**

Es reconeix dins el marc de l'economia de mercat 38

— **d'ensenyament**

Es reconeix 27.1

Vegeu també *educació*

— **d'establiment**

Cap autoritat no pot obstaculitzar la de les persones a tot el territori

espanyol 139.2

— **d'expressió**

Vegeu *dret a la lliure expressió*

— **de càtedra**

Vegeu *dret a la llibertat de càtedra*

— **de circulació**

Cap autoritat no pot obstaculitzar la de les persones i els béns per tot

el territori espanyol 139.2

Les comunitats autònomes no poden adoptar mesures tributàries

que obstaculitzin la de mercaderies o de serveis 157.2

Vegeu també *dret de circulació*

— **de crear centres docents**

Es reconeix a les persones físiques i jurídiques 27.6

— **de culte**

Es garanteix 16.1

— **de residència**

Vegeu *dret de lliure residència*

— **ideològica**

Es garanteix sense més limitació que el manteniment de l'ordre públic 16.1; 16.2

— **religiosa**

Es garanteix 16.1; 16.2

— **sindical**

Vegeu *dret a la lliure sindicació*

llibertats— **fonamentals** **títol I, cap. 2, secc. 1**

Les normes que s'hi refereixen s'interpreten segons la Declaració universal de drets humans 10.2

Garanties 53

Suspensió 55

Són desenvolupades per mitjà de lleis orgàniques 81.1

Els decrets llei no les poden afectar 86.1

La reforma constitucional que les afectés requeriria la dissolució de les Corts, immediata a l'aprovació de la iniciativa 168.1

— **públiques**

Vegeu *llibertats fonamentals*

M**Madrid**

És la capital de l'Estat 5

magistrats

Ésser-ho és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat dels diputats i dels senadors 70.1.d

Administren la justícia en nom del rei 117.1

Són independents i inamovibles 117.1; 117.2

Una llei orgànica del poder judicial n'ha de determinar l'estatut jurídic 122.1

- Poden ésser nomenats membres del Consell General del Poder Judicial 122.3
- No poden exercir altres càrrecs públics ni pertànyer a partits polítics 127.1
- La llei n'ha d'establir el sistema d'associació professional 127.1
- La llei n'ha d'establir el règim d'incompatibilitats 127.2
- Poden ésser nomenats membres del Tribunal Constitucional 159.2
- Vegeu també *jutges*

majoria

Vegeu *quòrum*

— absoluta

- Cal a les cambres per a aprovar-ne els reglaments i llurs reformes 72.1
- Cal a les cambres per a aprovar el Reglament de les Corts Generals 72.2
- Cal a les cambres per a la petició de sessió extraordinària que poden formular llurs membres 73.2
- Cal al Congrés per a decidir en cas que el text presentat per la Comissió Mixta no fos aprovat per totes dues cambres 74.2
- Cal a les cambres per a acordar que una sessió no sigui pública 80
- Cal al Congrés en la votació final conjunta d'una llei orgànica 81.2
- Cal al Senat per a oposar el veto a un projecte de llei 90.2
- Cal al Congrés per a ratificar un projecte de llei vetat pel Senat 90.2
- Cal al Congrés per a atorgar la confiança al candidat a la Presidència del Govern 99.3
- Cal al Congrés per a acusar el president o altres membres del Govern de traïció o d'un delictes contra la seguretat de l'Estat 102.2
- Cal al Congrés per a adoptar una moció de censura al Govern 113.1
- Cal al Congrés per a declarar l'estat de setge 116.4
- Cal a cada cambra per a acordar la necessitat de dictar una llei harmonitzadora de les disposicions de les comunitats autònomes 150.3
- Cal al Senat per a aprovar prèviament l'adopció pel Govern de mesures per a protegir l'interès general d'Espanya o per a obligar una comunitat autònoma a un compliment 155.1
- Un text de reforma constitucional sobre el qual no hi ha acord entre el Congrés i el Senat l'ha d'haver obtinguda favorablement al Senat perquè el Congrés pugui aprovar-lo 167.2

— de les dues terceres parts

Cal al Congrés per a aprovar un text de reforma constitucional sobre el qual no hi ha acord entre Congrés i Senat però té el vot favorable de la majoria absoluta de senadors 167.2

Cal a cada cambra per a adoptar l'acord de principi de reforma total de la Constitució o parcial sobre els títols preliminar, I (cap. II, secc. 1) o II 168.1

Cal a cada cambra novament elegida per a aprovar un text de reforma total de la Constitució o parcial sobre els títols preliminar, I (cap. II, secc. 1) o II 168.2

— de tres cinquenes parts

Cal a cada cambra per a elegir membres del Tribunal Constitucional 122.3; 159.1

Cal a cada cambra per a aprovar un projecte de reforma constitucional 167.1

— simple

Cal perquè el Congrés ratifiqui un projecte de llei vetat dos mesos abans pel Senat o perquè es pronunciï sobre les esmenes presentades pel Senat 90.2

Cal perquè el Congrés atorgui la confiança al candidat a la Presidència del Govern en segona votació 99.3

Cal perquè el Congrés voti favorablement una qüestió de confiança 112

majoritat

Els espanyols l'assoleixen a divuit anys 12

El príncep hereu, en aconseguir-la, presta jurament 61.2

La declarada amb caràcter general no perjudica les situacions emparades pels drets forals DA 2

mandat imperatiu

Els membres de les Corts Generals no hi estan lligats 67.2

manifestacions

Cal comunicar-ne prèviament l'organització a l'autoritat 21.2

Només es poden prohibir per motius d'alteració d'ordre públic 21.2

És prohibit de fer-ne per presentar peticions davant les cambres 77.1

Vegeu també *dret de manifestació*

mar territorial

És un bé de domini públic estatal 132.2

mares

Els poders públics n'asseguren la protecció 39.2

marina mercant

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

marisc

Les comunitats autònomes poden assumir competències en la pesca d'aquest 148.1.11

maternitat

Vegeu *mares*

matriculació d'aeronaus

Vegeu *aeronaus*

matrimoni

Dret a contreure'n 32.1

Regulació legal 32.2

Pot ésser causa d'exclusió de la successió de la Corona 57.4

Les relacions jurídicocivils relatives a les seves formes són competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

medi ambient

Tothom té el deure de conservar-lo 45.1

Tothom té dret a gaudir-ne 45.1

Els poders públics han de vetllar per defensar-lo i restaurar-lo 45.2

La llei obliga a reparar-hi el dany causat 45.3

La llei ha de fixar sancions per als qui el malmeten 45.3

Les comunitats autònomes poden assumir competències de gestió en la protecció d'aquest 148.1.9

La legislació bàsica sobre la protecció d'aquest és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23

Vegeu també *recursos naturals*

Melilla

És representada per un diputat 68.2

Elegeix senadors 69.4

Es pot constituir en comunitat autònoma DT 5

membres— **de les forces de seguretat**

Vegeu *forces de seguretat; policia*

— **de les juntes electorals**

Ésser-ho és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats
i de senadors 70.1.f

— **del Consell General del Poder Judicial**

Vegeu *Consell General del Poder Judicial*

— **del Govern**

Correspon al rei nomenar-los i remoure'ls 62.e; 100

Els proposa el president del Govern 62.e; 100

El que n'és competent referenda, en lloc del president del Govern,
si s'escau, els actes del rei 64.1

Ésser-ho no és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats
i de senadors 70.1.b

Funcions i responsabilitat 98.2

Incompatibilitats 98.3; 98.4

Estatut 98.4

Se'ls pot exigir responsabilitat criminal 102

Compareixen davant les cambres i llurs comissions 110

Són sotmesos a interpel·lacions i a preguntes 111

Vegeu també *Govern; president del Govern*

— **del Tribunal Constitucional**

Ésser-ne és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats
i de senadors 70.1.a

Nomenament 159.1; 159.2

Durada del període de designació 159.3

Renovació 159.3; DT 9

Incompatibilitats 159.4

Independència i inamovibilitat 159.5

— **del Tribunal de Comptes**

Vegeu *Tribunal de Comptes*

mercaderies

Les comunitats autònomes no poden adoptar mesures tributàries
que n'obstaculitzin la lliure circulació 157.2

mercat

Es reconeix la llibertat d'empresa dins el marc de la seva economia 38

mèrit

És un principi determinant de l'accés a la funció pública 103.3

mesures

Vegeu *pesos i mesures*

— **de seguretat**

Respecte als condemnats, han de restar orientades vers la reeducació i la reinserció social 25.2

— **preventives**

Correspon de prendre'n als poders públics en l'organització i la tutela de la salut pública 43.2

militar

Ésser-ho és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats i de senadors 70.1.e

Els tractats internacionals que en tinguin el caràcter requereixen l'autorització prèvia de les Corts 94.1.b

Vegeu també *Forces Armades*

mines

Vegeu *règim miner i energètic*

Ministeri Fiscal

Se li comunica el resultat de les comissions d'investigació 76.1

Té la missió de promoure l'acció de la justícia 124.1

Actua d'ofici o a petició dels interessats 124.1

Principis de funcionament 124.2

Estatut orgànic 124.3

La policia judicial en depèn 126

Pot interposar recurs d'empara 162.1.b

Vegeu també *fiscals*

ministres

Vegeu *membres del Govern*

minoritat

Els pares han de protegir la dels fills 39.3

Exercici de la regència durant la del rei 59.1; 60.1

minusvàlids

Vegeu *disminuïts físics, sensorials i psíquics*

mitjans— **d'informació**

Només se'n pot acordar el segrest per resolució judicial 20.5

Vegeu també *mitjans de difusió*

— **de comunicació social**

La llei ha de regular l'organització i el control parlamentari dels que depenen de l'Estat o de les entitats públiques 20.3

La llei ha de garantir l'accés dels grups socials i polítics significatius als que depenen de l'Estat o de les entitats públiques 20.3

La llei ha de garantir que els que depenen de l'Estat o de les entitats públiques respectin el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya 20.3

Les normes bàsiques de llur règim són competència exclusiva de l'Estat 149.1.27

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències de desenvolupament i d'execució 149.1.27

— **de difusió**

Per qualsevol d'aquests hom té dret a comunicar o a rebre informació veraç 20.1.d; 55.1

Vegeu també *mitjans d'informació*

— **de producció**

Els poders públics han de facilitar que en sigui accessible la propietat als treballadors 129.2

— **de reproducció**

Per qualsevol d'aquests hom té dret a expressar i difondre lliurement el pensament, les idees i les opinions 20.1.a; 55.1

— **probatoris**

Tothom té dret d'utilitzar els pertinents per a la defensa pròpia 24.2

moció

Tota interpel·lació hi pot donar lloc 111.2

— **de censura**

Cal la majoria absoluta del Congrés per a adoptar-la 113.1

L'ha de proposar almenys la desena part dels diputats 113.2

Ha d'incloure un candidat a la Presidència del Govern 113.2

No es pot votar abans de cinc dies de la presentació 113.3

S'hi poden presentar mocions alternatives 113.3

Si es rebutja, els signataris no en poden presentar cap més dins el mateix període de sessions 113.4

Si s'adopta, el Govern ha de dimitir i resta investit el candidat proposat 114.2

No es pot proposar de dissoldre les cambres quan n'hi ha una en tràmit 115.2

modalitats lingüístiques d'Espanya

Són objecte de respecte i protecció 3.2

Vegeu també *llengües espanyoles*

monarquia parlamentària

És la forma política de l'Estat espanyol 1.3

moneda

Vegeu *sistema monetari*

monopolis

Poden ésser reservats al sector públic els de determinats recursos i serveis essencials 128.2

moral

Vegeu *formació religiosa i moral*

motivació

Les sentències judicials sempre l'han de contenir 120.3

municipis

L'Estat s'hi organitza territorialment 137

Gaudeixen d'autonomia per a la gestió dels interessos propis 137; 140

Llur govern i administració corresponen als ajuntaments respectius 140

Gaudeixen de personalitat jurídica plena 140

La llei regula la procedència del règim de consell obert 140

Tenen iniciativa en els processos autonòmics 143.2; 151.1

En l'alteració de llurs termes les comunitats autònomes poden assumir competències 148.1.2

Vegeu també *agrupacions de municipis*

muntanya

Vegeu *zona de muntanya*

museus

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.15

L'Estat té competències exclusives en els de titularitat estatal 149.1.28

Les comunitats autònomes poden exercir la gestió dels de titularitat estatal 149.1.28

N**nació espanyola**

En ús de la seva sobirania proclama la seva voluntat en determinats ordres **preàmbul**

Té una unitat indissoluble 2

És integrada per nacionalitats i regions 2

Vegeu també *Espanya; Estat espanyol*

nacionalitat

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.2

L'Estat pot concertar tractats amb determinats països per a la doble nacionalitat 11.3

— espanyola

La llei estableix com s'adquireix, es conserva i es perd 11.1

Cap espanyol d'origen no en pot ésser privat 11.2

nacionalitats

Es reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les que integren la nació espanyola 2

Vegeu també *comunitats autònomes*

naixença

No pot ésser motiu de discriminació 14

Navarra

La iniciativa per a incorporar-se al règim autonòmic basc correspon al seu òrgan foral competent **DT 4**

necessitat urgent i extraordinària

Permet que el Govern dicti decrets llei 86

negociació col·lectiva

La llei n'ha de garantir el dret 37.1

nivell de vida

Els poders públics han de tendir a equiparar el de tots
els espanyols 130.1

normes

Les relatives als drets fonamentals s'han d'interpretar de conformitat
amb la Declaració universal de drets humans i amb els tractats
ratificats per Espanya 10.2

Les lleis de bases no poden facultar per a dictar-ne amb caràcter
retroactiu 83.b

Les regles sobre llur aplicació i eficàcia són competència exclusiva
de l'Estat 149.1.8

Les referents a la resolució de conflictes de lleis són competència
exclusiva de l'Estat 149.1.8

Les de l'Estat prevalen, en cas de conflicte, sobre les de les
comunitats autònomes si no es tracta de competència exclusiva
d'aquestes 149.3

Les que resolguin els conflictes que poguessin sorgir en la cooperació
financera entre l'Estat i les comunitats autònomes poden ésser
regulades per llei orgànica 157.3

Vegeu també *lleis*

— addicionals

Les comunitats autònomes tenen facultats per a establir-ne de referents
a la protecció del medi ambient 149.1.23

— amb força de llei

Vegeu *lleis*

— bàsiques

Les del règim de premsa, ràdio, televisió i de tots els mitjans
de comunicació social són competència exclusiva de l'Estat 149.1.27

Les del desenvolupament de l'article 27 de la Constitució (educació)
són competència exclusiva de l'Estat 149.1.30

Vegeu també *bases; legislació bàsica*

— de dret foral o especial

La determinació de les fonts del dret s'hi ha d'acordar 149.1.8

- **institucionals bàsiques d'una comunitat autònoma**
Ho és l'Estatut d'autonomia dins els termes de la Constitució 147.1
- **legislatives**
Les Corts poden atribuir a les comunitats autònomes la facultat de dictar-ne en matèries de competència estatal 150.1
- **reglamentàries**
La jurisdicció contenciosa administrativa controla les de les comunitats autònomes 153.c

O

objecció de consciència

- La llei l'ha de regular 30.2
- S'hi pot aplicar el recurs d'empara 53.2

obligacions

- **contractuals**
Les bases d'aquestes són competència exclusiva de l'Estat 149.1.8
- **financeres**
Vegeu *hisenda pública*
- **militars**
Vegeu *servei militar obligatori*

obligatorietat

- L'ensenyament bàsic en té el caràcter 27.4

obres públiques

- Les comunitats autònomes poden assumir competències en les que són d'interès seu dins el seu territori 148.1.4
- Les d'interès general o que afecten més d'una comunitat autònoma són competència exclusiva de l'Estat 149.1.24

ocupació

- A qui no en té la Seguretat Social ha de garantir assistència 41
- Els poders públics han de realitzar una política orientada cap a la plena ocupació 40.1

ofici

Tots els espanyols tenen dret a fer-ne lliure elecció 35.1

Vegeu també *actuacions d'ofici*

oficis civils i militars

Correspon al rei de proveir-los 62.f

opinió

No pot ésser raó de discriminació 14

Es reconeix el dret a difondre-la lliurement 20.1.a

Els diputats gaudeixen d'inviolabilitat per les que manifesten 71.1

oralitat

Vegeu *procediment judicial*

ordenació— **de la banca**

Les bases d'aquesta són competència exclusiva de l'Estat 149.1.11

— **de la pesca marítima**

S'hi poden atribuir competències a les comunitats autònomes 149.1.19

— **de les assegurances**

Les bases d'aquesta són competència exclusiva de l'Estat 149.1.11

— **del crèdit**

Les bases d'aquesta són competència exclusiva de l'Estat 149.1.11

— **del territori**

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.3

— **del turisme**

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències
dins llur àmbit territorial 148.1.18

— **dels recursos i aprofitaments hidràulics**

Si les aigües passen per més d'una comunitat autònoma,
és competència exclusiva de l'Estat 149.1.22

— **dels registres**

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

— **general de l'economia**

La competència de les comunitats autònomes en agricultura
i ramaderia s'hi han d'acordar 148.1.7

ordenament— **constitucional**

Les Forces Armades l'han de defensar 8.1

Vegeu també *Constitució*

— **jurídic**

En són valors superiors la llibertat, la justícia, la igualtat
i el pluralisme polític 1.1

Els ciutadans i els poders públics hi resten subjectes 9.1

Els tractats internacionals en són part integrant 96.1

Els estatuts d'autonomia en són part integrant 147.1

ordre— **de successió al tron**

Ha de seguir el regular de primogenitura i representació 57.1

Els fets que s'hi esdevenen s'han de resoldre amb una llei orgànica 57.5

La Regència s'ha d'exercir segons el que estableix la Constitució 59.1

— **del dia**

Cal que n'hi hagi un de determinat en la convocatòria d'una sessió
extraordinària de les cambres 73.2

— **econòmic i social**

Voluntat que n'hi hagi un de just *preàmbul*

— **polític**

Els seus fonaments 10.1

— **públic**

És l'únic motiu possible de limitació de les manifestacions de la llibertat
ideològica, religiosa i de culte 16.1

És l'únic motiu possible de prohibició de reunions o de
manifestacions 21.2

Vegeu també *actes de terrorisme; estat d'alarma; estat d'excepció; estat de setge;*
suspensió de drets i llibertats

òrgan— **consultiu suprem**

Del Govern ho és el Consell d'Estat 107

— **fiscalitzador suprem**

Dels comptes i de la gestió econòmica de l'Estat, ho és el Tribunal
de Comptes 136.1

- **foral de Navarra**
La iniciativa d'incorporació al règim autonòmic basc correspon al que n'és competent **DT 4**
- **jurisdiccional superior**
Ho és el Tribunal Suprem en tots els ordres llevat en garanties constitucionals **123.1**
- òrgans**
 - **col·legiats superiors de les comunitats autònomes**
Designen els senadors corresponents si no hi ha assemblea legislativa **69.5**
Els dels territoris amb règim provisional d'autonomia poden iniciar el procés autonòmic **DT 1**
Els preautonòmics dels territoris que haguessin plebiscitat estatuts en el passat poden acordar d'iniciar el procés autonòmic especial **DT 2**
 - **de govern del poder judicial**
Ho és el Consell General del Poder Judicial **122.2**
 - **de l'Administració de l'Estat**
Són creats, regits i coordinats d'acord amb la llei **103.2**
 - **de les comunitats autònomes**
Poden executar la legislació laboral de l'Estat **149.1.7**
El control de llur activitat és exercit per determinades instàncies **153**
El Govern en pot impugnar davant el Tribunal Constitucional les disposicions amb força de llei **161.2**
 - **executius de les comunitats autònomes**
Són legitimats per a interposar recurs d'inconstitucionalitat **162.1.a**
 - **interinsulars**
Els correspon, si escau, la iniciativa del procés autonòmic **143.2; 151.1**
Elaboren, si escau, el projecte d'estatut **146**
 - **judicials**
Les successives instàncies processals s'esgoten, si escau, davant els radicats en el mateix territori de la comunitat autònoma on hi ha el de primera instància **152.1**
Poden plantejar qüestió d'inconstitucionalitat al Tribunal Constitucional **163**

organismes

— provisionals autonòmics

Dissolució **DT 7**

— públics

La llei ha d'establir les formes de participació dels interessats en l'activitat dels que afecten la qualitat de vida o el benestar general **129.1**

organització

— judicial

En l'àmbit d'una comunitat autònoma ha de culminar en un Tribunal Superior de Justícia **152.1**

— militar

Una llei orgànica n'ha de regular les bases **8.2**

— territorial de l'Estat **títol VIII**

Vegeu *comunitats autònomes; municipis; província*

organitzacions

— de consumidors i usuaris

Els poders públics les han de fomentar **51.2**

— econòmiques

Han de col·laborar en els projectes de planificació del Govern **131.2**

— empresarials

Han de col·laborar en els projectes de planificació del Govern **131.2**
Vegeu també *associacions empresarials*

— internacionals

Per tractat se'ls poden atribuir competències derivades de la Constitució **93**

— professionals

No hi pot haver tribunals d'honor en llur àmbit **26**

La llei les ha de regular **52**

Llur estructura interna i llur funcionament han d'ésser democràtics **52**

Han de col·laborar en els projectes de planificació del Govern **131.2**

— sindicals internacionals

Vegeu *sindicats*

P**parentiu**

Pot ésser motiu per no estar obligat a declarar [24.2](#)

pares

Drets que tenen en matèria educativa [27.3](#); [27.7](#)

Han d'assistir els fills [39.3](#)

Vegeu també *paternitat*

Parlament

Vegeu *cambres*; *Corts Generals*

parlamentaris

Vegeu *diputats*; *senadors*

participació

Els poders públics han de facilitar la dels ciutadans en la vida política, cultural i social [9.2](#)

Els ciutadans n'han de poder tenir en els afers públics [23.1](#)

Els ciutadans en poden tenir en l'Administració de justícia per mitjà del jurat [125](#)

Els interessats n'han de tenir en la Seguretat Social i en els organismes públics relacionats amb el benestar [129.1](#)

Els poders públics l'han de promoure en l'empresa [129.2](#)

partits polítics

Reconeixement i regulació [6](#)

Els jutges, els magistrats i els fiscals no hi poden pertànyer [127.1](#)

Els membres del Tribunal Constitucional no hi poden exercir funcions directives [159.4](#)

Vegeu també *grups parlamentaris*; *grups polítics*

paternitat

La llei n'ha de fer possible la investigació [39.2](#)

pàtria

La nació espanyola és la de tots els espanyols [2](#)

patrimoni— **artístic**

Els poders públics n'han de garantir la conservació 46

Fer-ne la defensa contra l'exportació i l'espoliació és de la competència exclusiva de l'Estat 149.1.28

— **cultural**

Les modalitats lingüístiques d'Espanya en són un 3.3

Els poders públics n'han de garantir la conservació 46

Fer-ne la defensa contra l'exportació i l'espoliació és competència exclusiva de l'Estat 149.1.28

— **de l'Estat**

Ha d'ésser regulat per llei 132.3

— **històric**

Els poders públics en garanteixen la conservació 46

— **monumental**

Les comunitats autònomes poden assumir competències

en el patrimoni que sigui de llur interès 148.1.16

Fer-ne la defensa contra l'exportació i l'espoliació és competència exclusiva de l'Estat 149.1.28

— **nacional**

Ha d'ésser regulat per llei 132.3

pau

Correspon al rei de fer-la 63.3

— **social**

Els seus fonaments 10.1

pena de mort

Resta abolida, llevat del que puguin disposar lleis penals militars per a temps de guerra 15

penes— **de presó**

Qui en compleixi ha de gaudir dels drets fonamentals, amb les excepcions que hi corresponguin 25.2

— **degradants**

Ningú no hi pot ésser sotmès 15

— inhumanes

Ningú no hi pot ésser sotmès 15

— privatives de llibertat

Han de restar orientades vers la reeducació i la reinserció social
i no poden consistir en treballs forçats 25.2

pensament

Es reconeix i protegeix el dret a expressar-lo i difondre'l lliurement 20.1.a

pensions

Els poders públics han de garantir per mitjà d'aquestes la suficiència
econòmica dels ciutadans en la tercera edat 50

període de sessions

Les cambres en tenen dos d' anuals 73.1

Dins un mateix període de sessions una moció de censura rebutjada
no pot ésser replantejada pels mateixos signataris 113.4

Si les cambres no s'hi trobaven, resten automàticament convocades
en declarar-se els estats d'alarma, d'excepció o de setge 116.5

personalitat

El seu lliure desenvolupament és fonament d'ordre polític 10.1

El condemnat a pena de presó té dret al desenvolupament integral
de la seva 25.2

persones

La dignitat i els drets de la persona són fonament de l'ordre polític 10.1

Se'n garanteix la intimitat 18.1; 105.b

Cap autoritat no pot obstaculitzar-ne la llibertat de circulació
i establiment per tot el territori espanyol 139.2

Si una invoca un interès legítim pot interposar recurs d'empara 162.1.b

pesca

Els poders públics hi han de tenir una actuació especial 130.1

Vegeu també *aqüicultura*

— del marisc

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.11

— en aigües interiors

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.11

— fluvial

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.11

— marítima

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.19

S'hi poden atribuir competències a les comunitats autònomes 149.1.19

pesos i mesures

La legislació sobre aquests és competència exclusiva de l'Estat 149.1.12

peticions

Vegeu *dret de petició*

planificació econòmica

Ha de respectar la llibertat d'empresa 38

La pot fer l'Estat per a determinades finalitats 131.1

El Govern n'elabora els projectes d'acord amb les previsions de les comunitats autònomes i la col·laboració de les organitzacions sindicals, professionals, empresarials i econòmiques 131.2

Se n'ha de constituir un consell 131.2

Establir-ne les bases i fer-ne la coordinació són competència exclusiva de l'Estat 149.1.13

plataforma continental

Els recursos naturals d'aquesta són un bé de domini públic estatal 132.2

platges

Són béns de domini públic estatal 132.2

Ple de les cambres

Vegeu *cambres*

plebiscit

Els territoris que en el passat n'haguessin fet un de positiu sobre un projecte d'estatut d'autonomia poden iniciar immediatament el procés autonòmic especial DT 2

plena ocupació

Vegeu *ocupació*

pluralisme**— de la societat**

Els mitjans públics de comunicació social l'han de respectar 20.3

— polític

És un valor superior de l'ordenament jurídic 1.1

És expressat pels partits polítics 6

plusvàlues

La comunitat ha de participar en les que genera l'acció urbanística de les entitats públiques 47

poble espanyol

Ratifica la Constitució **preàmbul**

Hi resideix la sobirania 1.2

El representen les Corts Generals 66.1

pobles

— d'Espanya

Se'n protegeixen les cultures i tradicions, llengües i institucions **preàmbul**

Vegeu també *llengües d'Espanya; nacionalitats; regions*

— de la Terra

Voluntat de col·laborar en l'enfortiment de les relacions i la cooperació entre tots ells **preàmbul**

poder

— executiu

Vegeu *Govern*

— judicial **títol VI**

Vegeu *Administració de justícia; Consell General del Poder Judicial; justícia; jutges; tribunals*

— legislatiu

Vegeu *cambres; Congrés dels Diputats; Corts Generals; Senat*

poders

— de l'Estat

Emanen del poble espanyol 1.2

— públics

Resten subjectes a la Constitució 9.1

La Constitució garanteix la interdicció de llur arbitrarietat 9.3

Són vinculats pels drets i per les llibertats constitucionals 53.1

policia

Ésser-ne membre és causa d'inelegibilitat i d'incompatibilitat de diputats i de senadors 70.1.e

Les comunitats autònomes poden crear-ne 149.1.29

Vegeu també *forces de seguretat; seguretat pública*

— **judicial**

Depèn dels jutges, dels tribunals i del Ministeri Fiscal 126

— **local**

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.22

política— **d'estabilitat econòmica**

És el marc de la promoció del progrés social i econòmic 40.1

— **de formació professional**

Vegeu *formació professional*

— **de readaptació professional**

Vegeu *readaptació professional*

— **econòmica nacional**

Els seus objectius emmarquen l'exercici de les competències de desenvolupament econòmic de les comunitats autònomes 148.1.13

Vegeu també *planificació econòmica*

— **envers els disminuïts**

Vegeu *disminuïts físics, sensorials i psíquics*

— **exterior**

És dirigida pel Govern 97

— **general**

Vegeu *declaració de política general*

— **interior**

És dirigida pel Govern 97

— **per a la plena ocupació**

Vegeu *ocupació*

— **sobre els treballadors a l'estranger**

Vegeu *treballadors*

— **social i econòmica**

Principis rectors **títol I, capítol III**

ports

Les comunitats autònomes poden assumir competències en els de refugi, els esportius i els que no acompleixen activitats comercials 148.1.6

L'Estat té competència exclusiva en els d'interès general 149.1.20

potestat— **jurisdiccional**

Correspon d'exercir-la als jutjats i als tribunals 117.3

— **legislativa de l'Estat**

L'exerceixen les Corts Generals 66.2

Vegeu també *delegació de la potestat legislativa; delegació legislativa*

— **reglamentària**

És exercida pel Govern 97

És subjecta a la Constitució i a les lleis 97

És sota el control judicial 106.1

— **tributària**

Vegeu *impostos; sistema tributari; tributs*

preferència

És un principi en què s'ha de basar el procediment judicial en la tutela dels drets i les llibertats fonamentals 53.2

En l'ordre de successió al tron, en té la línia anterior 57.1

preguntes

El Govern resta sotmès a les que li formulin davant les cambres 111.1

premsa

Les normes bàsiques del seu règim són competència exclusiva de l'Estat 149.1.27

A les comunitats autònomes els en poden correspondre facultats de desenvolupament i execució 149.1.27

Vegeu també *mitjans de comunicació social*

president— **d'una comunitat autònoma**

Ha d'ésser instituint necessàriament per l'Estatut d'autonomia 152.1

El Govern li adreça els requeriments per actuacions greus de la comunitat autònoma 155.1

- **del Congrés dels Diputats**
 - Referenda determinats actes del rei 64.1; 99.1; 99.5
 - És elegit per la cambra 72.2
 - Funcions 72.2; 72.3; 90.1
- **del Consell General del Poder Judicial**
 - És el del Tribunal Suprem 122.3
- **del Govern**
 - Procediments per a la investidura parlamentària
 - del candidat 62.d; 99; 114.2
 - Nomenament 62.d; 99.3; 114.2
 - Cessació 62.d; 101.1
 - Proposa al rei de nomenar i remoure els membres del Govern 62.e; 100
 - Referenda els actes del rei 64.1
 - Proposa de convocar els referèndums 92.2
 - Funcions 98.2
 - Li pot ésser exigida la responsabilitat criminal 102
 - Pot plantejar la qüestió de confiança 112; 114.1
 - Pot proposar de dissoldre les cambres 115
 - Pot interposar recurs d'inconstitucionalitat 162.1.a
 - Vegeu també *candidat a president del Govern; Govern; membre del Govern*
- **del Senat**
 - És elegit per la cambra 72.2
 - Funcions 72.2; 72.3; 90.1
- **del Tribunal Constitucional**
 - És nomenat pel rei 160
- **del Tribunal Suprem**
 - És nomenat pel rei 123.2
- presó**
 - Vegeu *legislació penitenciària; penes de presó*
- **provisional**
 - La llei n'ha de determinar la durada 17.4
- presos**
 - Vegeu *legislació penitenciària; penes de presó*

pressupostos— **de les cambres**

Vegeu *cambres*

— **generals de l'Estat**

Consignen una quantitat per a la Casa del Rei 65.1

No en pot ésser delegada l'aprovació a les comissions legislatives permanents 75.3

Elaboració, examen, esmena i aprovació 134.1

Tenen caràcter anual 134.2

Contingut 134.2

Termini de presentació al Congrés 134.3

Pròrroga 134.4

Supòsits d'augment de despeses o disminució d'ingressos 134.5

No poden crear tributs 134.7

Poden establir una assignació a les comunitats autònomes 158.1

prestacions— **de salut pública**

Als poders públics correspon de fer-les 43.2

— **patrimonials de caràcter públic**

Només se'n poden establir d'acord amb la llei 31.3

— **personals de caràcter públic**

Només se'n poden establir d'acord amb la llei 31.3

— **socials**

La llei en pot imposar de substitutòries del servei militar 30.2

La Seguretat Social n'ha de garantir de suficients, especialment en cas de falta de feina 41

presumpció d'innocència

Vegeu *dret a la presumpció d'innocència*

prevalença

Les normes estatals en tenen sobre les de les comunitats autònomes en tot allò que no sigui de la competència exclusiva d'aquestes 149.3

primogenitura

La successió al tron ha de seguir l'ordre regular 57.1

príncep

- d'Astúries
El príncep hereu en té la dignitat 57.2
- hereu
Títols que li pertoenen 57.2
Pot exercir la regència 59.2
Jurament 61.2
Vegeu també *successió al tron*

principi

- d'eficàcia
L'Administració hi acorda la seva actuació 103.1
- d'igualtat
És un valor superior de l'ordenament jurídic de l'Estat 1.1
Inspira el sistema tributari 30.1
- d'imparcialitat
El Ministeri Fiscal s'hi ha de subjectar 124.2
- d'imprescriptibilitat
Inspira el règim jurídic dels béns de domini públic i comunals 132.1
- d'inalienabilitat
Inspira el règim jurídic dels béns de domini públic i comunals 132.1
- d'inembargabilitat
Inspira el règim jurídic dels béns de domini públic i comunals 132.1
- d'unitat d'actuació
El Ministeri Fiscal hi conforma l'exercici de les seves funcions 124.2
- d'unitat jurisdiccional
És la base de l'organització i del funcionament dels tribunals 117.5
- de capacitat
Determina l'accés a la funció pública 103.3
- de coordinació
S'aplica en la relació entre l'autonomia financera de les comunitats autònomes i la hisenda estatal 156.1
- de descentralització
L'Administració hi acorda la seva actuació 103.1
- de desconcentració
L'Administració hi acorda la seva actuació 103.1

- **de jerarquia**
 - L'Administració hi acorda la seva actuació 103.1
 - El Ministeri Fiscal hi conforma l'exercici de les seves funcions 124.2
 - **de legalitat**
 - Es garanteix 9.3
 - Ningú no pot ésser condemnat o sancionat en contradicció amb aquest 25.1
 - El Ministeri Fiscal s'hi subjecta 124.2
 - **de preferència**
 - El procediment judicial per a tutelar els drets fonamentals s'hi ha de basar 53.2
 - **de progressivitat**
 - Inspira el sistema tributari 31.1
 - **de reciprocitat**
 - La pràctica de l'extradició s'hi ha d'acordar 13.3
 - **de responsabilitat del Govern**
 - No és modificat per la declaració dels estats d'alarma, d'excepció i de setge 116.6
 - **de solidaritat**
 - Es reconeix i garanteix entre totes les nacionalitats i regions 2
 - L'Estat en garanteix la realització efectiva 138.1
 - L'autonomia financera de les comunitats autònomes s'hi ha d'acordar 156.1
 - S'ha de fer efectiu mitjançant el fons de compensació 158.2
 - **de sumarietat**
 - El procediment judicial per a tutelar els drets fonamentals s'hi ha de basar 53.2
 - **del mèrit**
 - Determina l'accés a la funció pública 103.3
- principis**
- **bàsics d'actuació de les forces de seguretat**
 - Han d'ésser determinats per llei orgànica 104.2
 - **constitucionals**
 - La regulació de les bases de l'organització militar s'hi ha de conformar 8.2

- La llibertat de creació de centres docents els ha de respectar 27.6
- L'exercici de la jurisdicció militar s'hi ha d'acordar 117.5
- **democràtics de convivència**
 - El respecte d'aquests és un objecte de l'educació 27.2
- **per a harmonitzar les disposicions normatives de les comunitats autònomes**
 - L'Estat pot dictar lleis que els estableixin 150.3
- **rectors de la política social i econòmica** **títol I, cap. III**
 - Han d'informar la legislació positiva, la pràctica judicial i l'actuació dels poders públics 53.3
 - Davant la jurisdicció ordinària només poden ésser al·legats d'acord amb el que disposin les lleis 53.3

privació

- **de béns**
 - Ningú no en pot ésser objecte sinó per causa justificada d'utilitat pública o d'interès social 33.3
- **de drets**
 - Ningú no en pot ésser objecte sinó per causa justificada d'utilitat pública o d'interès social 33.3
- **de llibertat**
 - Ningú no en pot ésser objecte sinó en els casos i en la forma previstos per la llei 17.1
 - L'Administració civil no pot imposar sancions que n'impliquin 25.3
 - Vegeu també *detenció; penes de presó*

privilegis econòmics i socials

Les diferències entre els estatuts de les diverses comunitats autònomes no en poden implicar 138.2

procediment

- **administratiu**
 - És regulat per llei 105
 - L'Estat té competència exclusiva en el comú davant les administracions públiques 149.1.18
 - Les comunitats autònomes poden assumir competències en les especialitats d'aquest derivades de llur pròpia organització 149.1.18

- **d'urgència**
S'hi poden tramitar com a projectes de llei els decrets llei 86.3
El Senat disposa de vint dies per a vetar o esmenar el projecte que s'hi tramiti 90.3
- **judicial**
Ha d'ésser predominantment oral 120.2
Vegeu també *procés judicial*
- **legislatiu**
Vegeu *elaboració de les lleis*
- **per a elaborar els estatuts d'autonomia**
Vegeu *Estatut d'autonomia*
- procés**
 - **autonòmic**
Vegeu *iniciativa del procés autonòmic*
 - **judicial**
En els de qualsevol mena l'exercici de la potestat jurisdiccional correspon als jutges i tribunals que les lleis determinen 117.3
Tothom ha de prestar col·laboració en el curs d'aquest 118
Si una norma que hi és aplicable és considerada com a anticonstitucional per l'òrgan judicial, n'ha de plantejar la qüestió al Tribunal Constitucional 163
Vegeu també *dret a un procés públic*
 - **penal**
Hi pot haver la institució del jurat en els que la llei determini 125
- processament de diputats i de senadors**
Cal l'autorització prèvia de la cambra respectiva 71.2
- proclamació del rei**
S'ha de fer davant les Corts Generals amb prestació de jurament 61.1
- producció literària, artística, científica i tècnica**
És un dret reconegut i protegit 20.1.b
Vegeu també *creació literària, artística, científica i tècnica*
- productes**
 - **comercials**
La llei n'ha de regular el règim d'autorització 51.3

— **farmacèutics**

La legislació sobre aquests és competència exclusiva
de l'Estat 149.1.16

productivitat

Els poders públics en garanteixen i protegeixen la defensa 38

professió

Tots els espanyols tenen el dret a fer-ne lliure elecció 35.1

La llei ha de regular l'exercici de les titulades 36

Vegeu també *formació professional; readaptació professional; títols acadèmics
i professionals*

professors

Intervenen en el control i en la gestió dels centres docents 27.7

— **d'universitat**

Els que són juristes poden ésser elegits membres del Tribunal
Constitucional 159.2

programa polític del Govern

El candidat a la Presidència del Govern l'exposa davant el Congrés
dels Diputats 99.2

El president del Govern hi pot plantejar la qüestió de confiança 112

progrés

— **de la cultura**

Voluntat de promoure'l **preàmbul**

— **econòmic**

Voluntat de promoure'l **preàmbul**

Els poders públics n'han de promoure les condicions favorables 40.1

— **social**

Els poders públics n'han de promoure les condicions favorables 40.1

progressivitat

És un principi inspirador del sistema tributari 31.1

projectes de llei

Les cambres en poden delegar l'aprovació a les comissions legislatives
permanents 75.2

Els aprova el Consell de Ministres 88

Van acompanyats d'una exposició de motius i d'antecedents 88

- Tenen prioritat sobre les proposicions de llei 89.1
- Un cop aprovats pel Congrés han de passar al Senat 90.1
- El Senat pot votar-los o esmenar-los 90.2
- Poden ésser declarats urgents 90.3
- Vegeu també *esmenes*

promoció

Vegeu *dret a la promoció pel treball*

promulgació

— de la Constitució

Obre la possibilitat que determinats territoris iniciïn immediatament el procés autonòmic especial DT 2

Obre el termini per a iniciar el primer procés de designació constitucional del president de Govern DT 8

— de les lleis

Correspon al rei 62.a; 91

— dels decrets llei

Obre el termini per a fer-ne el debat i la votació en el Congrés 86.2

— dels estatuts d'autonomia

El rei la fa com a llei 151.2.4; 151.2.5.è

propietat

— industrial

La legislació sobre aquesta és competència exclusiva de l'Estat 149.1.9

— intel·lectual

La legislació sobre aquesta és competència exclusiva de l'Estat 149.1.9

— privada

Vegeu *dret a la propietat privada*

proposicions de llei

Les cambres en poden delegar l'aprovació a les comissions legislatives permanents 75.2

El Govern pot oposar-se a les contràries a una delegació legislativa 84

Les assemblees de les comunitats autònomes en poden trametre al Congrés 87.2

La tramitació d'aquestes és regulada pels reglaments de les cambres 89.1

Les que el Senat prengui en consideració han d'ésser trameses al Congrés 89.2

Les que comportin augment dels crèdits o disminució dels ingressos pressupostaris requereixen la conformitat del Govern 134.6

Vegeu també *esmenes; iniciativa legislativa; iniciativa popular*

protecció

— als disminuïts físics, sensorials i psíquics

Vegeu *disminuïts físics, sensorials i psíquics*

— d'edificis i instal·lacions

Les comunitats autònomes poden assumir competències en la dels que són seus 148.1.22

— de la família

Vegeu *família*

— de la salut

Vegeu *dret a la protecció de la salut*

— del medi ambient

Vegeu *medi ambient*

— dels drets

Vegeu *tutela de drets i llibertats*

prova

Vegeu *mitjans probatoris*

província

És circumscripció electoral 68.2

Els votants de cada una elegeixen quatre senadors 69.2; 69.3

L'Estat s'organitza territorialment en províncies 137

Gaudeix d'autonomia per a la gestió dels seus interessos 137

És una entitat local determinada per l'agrupació de municipis 141.1

És la divisió territorial per al compliment de les activitats de l'Estat 141.1

No se'n poden alterar els límits si no és per llei orgànica de les Corts 141.1

Té govern i administració autònoms encomanats a diputacions o altres corporacions de caràcter representatiu 141.2

Es poden crear agrupacions de municipis altres que aquesta 141.3; 152.3

Poden accedir a l'autogovern i constituir-se en comunitats autònomes 143.1; 144.a; 151

Els membres dels seus òrgans de govern integren l'assemblea elaboradora del projecte d'estatut d'autonomia 146

Poden participar, si no han constituït comunitat autònoma, en un fons de compensació interterritorial 158.2

províncies insulars

Vegeu *illes*

publicació

La dels decrets legislatius esgota la delegació legislativa 82.3

El rei ordena la de les lleis 91

La dels tractats internacionals comporta la inclusió d'aquests en l'ordenament intern 96.1

La de les sentències del Tribunal Constitucional s'ha de fer en el *Boletín Oficial del Estado* 164.1

La de la Constitució marca la seva entrada en vigor DF

publicacions

Només se'n pot acordar el segrest per resolució judicial 20.5

La garantia judicial per al segrest pot ésser suspesa en determinats supòsits 55.1

publicitat

Es garanteix la de les normes 9.3

A l'efecte d'aquesta, les associacions s'han d'inscriure en un registre 22.3

Els plens de les cambres n'han de tenir 80

Les actuacions judicials n'han de tenir 120.1

Q

qualitat de vida

Voluntat d'assegurar-ne a tothom una de digna preàmbul

Els poders públics han de vetllar per protegir-la i millorar-la 45.2

Hi ha d'haver participació dels interessats en els organismes públics la funció dels quals l'afecta 129.1

qüestió de confiança

El president del Govern la pot plantejar 112

El Govern ha de presentar la dimissió si és negada 114.1

qüestions internacionals

- Les cambres no en poden delegar a les comissions legislatives permanents l'aprovació de projectes o proposicions de llei 75.3
- No hi és procedent la iniciativa popular 87.3

quòrum**— de decisió**

- Al Congrés i al Senat ha d'ésser de la majoria dels membres presents, sens perjudici de les majories especials establertes per la Constitució, les lleis i els reglaments de les cambres 79.2

Vegeu també *majoria*

— de presència

- Al Congrés i al Senat ha d'ésser de la majoria dels membres de què es compon cada cambra 79.1

R**racisme**

- No hi pot haver discriminació per raó de raça 14

ràdio

- Les normes bàsiques del règim d'aquesta són competència exclusiva de l'Estat 149.1.27
 - Les comunitats autònomes hi poden tenir facultats de desenvolupament i execució 149.1.27
- Vegeu també *mitjans de comunicació social*

radiocomunicació

- És competència exclusiva de l'Estat 149.1.21

ramaderia

- Els poders públics hi tenen una actuació especial de modernització i desenvolupament 130.1
 - Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.7
- Vegeu també *vies ramaderes*

ratificació**— d'un projecte d'estatut d'autonomia**

- La fan els plens de les cambres 151.2.4

— **de la Constitució**

La fa el poble espanyol **preàmbul**

— **de la decisió d'incorporar Navarra al règim autonòmic basc**

S'ha de fer per referèndum **DT 4 1**

— **de la decisió de reformar la Constitució**

L'han de fer les noves cambres elegides per aquest motiu **168.2**

— **de la reforma constitucional**

S'ha de fer per referèndum **167.3; 168.3**

— **de la suspensió de disposicions autonòmiques impugnades**

El Tribunal Constitucional l'ha de fer en un termini de cinc mesos **161.2**

— **dels projectes de llei vetats pel Senat**

La fa el Congrés **90.2**

readaptació professional

Els poders públics han de fomentar una política que la garanteixi **40.2**

reciprocitat

És un principi en matèria d'extradició **13.3**

És un criteri per a atorgar als estrangers el dret de sufragi actiu
en les eleccions municipals **13.2**

recurs

— **d'empara**

Es pot interposar al Tribunal Constitucional per demanar la tutela
de les llibertats i dels drets **53.2**

El Tribunal Constitucional és competent per a conèixer-ne **161.1.b**

En pot interposar tota persona que invoqui un interès legítim **162.1.b**

— **d'inconstitucionalitat**

El Tribunal Constitucional és competent per a conèixer-ne **161.1.a**

Legitimació per a interposar-lo **162.1.a**

recursos

— **del fons de compensació**

Els han de distribuir les Corts Generals **158**

— **essencials**

Poden ésser reservats al sector públic **128.2**

— **financers**

Fons que constitueixen els de les comunitats autònomes **157.1**

— hidràulics

Vegeu *aprofitaments hidràulics*

— naturals

Els poders públics han de vetllar per la utilització racional d'aquests 45.2

Sancions per als qui els malmeten 45.3

Els de la zona econòmica marina i de la plataforma continental són béns de domini públic 132.2

— públics

La despesa pública n'ha de fer una assignació equitativa 31.2

— tributaris

Poden ésser recaptats, gestionats i liquidats per les comunitats autònomes 156.2

reeduació

S'hi han d'orientar les penes privatives de llibertat 25.2

referendament

Els actes del rei hi estan subjectes 56.3

El president del Govern, o el ministre competent, ha de fer el dels actes del rei 64.1

El qui faci el dels actes del rei n'és responsable 64.2

Cal el del president del Congrés perquè el rei proposi i nomeni el president del Govern 64.1

Cal el del president del Congrés perquè el rei dissolgui les cambres i convoqui noves eleccions quan el Congrés nega la investidura al president del Govern 64.1; 99.5

referèndum

Correspon al rei de convocar-lo 62.c; 92.2

Les decisions polítiques d'especial transcendència hi poden ésser sotmeses 92.1

Els autoritza el Congrés i els proposa el president del Govern 92.2

Una llei orgànica en regula les condicions, el procediment i les modalitats 92.3

L'autorització de convocar-lo és competència exclusiva de l'Estat 149.1.32

Cal per ratificar la iniciativa del procés autonòmic 151.1

- Els projectes d'estatut d'autonomia hi han d'ésser sotmesos 151.2.3
- Cal per a la modificació dels estatuts d'autonomia 152.2
- Cal per a ratificar la reforma constitucional 167.3; 168.3
- Cal per a la incorporació de Navarra al règim autonòmic basc DT 4

reforma

— **constitucional**

- No en pot ésser delegada l'aprovació a les comissions legislatives permanents 75.3
- Cal fer-la prèviament a la conclusió d'un tractat internacional amb estipulacions contràries a la Constitució 95.1
- Iniciativa 166
- Procediment d'aprovació 167
- Si és total o afecta el títol preliminar, el títol I, cap. 2, secc. 1, o el títol II requereix la dissolució de les Corts i la ratificació posterior per referèndum 168
- No es pot iniciar en temps de guerra o d'estat d'alarma, d'excepció o de setge 169

— **dels estatuts d'autonomia**

Vegeu *Estatut d'autonomia*

refosa de textos legals

- La delegació legislativa per fer-la s'ha d'atorgar mitjançant una llei ordinària, segons determinades condicions 82.2; 82.5

regadius

Vegeu *regatges*

regatges

- Les comunitats autònomes poden assumir competències en els de llur interès 148.1.10

regència

- La reina consort o el consort de la reina la poden assumir 58
- Titularitat, supòsits i durada 59.1; 59.2
- Les Corts Generals la poden nomenar en cas que no hi hagi cap de les persones a qui correspon 59.3
- Requisits per a exercir-la 59.4
- És exercida per mandat constitucional i en nom del rei 59.5
- Vegeu també *regent*

regent

El càrrec és incompatible amb la tutela del rei, amb determinades excepcions 60.1

Jurament 61.2

Vegeu també *regència*

regidors

Integren els ajuntaments i són elegits pels veïns 140

règim— **duaner i aranzelari**

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.10

— **electoral general**

És matèria de llei orgànica 81.1

— **foral**

L'actualització d'aquest s'ha de fer dins el marc de la Constitució i dels estatuts d'autonomia DA 1

— **jurídic de les administracions públiques**

Les bases d'aquest són competència exclusiva de l'Estat 149.1.18

— **local**

La legislació que s'hi refereix determina quines funcions estatals sobre corporacions locals es poden transferir a les comunitats autònomes 148.1.2

Vegeu també *corporacions locals*

— **miner i energètic**

Les bases d'aquest són competència exclusiva de l'Estat 149.1.25

règims provisionals d'autonomia

Procediments d'iniciativa autonòmica que poden seguir els territoris que en tenen DT 1; DT 2

Dissolució de llurs organismes DT 7

regions

Tenen dret a l'autonomia 2

Vegeu també *comunitats autònomes*

registres— **administratius**

La llei hi ha de regular l'accés dels ciutadans 105.b

L'ordenació d'aquests és competència exclusiva de l'Estat 149.1.8

— d'associacions

Les associacions s'hi han d'inscriure únicament als efectes
de publicitat 22.3

reglament

— de les cambres

Vegeu *cambres*

— de les Corts Generals

Vegeu *Corts Generals*

rei

És el cap de l'Estat 56.1

Funcions 56.1; 62; 63

Denominació i títols 56.2

Inviolabilitat 56.3

Referendament dels seus actes 56.3; 64.1; 64.2; 99.5

No és subjecte a responsabilitat 56.3; 64.2

Pot prohibir el matrimoni dels successors al tron 57.4

Les Corts en poden reconèixer la inhabilitació 59.2

Minoritat 59.1; 60.1

Pot nomenar en el testament el tutor del rei menor 60.1

Proclamació i jurament 61.1

Percep una consignació pressupostària i la distribueix lliurement 65.1

Nomena i separa lliurement els membres de la seva Casa 65.2

Sanciona les lleis aprovades per les Corts 91

Convoca el referèndum a proposició del president del Govern 92.2

Proposa el candidat a president del Govern per mitjà del president
del Congrés 99.1

Nomena president del Govern a qui el Congrés atorga la seva
confiança 99.3; 114.2

Dissol les cambres a proposta del president del Govern 99.5; 115.1

Nomena els membres del Govern a proposició del president del
Govern 100

La justícia s'administra en nom seu 117.1

Nomena els membres electes del Consell General del Poder Judicial 122.3

Nomena el president del Tribunal Suprem a proposició del Consell
General del Poder Judicial 123.2

Nomena els membres electes del Tribunal Constitucional 159.1

Nomena el president del Tribunal Constitucional a proposició del mateix Tribunal 160

Vegeu també *príncep d'Astúries; regència; reina consort; successió al tron; tutela del rei menor d'edat*

Reials Acadèmies

L'alt patronatge en correspon al rei 62.j

reina consort

No pot assumir funcions constitucionals 58

Regència 58; 59

reinscripció social

Les penes privatives de llibertat s'hi han d'orientar 25.2

relacions

— entre el Govern i les Corts Generals **títol V**

— internacionals

El rei hi té la més alta representació de l'Estat 56.1

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.3

Vegeu també *acords internacionals; política exterior; tractats internacionals*

— pacífiques

Voluntat de col·laborar a enfortir-les entre tots els pobles **preàmbul**

religió

No pot ésser raó de discriminació 14

Vegeu també *confessions religioses; formació religiosa i moral; llibertat de culte; llibertat religiosa*

remoció

— del president del Govern

Correspon al rei 62.d

— dels membres del Govern

Correspon al rei, a proposta del president del Govern 62.d

remuneració

Vegeu *dret a una remuneració*

renda

Els poders públics han de promoure que hi hagi una distribució més equitativa de la personal i la regional 40.1

La planificació de l'activitat econòmica té com una finalitat estimular-ne el creixement 131.1

renúncies a la Corona

S'han de resoldre amb una llei orgànica 57.5

representació

La successió al tron n'ha de seguir l'ordre regular 57.1

— proporcional

S'ha d'assegurar en l'elecció de diputats en cada circumscripció 68.3

S'ha d'assegurar en la designació de senadors per l'assemblea legislativa de la comunitat autònoma 69.5

S'ha d'assegurar en les eleccions per a l'assemblea legislativa de les comunitats autònomes 152.1

representants**— dels ciutadans**

Són un mitjà pel qual els ciutadans poden participar en els afers públics 23.1

— dels grups polítics

El rei consulta els dels que tenen representació parlamentària abans de proposar un candidat a la Presidència del Govern 99.1

— diplomàtics

Són acreditats pel rei 63.1

requeriment de les cambres

És obligatori complir-lo 76.2

residència

Vegeu *dret de lliure residència*

responsabilitat**— criminal del Govern**

És exigible davant el Tribunal Suprem 102.2

— de jutges i de magistrats 117.1**— de les administracions públiques**

La legislació bàsica sobre el sistema d'aquesta és competència exclusiva de l'Estat 149.1.18

— del rei

Vegeu *rei*

— dels poders públics

Es garanteix 9.3

— política

El Govern la té davant el Congrés 108

El Congrés pot exigir-la al Govern mitjançant una moció de censura 113.1

El president i el consell de govern de les comunitats autònomes la tenen davant l'assemblea legislativa d'aquestes 152.1

Vegeu també *qüestió de confiança*

reunió

Vegeu *dret de reunió*

reunions de les cambres

Vegeu *cambres*

revisió constitucional

Vegeu *reforma constitucional*

riquesa

Resta subordinada a l'interès general 128.1

L'Estat n'ha d'estimular el creixement i la distribució justa 131.1

risc greu

Els deures dels ciutadans en aquest supòsit es poden regular per llei 30.4

S**salaris**

Vegeu *dret a una remuneració*

salut

Correspon als poders públics organitzar i tutelar la pública 43.2

Els poders públics han d'atendre els problemes que presenta per a la tercera edat 50

Vegeu també *dret a la protecció de la salut*

sanció

Correspon al rei la de les lleis 62.a; 91

Correspon al rei la dels estatuts d'autonomia 151.2.4

sancions

Ningú no en pot rebre per fets que en el moment de produir-se no constitueixen delictes, falta o infracció 25.1

L'Administració civil no en pot imposar cap que impliqui privació de llibertat 25.3

sanitat

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.21

Les bases i la coordinació general d'aquesta són competència exclusiva de l'Estat 149.1.16

— exterior

És matèria de la competència exclusiva de l'Estat 149.1.16

secret

— de les comunicacions

Vegeu *comunicacions*

— professional

Vegeu *dret al secret professional*

sector públic

Determinats recursos o serveis essencials li poden ésser reservats 128.2

Les despeses i els ingressos de l'estatal s'han d'incloure

en els pressupostos generals de l'Estat 134.2

El Tribunal de Comptes n'és l'òrgan fiscalitzador 136.1; 136.2

segrest

Només es pot acordar el de publicacions, gravacions i altres mitjans d'informació per resolució judicial o per declaració d'estat d'excepció o de setge 20.5; 55.1

seguretat

Desig d'establir-la **preàmbul**

Vegeu també *mesures de seguretat*

— ciutadana

Les forces i els cossos de seguretat tenen per missió de garantir-la 104.1

— de l'Estat

Només el Congrés pot acusar el president o altres membres del Govern d'un delicte contra aquesta 102.2

És un límit en la regulació de l'accés dels ciutadans als arxius i als registres públics 105.b

— en el treball

Els poders públics hi vetllaran 40.2

— jurídica

Es garanteix 9.3

— pública

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.29

Les comunitats autònomes hi poden assumir determinades competències 148.1.22; 149.1.29

Vegeu també *dret a la seguretat; forces de seguretat; policia; seguretat ciutadana*

— social

El condemnat a penes de presó té dret als beneficis d'aquesta 25.2

Els poders públics n'han de mantenir un règim públic amb prestacions suficients 41

La llei ha d'establir la participació dels interessats en aquesta 129.1

La legislació bàsica i el règim econòmic són competència exclusiva de l'Estat 149.1.17

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències d'execució dels serveis 149.1.17

senadors

No poden ésser alhora diputats al Congrés 67.1

Elecció 69

Elecció dels que representen les comunitats autònomes 69.5

Durada del mandat 69.6

Causas d'inelegibilitat i incompatibilitat 70.1

Actes i credencials 70.2

Gaudeixen d'inviolabilitat 71.1

Gaudeixen d'immunitat 71.2

Cal autorització de la cambra per a processar-los 71.2

Només poden ésser detinguts per delictes flagrants 71.2

La Sala Penal del Tribunal Suprem és competent en les causes contra ells 71.3

Tenen una assignació econòmica 71.4

Llur vot és personal i indelegable 79.3

Són legitimats per a interposar recurs d'inconstitucionalitat 162.1.a

Vegeu també *cambres; Corts Generals; credencials; Senat*

Senat

Elecció 69

És la cambra de representació territorial 69.1

Dissolució 69.6; 99.5; 115; 168.1

Estableix el seu Reglament 72.1

Elecció de la Mesa 72.2

Elecció del president 72.2

Facultats del president 72.3

Sessions 73; 80

Inicia el procés per a l'autorització de convenis i acords
entre comunitats autònomes 74.2; 145.2

Inicia el procés per a la distribució de recursos del fons
de compensació 74.2; 158.2

Pot nomenar comissions d'investigació 76.1

Té Diputació Permanent 78

Té iniciativa legislativa 87.1; 89.2

Potestat legislativa 90

Interpel·lacions i preguntes 111

Aprova les mesures que el Govern adopta per obligar una comunitat
autònoma a un compliment forçós 155.1

Proposa el nomenament de quatre membres del Tribunal
Constitucional 159.1

Vegeu també *cambres; Corts Generals; senadors*

sentències**— del Tribunal Constitucional**

S'han de publicar en el *Boletín Oficial del Estado* i no poden ésser objecte
de recurs en contra 164.1

— judicials

Obligatorietat de complir-les 118

Han d'ésser motivades i s'han de pronunciar en audiència pública 120.3

Les que han recaigut en funció d'una norma jurídica declarada després
inconstitucional no perden el valor de cosa jutjada 161.1.a

senyals marítims

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

servei— **civil**

Se'n pot establir un 30.3

— **meteorològic**

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

— **militar obligatori** 30.2

La llei n'ha de regular l'objecció de consciència i altres causes d'exempció 30.2

serveis

Llur lliure circulació no pot ésser obstaculitzada per mesures tributàries de les comunitats autònomes 157.2

Vegeu també *traspàs de serveis a les comunitats autònomes*

— **de salut pública**

Correspon als poders públics d'organitzar-ne els necessaris 43.2

— **essencials**

La llei que reguli el dret de vaga i de conflicte col·lectiu ha d'establir les garanties per a assegurar-ne el manteniment 28.2; 37.2

Alguns poden ésser reservats al sector públic 128.2

— **públics**

Les lesions que ocasionen en particulars han d'ésser indemnitzades 106.2

La prestació d'aquests ha de tenir un nivell mínim a tot el territori espanyol 158.1

— **socials** 50

Els poders públics n'han de promoure per a la tercera edat 50

sessions de les cambres

Vegeu *cambres; període de sessions*

setge

Vegeu *estat de setge*

sexisme

No hi pot haver discriminació per raó de sexe 14

No hi pot haver discriminació per raó de sexe en el treball ni en la remuneració 35.1

signatures

Se'n requereixen almenys 500.000 per a la iniciativa legislativa popular 87.3

sindicats

Han de tenir estructura i funcionament democràtics 7

Finalitats 7

Han de respectar la Constitució i la llei en la seva creació i activitat 7

Dret d'afiliar-s'hi 28.1

Dret de fundar-ne 28.1

Poden formar confederacions 28.1

Poden fundar organitzacions sindicals internacionals o afiliar-s'hi 28.1

Els jutges i els magistrats no hi poden pertànyer 127.1

Col·laboren en la planificació econòmica 131.2

Els membres del Tribunal Constitucional no hi poden exercir funcions directives 159.4

sistema**— de representació proporcional**

Vegeu *representació proporcional*

— educatiu

Els poders públics l'han d'inspeccionar i homologar 27.8

— electoral

Vegeu *eleccions; règim electoral general*

— monetari

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.11

— tributari

Principis en què s'ha d'inspirar 31.1

Vegeu també *impostos; tributs*

sobirania

La nació espanyola fa ús de la seva **preàmbul**

La nacional resideix en el poble espanyol 1.2

La d'Espanya és garantida per les Forces Armades 8.1

societat

El pluralisme d'aquesta s'ha de tenir en compte en la regulació de l'accés als mitjans de comunicació social 20.3

— democràtica

Voluntat d'establir-ne una d'avançada **preàmbul**

— espanyola

Els poders públics n'han de tenir en compte les creences religioses **16.3**

societats cooperatives

Han d'ésser fomentades pels poders públics **129.2**

sòl

Els poders públics n'han de regular la utilització d'acord amb l'interès general **47**

Vegeu també *urbanisme*

solidaritat

Vegeu *principi de solidaritat*

— col·lectiva

És el suport indispensable de la protecció i la millora de la qualitat de vida i de la defensa i la restauració del medi ambient **45.2**

successió al tron 57

Ha de seguir l'ordre regular de primogenitura **57**

sufragi universal

S'ha d'aplicar en l'elecció dels representants dels ciutadans **68.1; 69.2; 140; 152.1**

sumarietat

Vegeu *principi de sumarietat*

supletorietat

El dret estatal en té amb relació al dret autonòmic **149.3**

suspensió de drets i llibertats

És possible en cas de declaració d'estat d'excepció o de setge **55.1**

És possible, per llei orgànica, per a determinades persones amb relació a l'actuació de bandes armades o elements terroristes **55.2**

T**taxes**

Constitueixen un recurs financer de les comunitats autònomes 157.1.b

tècnica

Vegeu *creació literària, artística, científica i tècnica*

telecomunicacions

Són competència exclusiva de l'Estat 149.1.21

televisió

Les normes bàsiques del seu règim són competència exclusiva de l'Estat 149.1.27

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 149.1.27

Vegeu també *mitjans de comunicació social*

tercera edat

Els poders públics l'han de protegir 50

territori

Vegeu *ordenació del territori; plebiscit*

territoris forals

Se n'emparen i respecten els drets històrics DA 1

terrorisme

Vegeu *actes de terrorisme*

textos refosos

Vegeu *refosa de textos legals*

títols acadèmics i professionals

Fer-ne la regulació és competència exclusiva de l'Estat 149.1.30

tortura

Ningú no hi pot ésser sotmès 15

tractats internacionals *títol III, cap. 3*

Els ratificats per Espanya sobre drets fonamentals són regla interpretativa de les normes sobre aquestes matèries 10.2

L'Estat en pot concertar de doble nacionalitat 11.3

En compliment d'un és possible de concedir l'extradició 13.3

- Correspon al rei de manifestar el consentiment de l'Estat per a obligar-s'hi 63.2
- Cal autoritzar-los per llei orgànica si impliquen atribució de competències derivades de la Constitució 93
- Cal l'autorització prèvia de les Corts per a concloure'n sobre determinades matèries 94.1
- Cal informar el Congrés i el Senat immediatament d'haver-ne conclòs algun 94.2
- Cal la revisió constitucional prèvia si contenen estipulacions contràries a la Constitució 95.1
- El Tribunal Constitucional pot ésser requerit a pronunciar-se sobre llur adequació constitucional 95.2
- Formen part de l'ordenament jurídic una vegada són publicats oficialment 96.1
- Derogació, modificació o suspensió 96.1
- Procediment per a denunciar-los 96.2
- Vegeu també *acords internacionals*

tractes inhumans o degradants

- Ningú no hi pot ésser sotmès 15

tradicions

- Voluntat de protegir les dels pobles d'Espanya **preàmbul**

tràfic

- Vegeu *trànsit*

traïció

- Només el Congrés pot acusar d'aquest delicte el president o altres membres del Govern 102.2

transferències a les comunitats autònomes

- En relació amb les corporacions locals es poden assumir les que autoritzi la legislació sobre règim local 148.1.2
- L'Estat en pot fer, per llei orgànica, de facultats corresponents a matèries de titularitat estatal 150.2
- Les d'un fons de compensació interterritorial constitueixen un de llurs recursos financers 157.1.c
- Vegeu també *traspàs de serveis a les comunitats autònomes*

trànsit— **aeri**

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.20

— **de vehicles de motor**

És competència exclusiva de l'Estat 149.1.21

transport— **aeri i terrestre**

Són competència exclusiva de l'Estat si circulen pel territori de més d'una comunitat autònoma 149.1.20; 149.1.21

— **per cable**

Les comunitats autònomes poden assumir competències si transcorre íntegrament per llur territori 148.1.5

— **per carretera**

Les comunitats autònomes poden assumir-ne competències si transcorre íntegrament per llur territori 148.1.5

— **per ferrocarril**

Les comunitats autònomes poden assumir-ne competències si transcorre íntegrament per llur territori 148.1.5

traspàs de serveis a les comunitats autònomes 147.2.d**treball**

Vegeu *dret al treball*; *treballadors*

treballadors

Tenen dret de vaga 28.2

El dret de vaga pot ésser suspès per declaració de l'estat d'excepció o de setge 55.1

Tenen dret a la promoció mitjançant el treball 35.1

Tenen dret a una remuneració suficient 35.1

La llei ha de garantir llur dret a la negociació col·lectiva 37.1

Tenen dret a adoptar mesures de conflicte col·lectiu 37.2

L'Estat ha de vetllar pels drets dels que són a l'estranger i n'ha de procurar el retorn 42

El dret al conflicte col·lectiu pot ésser suspès per declaració de l'estat d'excepció o de setge 55.1

Se'ls ha de facilitar l'accés a la propietat dels mitjans de producció 129.2

Vegeu també *dret a la lliure sindicació; emigració; Estatut dels treballadors; formació professional; jornada laboral; llibertat sindical; seguretat i higiene en el treball; sindicats; vacances*

treballs forçats

Vegeu *penes privatives de llibertat*

Tribunal Constitucional *títol IX*

Pot entendre sobre el contingut dels tractats internacionals 95.2

Controla l'adequació a la Constitució de les normes de les comunitats autònomes 153.a; 161.2

President 160

Té jurisdicció a tot el territori espanyol 161.1

És competent per a conèixer del recurs d'inconstitucionalitat 161.1.a

És competent per a conèixer del recurs d'empara 161.1.b

És competent per a conèixer dels conflictes de competència 161.1.c

Legitimació per a recórrer-hi 162; 163

Sentències 164

Una llei orgànica l'ha de regular 165

Vegeu també *membres del Tribunal Constitucional*

Tribunal de Comptes

És l'òrgan fiscalitzador suprem dels comptes i la gestió econòmica de l'Estat i del sector públic 136.1; 136.2

Depèn de les Corts 136.1

Tramet un informe anual a les Corts 136.2

Els seus membres tenen el mateix estatut que els jutges 136.3

Una llei orgànica el regularà 136.4

Tribunal Superior de Justícia

Culmina l'organització judicial dins l'àmbit territorial de cada comunitat autònoma 152.1

Tribunal Suprem

És competent en les causes contra diputats o senadors 71.3

Hi és exigible la responsabilitat criminal del president i dels membres del Govern 102.1

És l'òrgan jurisdiccional superior, llevat del que pertoca a garanties constitucionals 123.1

Nomenament del president 123.2

Els tribunals superiors de justícia dins les comunitats autònomes no ho són en detriment de la jurisdicció d'aquest 152.1

tribunals

Dret a obtenir-ne la tutela 24.1

Les conclusions de les comissions d'investigació no els obliguen 76.1

Controlen la legalitat de l'actuació administrativa 106.1

Controlen la potestat reglamentària 106.1

Funcions 117.3; 117.4

El principi de la unitat jurisdiccional és la base de llur organització i funcionament 117.5

Cal prestar-los la col·laboració que requereixin 118

Tothom té l'obligació de complir-ne les sentències 118

Constitució, funcionament i govern 122.1

La policia judicial en depèn 126

En les comunitats autònomes llur organització culmina en un Tribunal Superior de Justícia 152.1

Vegeu també *Administració de justícia*

— **consuetudinaris i tradicionals**

Els ciutadans hi poden participar 125

— **d'excepció**

Resten prohibits 117.6

— **d'honor**

Es prohibeixen en l'àmbit de l'Administració civil i les organitzacions professionals 26

tributs

La iniciativa popular no hi és procedent 87.3

La potestat originària per a establir-los correspon exclusivament a l'Estat per llei 133.1

Les comunitats autònomes i les corporacions locals poden establir-ne i exigir-ne 133.2

Els beneficis fiscals que afectin els de l'Estat s'han d'establir per llei 133.3

L'import dels beneficis fiscals que afectin els de l'Estat s'ha de consignar als pressupostos generals 134.2

La llei de pressupostos no en pot crear 134.7

Les hisendes locals s'han de nodrir dels propis i de la participació en els de l'Estat 142

Les comunitats autònomes poden fer la recaptació, la gestió i la liquidació dels de l'Estat per compte d'aquest 156.2

Les comunitats autònomes no en poden establir sobre béns situats fora de llur territori o que impedeixin la lliure circulació de mercaderies i serveis 157.2

Vegeu també *impostos; sistema tributari*

turisme

Les comunitats autònomes poden assumir competències en la promoció i l'ordenació d'aquest dins llur àmbit territorial 148.1.18

tutela

— de drets i llibertats

Tothom té dret a obtenir-la dels jutges i dels tribunals en l'exercici dels seus 24.1

La de les lleis que regulen els del capítol 2 del títol I correspon al Tribunal Constitucional 53.1

Tot ciutadà pot demanar la dels reconeguts per l'art. 14 i per la secc. 1 del cap. 2 del títol I, davant els tribunals ordinaris i el Tribunal Constitucional 53.2

Vegeu també *recurs d'empara*

— del rei menor d'edat

Persones a qui correspon d'ésser tutor del rei 60.1

La poden exercir el pare o la mare mentre restin vidus 60.1

Exercir-la és incompatible amb qualsevol càrrec o representació política 60.2

Vegeu també *tutor del rei*

tutor del rei

Vegeu *tutela del rei menor d'edat*

U**unitat**

La de la nació espanyola és indissoluble i la Constitució s'hi fonamenta 2

El rei és el símbol de la de l'Estat 56.1

La del poder judicial ha d'ésser respectada per les comunitats autònomes en l'organització de les demarcacions 152.1; DA 4

Vegeu també *principi d'unitat d'actuació; principi d'unitat jurisdiccional*

universitats

Se'n reconeix l'autonomia 27.10

urbanisme

Les comunitats autònomes hi poden assumir competències 148.1.3

urgència

Vegeu *necessitat urgent i extraordinària; procediment d'urgència*

usuaris

Els poders públics n'han de garantir la defensa i la protecció 51.1

Els poders públics n'han de promoure la informació, l'educació i l'organització 51.2

utilitat pública

Pot ésser causa d'expropiació 33.3

V**vacances**

Les periòdiques i retribuïdes són un mitjà pel qual els poders públics garanteixen el descans 40.2

vaga

Vegeu *dret de vaga*

vaixells

Vegeu *abanderament de vaixells*

valors superiors

Vegeu *ordenament jurídic*

vehicles de motor

Llur circulació és competència exclusiva de l'Estat 149.1.21

veredictes

Pot limitar el contingut dels drets fonamentals de què gaudeix el condemnat 25.2

Quan depèn d'una norma que pot ésser contrària a la Constitució, l'òrgan judicial ho ha de plantejar davant el Tribunal Constitucional 163

El del Tribunal Constitucional pot contenir disposicions sobre la vigència de la llei en la part no afectada per inconstitucionalitat 164.2

vicepresidents

Poden ésser components del Govern 98.1

Vegeu també *Govern; membres del Govern*

vida

Vegeu *dret a la vida; nivell de vida; qualitat de vida*

vies ramaderes

La legislació bàsica sobre aquestes és competència exclusiva de l'Estat 149.1.23

vigilància

Les comunitats autònomes poden assumir competències en la de llurs edificis i instal·lacions 148.1.22

vila de Madrid

És la capital d'Espanya 5

violació de drets i llibertats

En té la consideració la utilització injustificada o abusiva de les facultats de suspensió per llei orgànica de drets o llibertats 55.2

Pot ésser objecte de recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional 161.1.b

voluntat**— de la nació espanyola**

Es proclama en diversos aspectes *preàmbul*

— **popular**

S'expressa per un Estat de dret que asseguri l'imperi de la llei **preàmbul**

Els partits polítics concorren a manifestar-la **6**

vots

Els particulars dels membres del Tribunal Constitucional

s'han de publicar juntament amb la sentència **164.1**

Vegeu també *eleccions*

Z

zona

— **de muntanya**

S'hi ha de donar un tractament especial per a modernitzar-la,
desenvolupar-la i equiparar-ne el nivell de vida **130.2**

— **econòmica**

Els seus recursos naturals són un bé de domini públic **132.2**

— **maritimoterrestre**

És un bé de domini públic **132.2**

